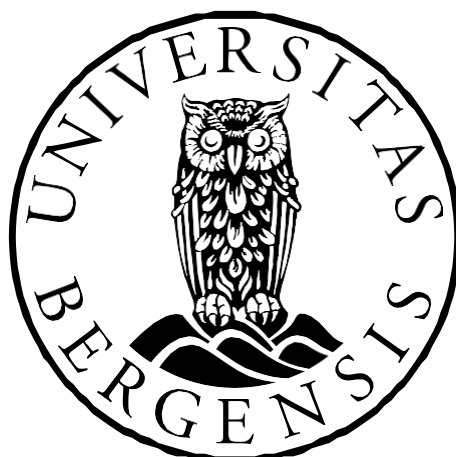

**Hvilke vurderinger foretar
barnevernet i
bekymringsmeldinger som
omhandler vold?**

Cecilie Kausland Waagsbø

MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Vår 2017

Det psykologiske fakultet

HEMIL - Senteret

Veileder: Anette Christine Iversen

Forord

Denne masteroppgaven har først og fremst vært lærerik og interessant, men også krevende og frustrerende. Frustrasjonen har grunnet i forståelse for akademisk skriving samt vurderinger og valg før presentasjon av den endelige masteroppgaven. I denne sammenheng vil jeg gi en stor takk til veileder Anette Christine Iversen. Du har vært en god støttespiller, motivator og rådgiver fra start til slutt som alltid har svart på spørsmål, gitt konstruktiv kritikk og delt din kunnskap.

En stor takk vil jeg også gi til Bjørn Andreas Bøe Grønner som har lest korrektur, støttet meg gjennom de mest frustrerende periodene og vært motivator gjennom hele masteroppgaven.

Bergen Mai 2017

Cecilie Kausland Waagsbø

Sammendrag

Barnevernstjenesten står ovenfor mange komplekse vurderinger i saker som omhandler vold. Graham, Dettlaff, Baumann, and Fluke (2015) har utviklet et rammeverk (økologisk beslutningsmodell) ut fra hvordan barnevernets beslutninger dannes, modellen inneholder ulike faktorer som kan vise hvilke vurderinger barnevernet vektlegger i vurderingsarbeidet. Denne studien bruker modellen som teoretisk rammeverk.

Hensikten med og problemstillingen for denne studien var å undersøke «hvilke vurderinger barnevernstjenester foretar i saker som omhandler vold». I tillegg var underspørsmålene: hva blir det lagt vekt på i undersøkelsesprosessen? Og, hvordan vurderes risiko?

Undersøkelsen bruker en kvalitativ metode og baserer seg på en vignett med tre fokusgruppeintervjuer fra tre barnevernstjenester i Hordaland med totalt 19 informanter. Utvalget hadde ulik utdanningsbakgrunn, sosionomer (syv), barnevernspedagoger (ti) og førskolelærere (to). Tre av informantene hadde videreutdanning.

Vignetten var en bekymringsmelding hvor det var mistanke om at et barn ble utsatt for vold fra mor. Fokusgruppene fikk i oppgave å danne en handlingsplan for undersøkelsen og videre begrunne valg av tiltak. Fokusgruppeintervjuene ble transkribert, tematisk analysert og kodet ved bruk av dataprogrammet Nvivo. Analysen ble gjennomført gjennom kategorisering med bruk av tre av Graham et al. (2015) sine faktorer (saks-, organisatoriske- og eksterne faktorer).

Studiens funn viser at selv om fokusgruppene fikk samme vignett ble den vurdert ulikt. Den mest relevante faktoren fra Graham et al. (2015) sin modell i vurdering av planlegging av undersøkelse var saksfaktorer. Saksfaktorer var også mest relevant i begrunnelsen for valg av tiltak. Funnene viser også at synet på risikovurdering om akutt plassering ble endret etter endt undersøkelse, årsaken til dette kan tolkes rundt informasjonen fokusgruppene fikk i vignett del 2. Risikovurderingen til fokusgruppene var i stor grad i forhold til mor, hennes omsorgsevne og nettverk. Mange av vurderingene hadde på den andre siden en intuitiv tankegang og manglet faglig begrunnelse.

Nøkkelord: *Vold, vurdering, risiko, økologisk beslutningsmodell*

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning og bakgrunn for valg av tema	1
1.1	Presentasjon og avgrensning av tema	3
1.2	Oppbygging av oppgaven	4
2	Barnevernets rammer og lovverk	4
3	Sentrale begreper	8
3.1	Vold	8
3.2	Voldens konsekvenser	10
3.3	Barnevernets beslutninger	11
4	Økologisk beslutningsmodell	12
4.1	Saksfaktorer	13
4.2	Organisasjonsfaktorer	20
4.3	Eksterne faktorer	22
4.4	Individuelle faktorer	24
5	Relevant forskning	26
6	Metode	31
6.1	Vitenskapelig tilnærming	31
6.2	Presentasjon av metode	32
6.2.1	Kvalitativ forskningsmetode	32
6.3	Vignett	34
6.4	Fokusgruppeintervju	35
6.5	Bakgrunn for studien	36
6.6	Rekruttering og utvalg	37
6.7	Tematisk Analyse	38
6.8	Egen forforståelse	41
6.9	Troverdighet, pålitelighet og overføringsverdi	41
6.10	Forskningsetiske vurderinger og hensyn	43
7	Vignett del 1	43
7.1	Framstilling av analyse og funn	44
7.2	Beslutning av undersøkelse av melding	44
7.3	Saksfaktorer	45
7.4	Organisasjonsfaktorer	48
7.5	Eksterne faktorer	50
8	Drøfting av funn fra vignett del 1	51

8.1	Saksfaktorer	52
8.2	Organisasjonsfaktorer	57
8.3	Eksterne faktorer.....	61
9	Vignett del 2	62
9.1	Fremstilling av analyse og funn.....	63
9.2	Saksfaktorer	63
9.3	Organisasjons faktorer	67
9.4	Eksterne faktorer.....	69
10	Drøfting av funn fra vignett del 2.....	70
10.1	Saksfaktorer	70
10.2	Organisasjons faktorer	75
10.3	Eksterne faktorer	76
11	Oppsummerende drøfting og Konklusjon	77
11.1	Oppgavens styrker og begrensninger	79
11.2	Implikasjoner for videre undersøkelser.....	80
12	Litteraturliste	81
13	Vedlegg	88

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA

Barn som blir utsatt for mishandling er et universelt samfunnsproblem (Kloppen, Mæhle, Kvello, Haugland, & Breivik, 2015). Barnemishandling er å utsette barn for overgrep, og slike overgrep kan deles i ulike kategorier: fysisk-, seksuell-, psykisk- og emosjonell mishandling og omsorgssvikt (Gilbert et al., 2009). Denne masteroppgaven har fokus på barn som blir utsatt for fysisk overgrep (vold).

Å bli utsatt for vold er belastende for barn og konsekvensene er mange. Konsekvensene kan vises gjennom barns fysiske og psykiske helse, hvor barn kan oppleve å få helseplager av ulike former som søvnvansker, tilknytningsvansker, aggresjonsvansker, lav selvfølelse, depresjon, PTSD og selvmordsatferd (Fergusson, Boden, & Horwood, 2008; Gilbert et al., 2009; Glad, Øverlien, & Dyb, 2010; Lansford et al., 2002).

Omfanget av barn som har blitt utsatt for vold fra en omsorgsgiver kan vises ut fra en spørreskjemaundersøkelse som viser at over ¼ del av Norges barn og unge har blitt utsatt for vold (Mossige & Stefansen, 2016). Tallene rundt antall barn som blir utsatt for vold kommer frem fra en rapport av Mossige and Stefansen (2016), som undersøkte omfanget og utviklingstrekk rundt vold og overgrep mot barn og unge fra 2007-2015. Her kom det frem at 21% av ungdommene hadde opplevd fysisk vold i løpet av oppveksten, mens 6% hadde opplevd grov vold (slag med knyttneve, gjenstand, fått juling) (Mossige & Stefansen, 2016:9).

I Sverige viser en studie fra 2010 at 16,3% av utvalget av barn (5933 totalt) mellom 13-17 år hadde opplevd fysisk mishandling, og 7% hadde opplevd det gjentatte ganger (Annerbäck, Sahlqvist, Svedin, Wingren, & Gustafsson, 2012). Også i Storbritannia viser en studie av 4500 universitetsstudenter at 7% var utsatt for fysisk mishandling (May-Chahal & Cawson, 2005).

Fokuset på barn som blir utsatt for vold har økt vesentlig i vestlige land de siste 50 årene (Samsonsen & Willumsen, 2014). Problematikken har også fått økt fokus i barnevernet. En av barnevernets kjerneoppgaver er å fange opp barn som blir utsatt for omsorgssvikt og mishandling, dette innebærer barn som blir utsatt for vold fra foreldre eller andre i familien (Samsonsen & Willumsen, 2014).

Barnevernet i Norge dukker stadig opp i debatter hvor deres vurderingsevne og beslutninger i ulike saker blir diskutert. Barnevernet blir ofte kritisert og oppfattes både som for passive samtidig som de anklages for at de griper inn for tidlig. Dette kommer frem i en rekke artikler

som foreksempel i VG (2009) sin artikkel «barnevernet grep ikke inn-jente får erstatning» eller Risa (2015) sin artikkel «Barnevernet gjorde feil da de skilte Maria fra sin nyfødte datter på sykehuset». Slik blir barnevernet kritisert både for å gjøre for mye eller for lite.

Det kommer frem fra rapporter og studier (Dahle & Hennem, 2008; Dickens, 2007; Helsetilsynet, 2017; Platt, 2006) at barnevernet som skal håndtere voldssaker jobber under usikkerhet og vegring. Dette viser at voldsutøvelse mot barn er en alvorlig tematikk som må belyses ytterligere og at det er nødvendig med kunnskap og kompetanse for å kunne gi rett hjelp til de berørte.

Årsaker til hvorfor barnevernet syns det er problematisk å håndtere voldssaker kommer blant annet frem i rapporten fra Øverlien and Sogn (2007), som viser at det er mangel på kunnskap og kompetanse rundt temaet. Ifølge Dahle (2008) kan det føre til at barnevernsarbeiderne mangler et faglig blikk og videre gjerne føre til mangel på forståelse og refleksjon rundt temaet. I saker som omhandler vold viser flere studier at det ligger en beslutningsvegring i barnevernstjenesten hvis ikke det foreligger klare bevis på at barnet er utsatt for vold (Platt, 2006; Skotte, 2016). En slik vegring kan føre til at saker blir liggende lenge i systemet og videre at barn ikke får den hjelpen de trenger.

Andre årsaker rundt problematikken i håndtering av saker som omhandler vold er retningslinjene barnevernet har til rådighet. Barnevernets arbeid er styrt gjennom mandatet og lovverket, men det er ingen retningslinjer for hvordan saker som omhandler vold skal løses (Samsonsen & Willumsen, 2014). I bekymringsmeldinger hvor det er mistanke om, eller at et barn faktisk blir utsatt for vold, følger mange barnevernstjenester egne rutiner og metoder i tilnærmingen av saken. Av informasjon barnevernsarbeidere besitter må de blant annet foreta en risiko og forsvarlighetsvurdering ofte under tidspress, fordi det er snakk om barns liv og helse. Slik skiller voldssaker seg fra andre fordi de krever en umiddelbar handling for å opphøre volden. Et av hovedfunnene i rapporten til Mossige and Stefansen (2007) viser at barnevernet har en høy terskel for å gripe inn i tilfeller hvor det er mistanke om vold. Grunnlaget for å sette inn tiltak er at hendelsene er alvorlige og varige. Barnevernet griper sjeldnere inn i saker hvor det foreligger episodiske voldshendelser (Dahle, 2008).

Vold er skadelig for barn, men å avdekke vold kan være vanskelig. Det er ikke bare belastende å høre fra barn hva de har opplevd, men det kan også være vanskelig å avdekke. Barnet kan sende dobbeltsignaler hvor de vil at barnevernsarbeideren skal vite og ikke vite hva som har skjedd. Det handler også om barns kunnskap og forståelse rundt temaet vold.

Begrepet vold kan være fremmed for barn og dermed også innholdet i ordet. Deres forståelse kan være mangelfulle ved at de tror det er sånn det skal være for det er slik realiteten er for dem. Det handler videre om alder og modning, hva de har av språk og uttrykk. Det kan være vanskelig for barn å fortelle om hendelser før språket er tilstrekkelig utviklet. Det kan også være vanskelig å fortelle fordi barnet kan leve med en skam og skyldfølelse (M. Myhre, Thoresen, & Hjemdal, 2015). Slik kan det bli problematisk å gi rett hjelp til rett tid.

Saker som omhandler vold skiller seg fra andre saker fordi det innebærer kriminelle handlinger mot barn, og i motsetning til andre saker kobles de til Straffelovens bestemmelser og ikke Barnevernloven (Dahle & Hennem, 2008). I voldssaker er det flere aktører hvor alle har ulike arbeidsoppgaver gjennom lovverket og ulike mandat. Alle som jobber i det offentlige har en plikt til å melde fra dersom det er en mistanke om at et barn utsettes for vold. Disse aktørene kan være politiet, skole, barnehage, helsetjenester samt barnevernet. Barnevernet samarbeider ofte med politiet i saker hvor barn blir utsatt for vold fordi en av politiets oppgave er å opphøre og avdekke kriminelle handlinger (Barne og likestillingsdepartementet, 2005). Barnevernets oppgave følges av mandatet hvor de skal beskytte blant annet voldsutsatte barn gjennom å gi rett hjelp til rett tid og slik også avdekke forhold som tilsier at barn og unge trenger beskyttelse eller hjelp. Et samarbeid med andre instanser som politiet er utfordrende fordi de har ulike oppgaver og rutiner. Samtidig er tid, ressurser og kjennskap til hverandres metoder utfordrende. Helsetilsynet (2009) sin rapport viser at barnevernstjenester i mange kommuner ikke hadde tilrettelagt samarbeid. Dette gjør at utfordringen og problematikken med samarbeid øker.

Formålet med dette masterprosjektet vil være å se på temaet vold i en barnevernsfaglig kontekst, hvor studien vil undersøke hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold.

1.1 PRESENTASJON OG AVGRENSING AV TEMA

Denne masteroppgaven undersøker barnevernets håndtering av en bekymringsmelding med mistanke om vold gjennom en kvalitativ vignettstudie, som ble gjennomført i 2014. Utvalget består av saksbehandlere fra tre barnevernskontorer i Hordaland med totalt 19 informanter. Informantene ble bedt om å lese første del av vignetten som omhandlet bekymringen fra barnehagen og lage en plan for undersøkelsen, deretter ble de bedt om å lese andre del av vignetten som bestod av oppsummeringen av barnevernets undersøkelse av saken og beslutte valg av tiltak samt gi en faglig begrunnelse for valget. Ved å analysere og undersøke

barnevernsarbeidernes vurderinger vil det gi et innblikk i hvilke vurderinger som blir tatt i saker som omhandler vold.

Slik har denne oppgaven fokus på barnevernsarbeidernes vurderinger av bekymringsmeldinger som omhandler mistanke om vold - hvordan de går frem i undersøkelsesprosessene, og hvordan risikofaktorer vurderes. Ved å studere deres undersøkelsesprosess vil jeg få dypere innsikt i hvordan saksbehandlere vurderer ulike faktorer som tilslutt utgjør en beslutning.

Problemstillingen min blir derfor; **Hvilke vurderinger foretar barnevernet i bekymringsmeldinger som omhandler vold?** Underspørsmålene for å besvare problemstillingen er: Hva blir det lagt vekt på i undersøkelsesprosessen og hvordan vurderes risiko?

1.2 OPPBYGGING AV OPPGAVEN

Gjennom innledningen har jeg beskrevet og begrunnet valg av tema og problemstilling. I kapittel 2 vil jeg gjøre rede for barnevernets rammer og lovverk. Kapittel 3 presenterer de sentrale begrepene for oppgaven, vold og barnevernets beslutninger. Denne masteroppgaven bruker Graham et al. (2015) sin økologiske beslutningsmodell som teoretisk rammeverk for å forstå barnevernets beslutninger og benyttes også i drøfting av resultater, modellen vil presenteres og gjøres rede for i kapittel 4. Forskning jeg mener er relevant for å kunne belyse barnevernets vurderinger i saker som omhandler vold vil gjøres rede for i kapittel 5.

I kapittel 6 vil metode for studien presenteres gjennom å beskrive vitenskapsteoretisk grunnlag samt forskningsprosessen ved blant annet å vise til valg av analyse, bakgrunn for studien og forskningsetiske vurderinger og hensyn. Fremstilling av funn og analyse av vignettens del 1 presenteres i kapittel 7 med påfølgende drøfting i kapittel 8. Del 2 av vignettens fremstilling, analyse og funn med drøfting presenteres i kapittel 9 med påfølgende drøfting i kapittel 10. Funnene fra del en og to drøftes videre i en oppsummerende drøfting og konklusjon i kapittel 11 hvor også et forsøk på svar for problemstillingen presenteres. Deretter følger oppgavens styrker og begrensninger i kapittel 12 og videre implikasjoner for undersøkelser i kapittel 13.

2 BARNEVERNETS RAMMER OG LOVVERK

Norge var det første landet i verden med et offentlig barnevern da de i 1896 vedtok den såkalte vergerådsloven (Lov om forsømte barn) (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). I dag er

barnevernets ansvar og oppgaver regulert gjennom Barnevernloven (1992), hvor hovedoppgaven «er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid» (Barne likestillings- og inkluderingsdepartement, 2013:25).

Det er etter norsk lov foreldre som har hovedansvaret for sine barn, men også det offentlige og samfunnet har et ansvar. Selv om foreldre har hovedansvaret, skal samfunnet sørge for barns helse, utvikling og liv, fordi barna også er «samfunnets barn og nasjonens fremtid» (NOU, 2000:87). Statens ansvar rundt beskyttelse av barn mot mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre eller andre omsorgspersoner kommer også frem i Barnekonvensjonen (1989) artikkel 19. Felles for både Barnevernloven (1992) og Barnekonvensjonen (1989) er de definerer alle under 18 år som «barn», det er derfor barn og unge i denne aldersgruppen som er i barnevernets fokus.

I følge statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB, 2016) mottok barnevernet 54396 meldinger i 2015. Hvor 43681 (ca. 80%) av meldingene ble tatt videre for undersøkelse, 44101 undersøkelser ble avsluttet i løpet av året, og i alt fikk 53439 barn tiltak av barnevernet (SSB, 2016).

Offentlige ansatte har meldeplikt til barnevernet hvis det foreligger mistanke om eller konkrete bevis på «mishandl[ing] i hjemmet eller [...] andre former for alvorlig omsorgssvikt», dersom barnet «har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker» eller hvis «det er grunn til å tro at det er fare for utnyttelse av et barn til menneskehandel», jfr. Barnevernloven (1992) § 6-4 andre ledd. Dersom det er snakk om vold mot barn, er det klart at taushetsplikten ikke er til hinder for melding (Barne og likestillingsdepartementet, 2005). Meldeplikten gjelder for de som jobber i det offentlige som lærere, barnehagelærere, helsesøster, tannleger, leger, politi m.m. Ifølge SSB (2016) var de fleste meldingene til barnevernet i 2015 fra politiet med 16%, deretter var meldinger fra barnevernet selv med 14% og skolen med 12%. Statistikken viste videre at knapt 8% av meldingene kom fra foreldre/foresatte selv og kun nesten 6% fra barnehagen.

Rapporten til Helsetilsynet (2017) viser at det var flere saker som ble henlagt som skulle vært undersøkt. Dette var saker som gjaldt vold og seksuelle overgrep. Årsaken til dette var i mange tilfeller ikke dokumentert.

Fra barnevernet mottar en bekymringsmelding skal det avklares om det skal åpnes undersøkelse innen en uke (Barnevernloven, 1992 §4-2). §4-3 første ledd i Barnevernloven

(1992) refererer til §6-9 som setter en undersøkelsesfrist på maks tre måneder, men i særlige tilfeller er fristen seks måneder. Over 82% av undersøkelsene i 2015 ble avsluttet innen tidsfristen ifølge SSB (2016).

Barnevernet har rett og plikt til å undersøke informasjonen de mottar etter Barnevernloven (1992) §4-3 første ledd, hvis det ligger rimelig grunn til at forholdene kan føre til tiltak. Dette gjelder også innhenting av opplysninger (Barnevernloven, 1992 §6-4). Slik har barnevernet en rett og plikt til å undersøke saker hvor det foreligger rimelig grunn til å anta at det finnes grunnlag for barnevernstiltak.

Dersom barnevernsarbeideren finner grunnlag for bekymring for et barns omsorgssituasjon etter endt undersøkelse, skal barnevernet gripe inn. Tiltakene barnevernet kan iverksette omfatter både frivilligtiltak og tvangstiltak. De frivillige tiltakene finnes i lovens §§ 4-4 og 4-26, og omfatter blant annet støttekontakt, barnehage eller avlastningshjem. Uavhengig av om tiltakene er frivillige eller ikke, er det hensynet til barnets beste som er den avgjørende faktor: det skal «legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen» jfr. Barnevernloven (1992) § 4-1 første ledd.

I dette ligger det også at ethvert hjelpetiltak skal være så lite inngripende overfor barnet som mulig. Barnevernloven (1992) bygger på «det mildeste inngreps prinsipp (NOU, 2000:32), og er derfor å regne som en av barnevernstjenestens grunnpilarer. Dette betyr at barnevernet alltid skal forsøke mildere tiltak, slik som for eksempel tilsyn eller hjelp i hjemmet (Barnevernloven, 1992 § 4-4 tredje ledd) før eventuelle inngripende tiltak iverksettes som for eksempel å flytte barnet ut av hjemmet, jfr. § 4-12 andre ledd. 38% av barnevernets tiltak i 2015 var besøkshjem/avlastning, økonomisk hjelp, barnehage, SFO og fritidsaktiviteter ifølge SSB (2016), videre var 26% tiltak for å styrke foreldreferdigheter.

At mindre inngripende tiltak skal vurderes først følger også av det biologiske prinsipp, som er en av grunnverdien for det norske samfunn (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Det norske samfunn ser det biologiske prinsipp som en «rettslig regulering[...] av forholdet mellom foreldre og barn» (NOU, 2000:87). Det biologiske prinsipp ser det som en ressurs og ikke minst en rettighet at barn skal få vokse opp med sine biologiske foreldre. Rettigheten til å få bli kjent med sine biologiske foreldre og få omsorg fra dem kommer også frem i flere av Barnekonvensjonen (1989) sine artikler. Det kommer også frem i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (1950 artikkel 8) som omhandler rett til respekt for privatliv og familieliv. Den vanligste årsaken til å sette inn tiltak ifølge SSB (2016) var grunnet

manglende foreldreferdigheter (29%), psykiske problemer hos foreldre (17%), konflikt i hjemmet (11%), andre forhold ved foreldre (10%) og rusmisbruk hos foreldre (8%).

Dersom et mildere hjelpetiltak ikke kan dekke barnets behov kan et fosterhjem eller en institusjon som frivillig hjelpetiltak formidles, jfr. Barnevernloven (1992) §4-4 sjette ledd. Denne frivillige plasseringen må imidlertid sees opp mot foreldrenes anledning til å gi barnet forsvarlig omsorg. Dersom det «må forutsettes at foreldrene i lengre tid» ikke vil kunne gi slik omsorg, skal barnevernstjenesten vurdere om omsorgsovertakelse ved tvang skal foretas «med en gang», jfr. Barnevernloven (1992) § 4-4 sjette ledd, siste punktum. Omsorgsovertakelse ved tvang er regulert i Barnevernloven (1992) §§ 4-8 (omsorgsovertakelse av barn som allerede er plassert utenfor hjemmet) og i 4-12 (omsorgsovertakelse av barn fra foreldrene / hjemmet).

Dersom det er «fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet», kan barnevernet med hjemmel i Barnevernloven (1992) § 4-6 andre ledd fatte akuttvedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller § 4-24 (plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke), dersom ikke andre hjelpetiltak anses for tilstrekkelige. Barnevernloven (1992) §§ 4-9 og 4-25 gir videre rett til å fatte foreløpige eller midlertidige vedtak etter henholdsvis §§ 4-8 og 4-24 på bakgrunn av de samme vurderinger. Barnevernet har i slike situasjoner rett til å fatte vedtaket «uten at de normale saksbehandlingsprosedyrene følges» (NOU, 2000:33). I vurdering av akutte tiltak kommer det frem fra Helsetilsynet (2017) sin rapport at vedtak om akutt plassering ikke alltid ble vurdert selv om meldinger fremstod som så alvorlige at tiltaket krevde umiddelbar reaksjon.

Saker som kan kreve slike hastevedtak etter Barnevernloven (1992) §§ 4-6, 4-9 og 4-25 er blant annet meldinger som omhandler incest, seksuelle overgrep eller grov mishandling. Barnevernet må da også vurdere om forholdene skal anmeldes til politiet for å avverge nye overgrep – det er politiets oppgave og ikke barnevernets å undersøke straffbare sider i en sak. Ved å anmelde til politiet kan man unngå at bevis forspilles (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), men barnevernet har likevel et undersøkelsesansvar «for å klarlegge barnets situasjon og ivareta barnets behov og interesser uavhengig av den strafferettslige vurderingen» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:81). Slike saker krever derfor et nært samarbeid med politiet.

Akuttvedtak er midlertidige og skal følges opp med forslag til langvarig plassering eller oppheves (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, 2014). Akuttvedtak etter §§ 4-6 annet ledd, 4-9 første ledd, 4-25 annet ledd og 4-29 fjerde ledd skal «umiddelbart etter

iverksettingen sendes til godkjenning i fylkesnemnda», jfr. Barnevernloven (1992) § 7-22. Hva som ligger i dette, følger av de aktuelle paragrafene: Akuttvedtak etter § 4-8 og § 4-12 skal sendes til fylkesnemnda for vurdering innen seks uker, mens vedtak etter § 4-24 og § 4-29 skal sendes allerede innen to uker. Oversendes ikke akuttvedtaket innen denne tid, faller det bort, jfr. paragrafenes femte, fjerde og fjerde ledd, hhv.

Fylkesnemnda skal deretter vurdere barnevernets sak «snarest, og om mulig innen 48 timer», og deretter fatte beslutning om godkjenning «med utgangspunkt i akuttvedtaket», jfr. Barnevernloven (1992) § 7-22. Nemdsleder fatter så en beslutning basert på opplysninger fra barnevernet, og har anledning til å «innhente ytterligere opplysninger der dette er nødvendig for å ta stilling til godkjenningsspørsmålet», jfr. Barnevernloven (1992) § 7-22 andre ledd.

Fylkesnemnda er et eget domstollignende uavhengig statlig organ som fatter vedtak etter barnevernsloven, smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Fylkesnemndas formål i barnevernssaker er å styrke rettferdig og lik behandling av barn og foreldre og for å sikre mot uberettigete inngrep fra blant annet barnevernet. Fylkesnemnda behandlet i 2015 rundt 600 krav om tiltak fra barnevernet (1,5 % av alle undersøkelser foretatt av barnevernet i 2015 (SSB, 2016)).

Dersom det ikke er behov for akuttvedtak, er det fylkesnemnda som er avgjørelsesmyndighet for slike omsorgsovertakelsessaker. Barnevernet sender en innstilling til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse etter en av de aktuelle bestemmelsene, hvoretter saksbehandlingen deretter følger de alminnelige reglene i Barnevernloven (1992) kapittel 7.

3 SENTRALE BEGREPER

Dette kapittelet tar for seg sentrale begreper for oppgaven samt teorier og modeller. Først presenteres begrepet vold i sammenheng med barnemishandling. Deretter presenteres teorier om beslutninger i barnevernet og den økologiske modellen til Graham et al. (2015), om ulike faktorer som kan virke inn i barnevernets beslutninger.

3.1 VOLD

Hva som legges i begrepet vold varierer gjennom tid, samfunn og kulturer (M. Myhre et al., 2015). Begrepet blir i dag forstått ut fra kontekst gjennom for eksempel psykologisk, juridisk eller sosiologisk perspektiv (M. Myhre et al., 2015).

WHO (2002:5) definerer vold i sin rapport som: «*The intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community, that either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death,*

psychological harm, maldevelopment or deprivation». Denne definisjonen viser til hvordan makt eller tilsiktet bruk av fysisk vold kan føre til skade. Voldsbegrepet innebærer også handlinger som fysiske, seksuelle, former for mishandling ifølge WHO (2002).

En annen definisjon på vold er vist i *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner det handler om å leve* (2012-2013) (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013:25) av Per Isdal: «Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil». Denne definisjonen viser at voldsbegrepet inneholder å utrette skade mot et annet menneske. Den viser også til at begrepet innebærer å få noen til å utføre handlinger mot sin vilje eller slutte å gjøre som den vil.

Strafferettslig vil grad av vold ha betydning for straffeutmålingen. Straffeloven (2005) har bestemmelser som rammer mishandling i nære relasjoner (§ 282) og grov mishandling i nære relasjoner (§283). Strafferammen er på 6 år, 15 år for grov mishandling.

Skille av graden handler om hvor stor skade som er utøvd, gjennom moderat eller alvorlig vold (mild og grov vold). Hvor en moderat form ikke gir risiko for fysisk skade gir den alvorlige formen for vold en høy risiko. Den mindre alvorlige fysiske volden kalles også korporlig avstraffelse og kan være handlinger som: «slag, ørefik, ris på baken, klyping eller lugging, smekk over fingrene og lignende» (Isdal, 2011:263). Mens den grove formen for fysisk vold gir skader og kan være i form av «slag med knyttneve eller gjenstand, og å få bank eller juling» (Mossige & Stefansen, 2016:35).

I barnevernkontekst skilles det ikke på grov eller mild vold, grunnet barnevernets mandat og lovverk. Skille av alvorlighetsgraden kan på den andre siden ha betydning for valg av tiltak.

Norge er en av de 29 landene i verden som har innført lovgivning mot fysisk avstraffelse mot barn, men det har ikke alltid vært slik. Frem til 1972 hadde foreldre en form for refselsesrett ovenfor sine barn, men den ble opphevet grunnet en uklarhet rundt foreldres rett til fysisk avstraffelse. Det kom ikke noe ny lov før i 1987, hvor endringen i loven klargjorde forbudet om bruken av vold mot barn.

I en kronikk av Stang (2016) i Aftenposten ble det sett på barnevernets håndtering av barn som blir utsatt for vold. Kronikken handler om at vi ikke skal se på vold i oppdragelsen som noe fremmedkulturell da det først i 2010 gjennom endring i barneloven ble et totalforbud

rundt fysisk og psykisk vold mot barn også i oppdragelsen. Den siste lovendringen den såkalte klapseloven, ble til for å tydeliggjøre all form vold mot barn og lyder som følger:

«Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Dette gjeld òg når valden brukast som ledd i oppsedinga av barnet. Bruk av vald og skremmande eller plagsam framferd eller annan omsynslaus åtferd overfor barnet er forbode». (Barnelova, 1981 §30 3. avsnitt).

Også i Barnekonvensjonen (1989) artikkel 19 kommer beskyttelse for barn mot all form for fysisk og psykisk vold frem.

Foreldre som bruker fysisk avstraffelse mot sine barn vil gjerne ikke bruke ordet vold, men «ufarliggjøre» handlingene ved å bruke ord som: klapsing eller en annen form for straff. Dette fordi man i utgangspunktet gjerne er motstander av vold da ordet speiler noe som er galt.

Mossige and Stefansen (2016:47) skriver at de i 2007 kom frem til at det var en sammenheng mellom utsattheten for bruk av vold i familier. Det var hos familier med innvandrerbakgrunn, familiens dårlig økonomiske situasjon og foreldres problembelastning. Undersøkelsen fra 2015 var noe endret. Det var redusert bruk av vold i familier med innvandrerbakgrunn. I familier som var dårlig stilt økonomisk var det en økning på 7% av barn og unge som var utsatt for vold. Risikoen for at barn ble utsatt for vold når foreldre hadde rusproblemer var også betraktelig høyere.

3.2 VOLDENS KONSEKVENSER

Selv om det er ulovlig med bruk av fysisk avstraffelse og vold mot barn i Norge vet vi at det forekommer. Når man ser på konsekvensene av mishandling og omsorgssvikt må man se det ut fra ulike dimensjoner som: når det startet, hvor lenge det varte, alvorlighetsgraden og omfanget av omsorgsmønsteret. Barn som blir utsatt for én form for omsorgssvikt er også ofte utsatt for flere typer omsorgssvikt (Gilbert et al., 2009).

Ikke alle barn som blir utsatt for omsorgssvikt eller mishandling utvikler problemer eller opplever konsekvenser. Det handler også om hvilke risikofaktorer barnet blir utsatt for, hvordan barnet selv restaurerer seg og hva som skjer i etterkant. Bortsett fra de fysiske skadene barnet påføres kan de få helseplager. Det er påvist at vold kan få konsekvenser for barnets nevrologiske, kognitive og emosjonelle utvikling samt psykiske og fysiske helse (Fergusson et al., 2008; Killén, 2009; Lansford et al., 2002). Andre konsekvenser er sosial tilbaketrekking, selvmordstanker, lærevansker, aggresjon, angst og søvnvansker i tillegg til

risiko for nedsatt omsorgsevne i voksen alder (Fergusson et al., 2008; Gilbert et al., 2009; Glad et al., 2010; Lansford et al., 2002).

3.3 BARNEVERNETS BESLUTNINGER

Beslutningene barnevernet foretar er variert etter hvilket tiltak som iverksettes og henger sammen med barnevernets mandat, noe som gjør arbeidet komplekst og utfordrende (Christiansen & Kojan, 2016). De fleste beslutninger barnevernet forbindes med er omsorgsovertakelse, akutt plasseringer «og å sette grenser for kontakt med familiemedlemmer» (Christiansen & Kojan, 2016:15), men barnevernet foretar også mindre dramatiske tiltak som hjelpetiltak i form av besøkshjem, veiledning til foreldre eller oppfølging av ungdom som flytter fra fosterhjem til egen bolig (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Christiansen & Kojan, 2016). Etter føringene i §4-3 andre ledd (Barnevernloven, 1992) tilsier det at undersøkelsene blir ulik grunnet ulike oppgaver og informasjonsgrunnlag (Rød & Heggdalsvik, 2016). «Uavhengig av undersøkelsesmetodikk, er det sentralt at det er en sammenheng mellom informasjon, bearbeiding og analyse av informasjonen, samt beslutninger som tas» (Rød & Heggdalsvik, 2016:86). Beslutningene skal være for barnets beste og dekke barnets og familiens behov.

Saker som handler om vold håndteres annerledes enn bekymringsmeldinger om rusproblemer eller psykiske problemer (Sommerfeldt & Øverlien, 2016). Bekymringen vil kunne bli knyttet til Barnevernloven (1992) §4-12 og barnevernet kan gripe inn med inngripende undersøkelsesstrategier tross for lovens krav om minst mulig inngrep (Christiansen & Kojan, 2016), dette støttes også av lovens forbud mot utøvelse av vold mot barn. Vold styrker alvorlighetsgraden og nødvendigheten av endring i barnets situasjon (Sommerfeldt & Øverlien, 2016).

Saker som omhandler vold eller seksuelle overgrep kan kalles «wicked problems» fordi uansett risikovurdering og rasjonell tankegang barnevernet går igjennom kan de ikke ta en beslutning med sikkerhet (Devaney & Spratt, 2009). Man kan heller ikke løse saken systematisk etter en lineær tilnærming. Med andre ord er det ikke en klar løsning for slike saker, i motsetning til det Devaney and Spratt (2009:190) kaller «tame problems» som gir en tydeligere løsningsorientering, selv om dette ikke nødvendigvis er lettere saker.

Barnevernet jobber under usikkerhet fordi de aldri kan få full oversikt og informasjon rundt barns situasjon (Christiansen & Kojan, 2016; Munro, 2008; Taylor & White, 2006), likevel kreves det handlinger fra barnevernet. Et slikt handlingspress kan føre til at

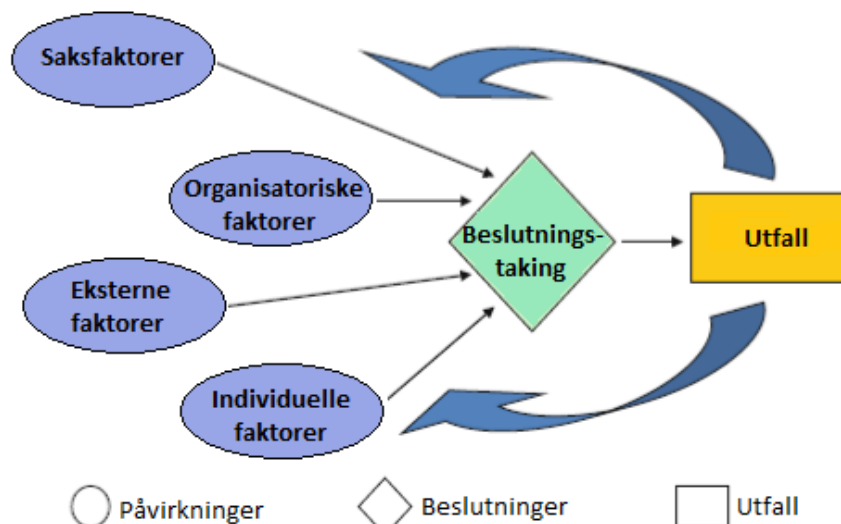
barnevernsarbeideres gjennomføring av for eksempel risikovurdering eller kritisk vurdering hemmes som videre påvirker kvaliteten i arbeidet (Berrick, Dickens, Pösö, & Skivenes, 2016). Handlingspresset grunner også i tids- og effektivitetspress (Iversen & Heggen, 2016; Munro, 2008; Taylor & White, 2006). Kobling mellom tidligere saker blir også en link til effektivisert arbeid (Taylor & White, 2006). Slik kan barnevernets arbeid føre til en ensidig tilnærming til saker, hvor barnevernsarbeidernes kritiske blikk kan svekkes. Det handler også om den menneskelige kompleksiteten i tilnærming til en beslutning (Christiansen & Kojan, 2016; Munro, 2008). I en barnevernskontekst handler det om hvordan saker oppfattes (både personlig og faglig), bearbeides og analyseres (intuitivt eller analytisk) (Backe-Hansen, 2004; Munro, 2008).

Det finnes mange teorier og modeller for å forstå barnevernets beslutningsprosess. Jeg har valgt å bruke Graham et al. (2015) sin økologiske beslutningsmodell som presenteres i de neste avsnittene.

4 ØKOLOGISK BESLUTNINGSMODELL

Graham et al. (2015) har utviklet et rammeverk ut fra hvordan beslutninger dannes og knyttet det til barnevernets kontekst. De studerte hvordan man kan forstå beslutningene til barnevernet i saker som omhandler plassering utenfor hjemmet, og hvordan man best mulig kan sikre både barn og foreldre oppnådd lik rettssikkerhet.

I modellen vises det til fire ulike faktorer som kan spille inn i barnevernets beslutning: saksfaktorer, organisasjonsfaktorer, eksterne faktorer og individuelle faktorer (se modellen under figur 1: *Økologisk beslutningsmodell* hentet fra (Risøy, 2015:16)). De ulike faktorene viser hva som kan påvirke beslutningen og valg av tiltak. For eksempel vil saksinformasjonen være nødvendig for å kunne ta en vurdering og beslutning, men beslutningen kan være avhengig av eksterne faktorer som lovens bestemmelser eller et samarbeid med politiet. Videre kan dette være forbundet med organisasjonens ledelse og styring av bemanning som igjen vil ha en påvirkning for de individuelle faktorene, som innebærer kunnskap og kompetanse (Baumann, Fluke, Dalglish, & Kern, 2014). Jeg vil nå presentere ulike faktorer som kan påvirke barnevernets beslutninger i saker som omhandler vold med vektlegging på Graham et al. (2015) sin økologiske beslutningsmodell.

Figur 1: Økologisk beslutningsmodell (Hentet fra: Risøy (2015:16)).

4.1 SAKSFAKTORER

Barnevernets beslutninger starter allerede når en melding registreres, hvor den første beslutningen som tas er om det skal åpnes undersøkelse av saken eller om den skal henlegges. Saksfaktoren, altså innholdet i meldingen er avgjørende for beslutningen om det skal åpnes undersøkelse. Hvilket tiltak som iverksettes handler også om meldingens innhold og behovet familien og barnet har. Inneholder meldingen at et barn blir utsatt for grov vold skal et umiddelbart tiltak iverksettes som for eksempel akuttvedtak fordi barnet er skadelidende av å bli boende i hjemmet jfr. Barnevernloven (1992) §§4-6, 4-12 og 4-24. Studier viser at det er stor usikkerhet rundt hva som er en sak for barnevernet og at det er vanskelig å kjenne igjen mishandling (Brandon et al., 2008). Videre viser studien til Brandon et al. (2008) at like mange bekymringsmeldinger ble klassifisert under terskelen av lovbestemmelsen om tiltak som over.

Innholdet i bekymringsmeldingen kan variere i form og hva bekymringen gjelder. Det kan for eksempel være en søknad om hjelp til dekning av barnehageplass eller en bekymring for et barns omsorgssituasjon. Barnevernet må da se etter lovens grunnlag om det er vilkår for å åpne undersøkelse. Velger barnevernet å henlegge en sak skal det begrunnes etter faglige argumenter. Antall henleggelse av saker har i vært stabile i flere år ifølge Riksrevisjonen (2012) hvor andelen var på 53% i 2011 mens henleggelse av saker etter undersøkelse i 2015 var på 46% (SSB, 2016). Det er ulike årsaker til henleggelse av saker, det handler for eksempel om selve meldingens innhold, hvis familien flytter eller hvis det ikke er en sak for barnevernet. I Helsetilsynet (2017) sin rapport kom det frem at flere saker som var henlagt burde vært undersøkt. Sakene gjaldt vold og seksuelle overgrep.

I vurderingen om undersøkelse av en sak skal åpnes eller henlegges må situasjonen og problemet beskrives, i tillegg til problemløsninger og vurdering av risiko (Skotte, 2016). For å kunne gjøre dette settes det i gang en undersøkelsesprosess hvor informasjon rundt saken og barnets omsorgssituasjon samles inn. Her gjennomgås relevant, irrelevant, valid og invalid informasjon i samspill med regler og lover.

For at barnevernet skal kunne belyse saken så godt som mulig innhenter de informasjon fra relevante instanser som for eksempel helsestasjon, barnehage, skole eller tannlege. Dette ved foreldres samtykke grunnet det juridiske ansvaret foreldre har for barnet, ønske om godt foreldresamarbeid og enighet av tiltak (Backe-Hansen, 2004). Barneverntjenesten kan også kontakte melderer for en utdyping av opplysningene. Helsetilsynet (2012) fant i sin rapport at mange kommunale barnevernstjenester ikke innhenter informasjon fra relevante instanser, noe som kan føre til at saken blir for dårlig opplyst. Meldinger som inneholder mistanke eller at et barn utsettes for vold er på den andre siden et «trumfkort» for barnevernet og slike saker fører ofte til undersøkelse ifølge studien til Rød, Iversen, and Underlid (2013).

Saker som åpnes går videre til undersøkelse hvor blant annet barnets omsorgssituasjon vurderes jfr. Barnevernloven (1992 §4-3 første ledd). Dette kan være faktorer som foreldres omsorgsevne og egenskaper, nettverk, økonomi m.m. De ulike faktorer i barnets omsorgssituasjon fører til at barnevernet kan «vurdere alvorligheten i situasjonen, og kartlegge sentrale årsak-virkning-forhold slik at man kan beslutte riktige hjelpetiltak» (Kvelling, 2007:63). En slik beslutningsprosess definerer Backe-Hansen (2004:19) som de ulike trinnene mellom «input (informasjon eller problem) og output (resultatet, [...] beslutningen)». Tilstrekkelig med dokumentasjon i saken er også hensiktsmessig da barnevernet skal vurdere om lovens vilkår om å sette inn tiltak er oppfylt. «Hensiktsmessig hjelp forutsetter en grundig undersøkelse og helhetsvurdering, der samtlige faktorer som påvirker forholdet mellom foreldre og barn og omsorgssituasjonen undersøkes» (Killén, 2009:276). Hvilke faktorer barnevernsarbeideren skal ha fokus på vil kunne være veiledende ut fra bekymringsmeldingen. Det er imidlertid viktig i undersøkelsesprosessen at det ikke samles inn unødvendig informasjon eller gjøres mer omfattende enn nødvendig, fordi prosessen skal gi minst mulig skade til dem det berører jfr. Barnevernloven (1992 § 4-3 2. avsnitt).

Undersøkelsen krever samarbeid med foreldrene, og dette er «avgjørende for kvaliteten av arbeidet» (Killén, 2009:276). Foreldre er også viktige informanter som kan belyse problemet eller omsorgssituasjonen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006). Kontaktes familien i

undersøkelsesfasen bør «[p]likten til å undersøke saken fremheves i samtale med foreldre» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:94), her legges det også frem hvorfor man er der på bakgrunn av det lovpålagte å undersøke en bekymringsmelding. Motsetter foreldre seg et samarbeid kan det bli «vanskelig å fremskaffe informasjon som dokumenterer at det er grunn til bekymring» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:75).

Motsetninger og uønskede inngrep er vanlig i barnevernet. Hvorfor foreldre ikke vil ta imot hjelp fra barnevernet kan være av ulike grunner. Det kan foreligge en frykt for at barnevernet vil frata dem barna (barnet) eller at foreldre ikke erkjenner problemet. Foreldres erkjennelse av problemet er videre en faktor som vurderes og kan påvirke beslutningen. Er det mangel på erkjennelse kan det hindre endringen av barnets situasjon. Slik vurderes også foreldres endringspotensiale (Wejden, 2008).

Vurdering om barnet er i en situasjon som krever akutt handling kan være fremtredende i bekymringsmeldingens innhold. Beslutes det i undersøkelse av meldingen at barnet ikke befinner seg i en slik situasjon bør det jobbes for å danne et godt kontaktforhold mellom barnevernsarbeider og foreldre, dette for å gjøre foreldre trygg og slik føle at de kan snakke om barnet og deres situasjon. Ifølge SSB (2016) var knappe 8% av bekymringsmeldingene som ble henlagt på grunnlag av at foreldre ikke ønsket hjelpetiltak.

I saker hvor foreldre er fiendtlig til hjelp fra barnevernet viser studien til Brandon et al. (2008) at barnevernsarbeidere paralyseres i sitt arbeid. Paralysering i arbeidet kan føre til en svekket refleksjonsevne, og øker problematikken rundt vurderingsprosessen. Dette kan videre føre til at alvorlighetsgraden av saken blir glemt, noe som er svært alvorlig spesielt for barn som ikke kan tale sin sak.

Barn har rett til medvirkning i saker som omhandler dem, hvor barn skal informeres og få mulighet til å uttale seg før en avgjørelse vedtas (Barnekonvensjonen, 1989 artikkel 12). Her vil barnets alder og modenhet påvirke dens medvirkning. Etter Barnevernloven (1992) §6-3 skal barn fylt 7 år og yngre som er i stand til å danne egne synspunkter gis mulighet til å uttale seg. Betydningen av at barn får medvirke i egne saker er å kunne komme frem til beslutningen om hva som er barnets beste. I saker hvor barn er utsatt for vold kan det stilles spørsmål rundt barnets pålitelighet, er barnets utsagn fantasi eller realitet?

Barnevernsarbeideren bør da vurdere barnets alder og kognitive utvikling. Barn i 5 års alderen har for eksempel ikke en fullstendig semantisk oppfattelse av alle begreper og har ikke full forståelse av tidsbegrep (Gamst, 2011). På den andre siden styres barns hukommelse av

samme prosesser som voksne (Gamst, 2011). «Hendelser barn selv har vært delaktig i [samt sterkt følelsesmessige opplevelser], sitter atskillig bedre i hukommelsen» (Gamst, 2011:56), slik kan barn huske dramatiske hendelser godt. Er det spørsmål om barnets sammenblanding av løgn og sannhet stilles det spørsmål rundt hvor kjernen til det barnet forteller ligger, for det er ikke nødvendigvis slik at det ikke har hendt noe med barnet. Barnevernet må derfor også ta barnets selvutvikling i betraktning. Videre kan barnets troverdighet styrkes gjennom bevis (Platt, 2006). Bevis for barn som er utsatt for fysisk mishandling kan blant annet forekomme gjennom blåmerker, rifter, kutt, brannskader, hodeskader og bruddskader (M. C. Myhre, 2016).

Disse er alle viktige elementer når barnevernet skal ha en avdekkende samtale med barn. Et annet element som bør tas hensyn til er om foreldre skal være tilstede. Det kan være vanskelig for et barn å snakke om dramatiske hendelser (Jensen, Gulbrandsen, Mossige, Reichelt, & Tjersland, 2005), tilstedeværelse fra foreldre kan gjøre barnet tryggere og kan videre føre til at barnet lettere forteller. På den andre siden kan tilstedeværelse fra foreldre hindre at barnet forteller grunnet lojalitet og behovet for å beskytte forelderen. Det er derfor viktig at barnevernsarbeideren vurderer hva som er målet med samtalen samt hva som er til barnets beste.

Andre saksfaktorer som bør vurderes er barnets risiko. Risikofaktorer kan være familiens sosiale forhold, økonomi, konfliktfylte forhold mellom foreldre og foreldres omsorgsevne og foreldregenskaper. Barnevernets hovedoppgave i risikovurdering er å vurdere hva som skjer eller har skjedd i familien (Munro, 2008), og slik vurdere barnets eventuelle skadelige forhold som kan gi et uønsket utfall for barnets utvikling i fremtiden. Barnevernet må slik klargjøre de eventuelle risikofaktorene og deretter analysere årsak og mulige konsekvenser, før de ser på valg av tiltak og eventuelle utfall de vil kunne gi barnet. Vold er en kjent risikofaktor som er dokumentert skadelig for barn (Fergusson et al., 2008; Gilbert et al., 2009; Glad et al., 2010; Lansford et al., 2002).

Et annet eksempel på barns risiko i foreldres egenskaper er hvordan foreldre forstår deres betydning for barnet og dets utvikling. Kvello (2010:201) skriver at foreldre gjerne har en forståelse av at barn utvikler seg gjennom en slags «indre motor», at utviklingen skjer av seg selv. Slik ser gjerne ikke foreldre den viktige betydningen de har for sitt barn. Her vil ikke risikoen være umiddelbar, men langsiktig, hvor risikoen vil ligge i barnets utvikling.

I Barnelova (1981) §30 står det: «Dei som har foreldreansvaret, er skyldige til å gje barnet forsvarleg oppsedning og forsynting». Foreldre skal altså etter loven gi barn en forsvarlig oppvekst med beste muligheter for utvikling. Når barnevernet undersøker og vurderer en omsorgssituasjon er det i utgangspunktet primært etter «forhold til barnas behov og forutsetninger [...]» (Kvello, 2007:35), samt foreldres egenskaper for å kunne sikre barnet en god og trygg utvikling. Det er da de kognitive og følelsesmessige foreldrefunksjonene som er mest vesentlig å vurdere i forhold til omsorgsevnen (Killén, 2009). Det handler om foreldres oppfattelse av barnet, hvordan de tolker dets signaler, behov og muligheter.

Foreldreegenskaper handler også om empati for barnet og kunne prioritere dets behov framfor eget og sist, men ikke minst unngå å overføre eller av reagere sinne, frustrasjon eller smerte på barnet (Killén, 2009). Slik kan man se at foreldresegenskap også handler om relasjonen mellom barn og foreldre.

Foreldres personlighet vil også ha en påvirkning for deres omsorgsutøvelse. Foreldre med psykiske vansker skjærer seg gjerne fra det sosiale fellesskapet og har «generelt svake mestringsstrategier» (Kvello, 2010:202). Det handler også om foreldres egen oppvekst. Har foreldre selv blitt utsatt for omsorgssvikt eller manglet en trygg tilknytning kan det overføres til egne barn og gjerne gjennom generasjoner. Foreldres psykiske helse kan også øke risikoen for voldsutøvelse. Venta, Velez, and Lau (2016) viser i sin studie til at det er en sammenheng mellom foreldre som er depressive eller har depressive symptomer og vold mot barn. Undersøkelsen viser at foreldres mentale helse hemmet foreldre til å involvere seg emosjonelt og kognitivt i barnet fordi deres mellommenneskelige evner var svekket på grunn av depresjon. Videre påvirker det foreldres mulighet til å håndtere barnet og oppdragelsen. Eksempler som kommer frem i studien er at foreldre kan bli fiendtlig, overreagere eller ikke klarer å samhandle med barnet.

Hva som er god nok omsorg for barn vil variere da barn er enkelt individer som har ulike behov. Synet på hva som er god nok omsorg er også noe som endres med historie, tid, kultur og etnisitet. Det er ingen enkel sak for barnevernsarbeidere å vurdere om et barn får god nok omsorg. God nok omsorg kan likevel sies å være at barnet utvikler seg normalt etter dets forutsetninger (Kvello, 2010), dette fordi en omsorgssituasjon gjerne ikke er god nok for et barn, men likevel tilstrekkelig for at barnet skal kunne utvikle seg normalt.

I vurderingen rundt familiens sosiale nettverket er «det er vanlig å skille mellom formelt og uformelt nettverk» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:112). Det formelle nettverket er det

offentlig hjelpeapparatet. Den uformelle støtten er gjennom familie, naboer eller venner. Hvordan foreldre får støtte eller velger å omgå den sosiale verden gjennom ulike aktiviteter vil ha en påvirkning for barnet. Isolerer familien seg fra omverden vil de kunne være sårbare da de står alene om problemene. Foreldre kan bli overveldet av den store belastningen noe som kan føre til omsorgssvikt eller mishandling. Slik kan også familiens nettverk bli en risiko eller beskyttelsesfaktor. En annen belastning er hvis familien lever under fattigdom. Det kan handle om familiens inntekt eller foreldres subjektive opplevelse av forholdet mellom dem og andres levevilkår (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Skammen over å være annerledes, ikke god nok eller satt utenfor kan føre til emosjonelle utfordringer hos foreldre. Sinne, frustrasjon og skuffelse kan gå utover samspillet mellom barnet og foreldre. Foreldres arbeidssituasjon og boligforhold er også faktorer som spiller inn. Slik blir barn som lever i fattigdom en del av den kumulative risikoen. Andenæs (2004) skriver i sin studie at det er hensiktsmessig å vurdere og koble nettverket mot foreldreegenskaper og omsorgsevne for å kunne vurdere helheten av barnets situasjon.

Etter endt undersøkelsesprosess skal det trekkes en slutning rundt den innsamlede informasjonen og mulige tiltak skal vurderes. Ifølge Backe-Hansen (2004:21) kan det forstås som «oppbygging av barnevernsfaglig argumentasjon». Her bør alle mulige tiltak settes opp, mulige utfall vurderes (risikovurdering av tiltaket) og begrunnes. Argumentasjonen bør være skriftlig, strukturert og godt planlagt, slik at tiltaket ikke bare er godt gjennomtenkt, men ved en eventuell senere anledning kan man gå tilbake i saken å se hvilke vurderinger som ble tatt og hvorfor.

Når barnevernet skal organisere en argumentasjon for å rettferdiggjøre beslutningen viser beslutningsteorien to måter, gjennom puslespill eller trumfkort. I puslespillsaker er barnevernsarbeideren ute etter å se sammenhenger ved eller mellom et problem (Lippe, Wilkinson, & Killén, 2005). Argumentasjonen bygges opp som et puslespill ved at konklusjonen gir en logisk og forståelig sammenheng gjennom sakskjennetegn og samlet informasjon, av risiko og beskyttelsesfaktorer. Her argumenteres det også for foreldres personlighet og omsorgsevne (Backe-Hansen, 2003).

I omsorgsovertakelser er det ofte snakk om barnevernets trumfkort. Dette er den andre måten å rettferdiggjøre beslutningen. Her fokuseres det «på ett enkelt, framtreddende sakskjennetegn» (Lippe et al., 2005:126). Barnevernet bruker ofte foreldre(s) rusmisbruk som argumentasjon for omsorgsovertakelse. I slike saker argumenteres det ofte med faren for barnets liv og helse

og utvikling dersom omsorgsovertakelse ikke gjennomføres, og ikke nødvendigvis med at foreldres omsorgsevne er nedsatt. Dette viser Dickens (2007) til i sin artikkel «Child Neglect and the Law: Catapults, Thresholds and Delay». Dickens (2007) viser til en hendelse hvor et barn hadde vært av og på under barnevernet i mange år, men det var ikke før barnet ble tvunget til å spise en sigarett av sin far som var alkoholmisbruker at barnevernet grep inn med omsorgsovertakelse. Denne hendelsen kan være trumfkortet til barnevernet da det nå ble konkret vist til fare for barnets liv og helse.

I noen tilfeller er det nødvendig å plassere barnet i et beredskapshjem mens undersøkelsen pågår. «Beredskapshjem er hjem som tar imot barn til akutt plassering etter barnevernloven §§4-4, 4-5 og 4-6» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:257). Bufetat er en av barnevernets samarbeidspartnere i slike saker. «Bufetat har ansvaret for rekruttering og formidling av fosterhjem og for etablering av drift av barnevernsinstitusjonene» (Bunkholdt & Sandbæk, 2008:226). Bufetat har også ansvar for oversikt over tilgjengelige plasseringsalternativer.

Den mest krevende beslutningen barnevernet tar er å flytte barn ut av hjemmet. En slik flytting kan forekomme på ulike måter: frivillig- eller tvangs plassering, hvor det kan skje gjennom planlagt flytting eller akutt plassering. «Blant de planlagte plasseringene er omsorgsovertagelse den vanligste, mens såkalte frivillige plasseringer etter §4-4 sjette ledd er den nest mest vanlige» (Christiansen, Iversen, & Kojan, 2016). Ifølge SSB (2016) var 40% av de iverksatte tiltakene fra barnevernet plasseringer utenfor hjemmet enten som hjelpe- eller omsorgstiltak. Plassering av barn utenfor hjemmet er krevende og kan gi store konsekvenser for barnet og familien (Baugerud & Melinder, 2012). I følge Baugerud and Melinder (2012) er en påkjenning for barn ved akutt plassering at blant annet stressnivået er høyere ved en planlagt plassering. Barnevernloven (1992) stiller derfor strenge krav for å gjennomføre en slik beslutning.

Beslutningsprosessen er ulik fra en planlagt- og akutt plassering. Her handler det ikke bare om barnevernets fremgangsmåte, men også kontakten mellom barnevernet, barnet og familien. I en planlagt plassering har foreldre mulighet til å legge frem sin side. I en akutt plassering skjer flyttingen av barnet uten at foreldre får informasjon på forhånd og har en begrenset mulighet til å imøtekomme barnevernets grunnlag av vedtaket. Er det enighet om flyttingen av barnet faller definisjonen om akuttvedtak bort.

Før barnevernet fatter beslutning om å flytte barnet må de ta en prediktiv slutning hvor de vurderer barnets konsekvenser av å bli boende i hjemmet. En komparativ slutning må også tas

hvor en sammenligning mellom prediksjonen og valg av tiltak skal knyttes til effekten av valgte tiltak, for eksempel den antatte effekten av et hjelpetiltak versus omsorgsovertakelse.

Backe-Hansen (2004) skriver om slutninger som en integrert del av beslutningsprosessen hvor barnevernet må ta en kausalslutning: et forhold mellom årsak og virkning. Hvor troverdig dokumentasjon, faglig kunnskap og mangel på omsorg må legges frem og argumenteres for. Beslutning om omsorgsovertakelse må også ha deskriptive slutninger som sier noe om virkeligheten (Backe-Hansen, 2004). «Slike slutninger blir viktige for argumentasjonen nettopp fordi de viser til en sammenheng mellom barnevernrelevant informasjon og lovens kriterier» (Backe-Hansen, 2004:23). I en omsorgsovertakelse overtar barnevernet den daglige omsorgen for barnet, men foreldre har foreldreansvaret. I frivillig plassering kan foreldre kreve at barnet flytter hjem igjen når de ønsker det.

Når den endelige beslutningen skal tas etter å ha analysert informasjonen, vurdert tiltak og mulige konsekvenser, velges tiltaket som gir best mulig utfall og som er det beste for barnet.

De vanligste grunnene for å sette inn tiltak etter SSB (2016) sin rapport var; manglende foreldreferdigheter (29%), foreldres psykiske problem (17%), høy grad av konflikt i hjemmet (11%), foreldre sitt rusmisbruk (8%) og andre forhold ved foreldre/familien (10%). Andre former for hjelp som barnevernet bistod med var bolighjelp (1,4%) (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, 2015).

4.2 ORGANISASJONSFAKTORER

Barnevernet jobber under stort press både i form av arbeidsmengde og tid (Arbeidstilsynet, 2013; Iversen & Heggen, 2016). Slik kan beslutningen påvirkes gjennom uferdige vurderinger som videre har en innvirkning for kvaliteten i arbeidet (Berrick et al., 2016).

Organisasjonsforhold gir også preg på beslutningene gjennom samhandlingen på kontoret. En forutsetning for å løse barnevernets oppgaver vil ofte være et godt samarbeid mellom de ansatte og ledelsen. Barnevernsansatte jobber ofte sammen i team, gjennom møter hvor det faglig drøftes og planlegges fremgangen i en sak eller hvilket tiltak som skal iverksettes. Det er barnevernsleder som har ansvar for beslutningene, men teamleder eller ansatte kan etter delegasjon også fatte visse beslutninger, (Moe & Gotvassli, 2016). Studien fra Brandon et al. (2008) viser at det er viktig med et tilsyn fra leder som er tilgjengelig for å hjelpe barnevernsarbeidernes kritiske tenkning i vanskelige, stressende, og fiendtlige saker. Et slikt tilsyn fra leder kan gi hjelp med å forstå saken, fullføre vurderingen og veie opp risiko- og

beskyttelsesfaktorene. Støtte fra leder kom også frem som en viktig faktor i Skotte (2016) sin studie.

Barnevernstjenestens interne metoder vil også ha betydning for beslutningene fordi det handler om de ulike systemer innad i kontorene, og som vil påvirke og ha innflytelse for barnevernets arbeid. Selv om loven gir føringer for hva som er barnevernets oppgave, tidsfrister og føringer for inngrep er det ingen nasjonale retningslinjer for hvordan de skal gå frem i undersøkelsesprosessen og hvordan saken skal vurderes (Samsonsens & Willumsen, 2014). Det er derfor opp til hver enkelt kommune og barnevernkontor å avgjøre hvordan de vil utføre utredningen. Valg av tilnæringsmåte i utredningen kan være ulik i de ulike kontorer og kommuner, men alle jobber for et felles mål, nemlig å sikre at barn og unge som lever under skadelige forhold for deres helse og utvikling får nødvendig hjelp til rett tid jfr. Barnevernloven (1992§1-1). Tiltakene som blir vedtatt skal videre etter loven være til barnets beste.

Det er variasjoner på de ulike barnevernstjenesters struktur rundt saksbehandling og beslutningsprosesser (Christiansen & Kojan, 2016). Organisasjonsfaktorene handler videre om rutiner, interne normer innad på de ulike kontorer og kommuner og hvordan man benytter seg av ressursene. Ressursene er en systemfaktor som har stor innvirkning for beslutningen (Christiansen & Kojan, 2016). Det handler om «forholdet mellom bemanningen og oppgavene som skal utføres, og ikke minst gjelder det tilgangen på tiltak som barnevernet kan tilby barn og familier» (Christiansen & Kojan, 2016:29).

Barnevernet møter mange utfordringer når de skal undersøke en sak. En av dem er møtet mellom Barnelova (1981) og Barnevernloven (1992). Barnelova (1981) regulerer forholdet mellom barn og foreldre, og konflikten kan oppstå mellom foreldres rett til kontakt med barnet, og barnets rett til ivaretagelse (Rød, 2010). Her må barnevernet vurdere hvilke parter som skal involveres i undersøkelsen, hva de trenger av informasjon og hvordan de kan sikre at inngrepet ikke blir for omfattende.

Det er laget flere modeller for barnevernet som kan brukes i undersøkelsesfasen, et eksempel på dette er Kvellos utredningsmal (Kvello, 2010). Det er også laget en rutinehåndbok for barnevernstjenesten i arbeid med voldssaker (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006). Denne er ment som et praktisk hjelpemiddel som kan hjelpe å strukturere og systematisere arbeidet (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Hvilken tilnæringsmåte som blir valgt gir føringer for hvordan barnevernsarbeidere jobber, men ikke alle kontorer bruker en modell.

En annen metode som blir brukt i barnevernet er familieråd. Her samles parter som er involvert (barnets familie, venner, skole, barnehage, BUP, PPT) for å finne en felles løsning (Skivenes & Strandbu, 2004). Selve familierådet er delt i tre faser hvor partene i første fase får informasjon om barnets situasjon. Deretter i fase to, diskuterer partene mulige tiltak. Dette skjer uten innblanding eller tilstedeværelse fra offentlige parter, men barnevernet er tilgjengelig (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Skivenes & Strandbu, 2004). I siste fase skal partenes beslutning om handlingsplan gjøres skriftlig og godkjennes av barnevernet.

Når en beslutning er tatt som et vedtak eller saksframlegg må det etter legalitetsprinsippet være match mellom sak og loven. Legalitetsprinsippet er grunnleggende i barnevernet hvor saken må være forenelig med barnevernlovens kriterier, slik har lovverket en vesentlig del i barnevernets beslutninger (Backe-Hansen, 2004). Gjennom en beslutningsprosess vil man derfor gå mellom prosessene av informasjon, argumentasjon, sak og lov. Slik kan ikke barnevernsarbeidere kun bygge vurderingen rundt hva som har skjedd i familien eller hva som er barnets beste (Graham et al., 2015), men også faktorer som ligger utenfor saken. Dette kan være hvordan omsorgssvikt blir tolket og retningslinjer for hvordan saken skal behandles.

4.3 EKSTERNE FAKTORER

Barnevernlovgivningen og ressurser er politisk bestemt og videre påvirket av et lands samfunnsmodell. Norge har en sosialdemokratisk velferdsmodell hvor «familien spiller en underordnet rolle som velferdsforsørger» (Mathisen, 2003). Fordi barnevernet er en organisasjon styrt av lover og regler vil beslutningene påvirkes av de eksterne faktorer.

Barnevernet samarbeider med mange ulike instanser og etater som for eksempel politiet, NAV, helsetjenesten, PPT tjenesten og Bufetat. Et slikt samarbeid er viktig for barnevernets beslutninger, for å kunne gi god og rett hjelp til de berørte. Hvilke aktører barnevernet samarbeider med varierer fra de ulike sakene og behovet barnet og familien har. Samarbeidet dreier seg om å kartlegge behovet, planlegge og organisere tiltak (Bunkholdt & Sandbæk, 2008) og kan deles inn i ulike faser. I undersøkelsesfasen er innhenting av opplysninger fra relevante parter som lege, barnehage eller skole sentralt. Tilslutt vil valg av tiltak ofte føre til samarbeid mellom barnevernet og andre instanser. Bekymringsmeldingene som kommer inn er ofte fra andre instanser som tidligere vist gjennom statistikk fra SSB (2016), hvor politiet hadde en høyest prosent (16%) av bekymringsmeldingene som barnevernet mottok i 2015.

Samarbeidet mellom barnevernet og politiet får ofte en sentral rolle i voldssaker.

Barnevernets ansvar er å sette inn nødvendige tiltak for å sikre at barn og unge ikke lever

under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Politiet har på den andre siden ansvar for å avdekke, avverge og avbryte straffbare forhold (Veileder, 2005). Barnevernsansatte har også som en hver annen borger, en plikt til å melde fra til politiet dersom de blir klar over mishandling i nære relasjoner, jfr. Straffeloven (2005) §196. Ut over dette har barnevernsansatte også plikt til å melde fra om forhold som kan medføre «vesentlig fare for liv eller alvorlig skade noens helse», jfr. Barnevernloven (1992) § 6-7 tredje ledd.

Det tverrfaglige samarbeidet viser seg imidlertid ofte å være problematisk da det er mangel på forståelse av kompleksiteten i problemene (Fauske, Lichtwarck, Bennin, & Buer, 2016).

Problemene kan også være vanskelig å håndtere, noe som bidrar til at samarbeidet blir vanskeligere. Hvordan det tverrfaglige samarbeidet gjennomføres handler også om hvordan det er lagt til rette for et samarbeid. Ifølge Helsetilsynet (2009) sin rapport om kommunenes samarbeid om tjenester til utsatte barn, kom det frem at det ikke var tilrettelagt for samarbeid i 60 av de 114 undersøkte kommuner. En årsak til dette kan være manglende kunnskap mellom instansene som kan føre til en vegring for samarbeid. En annen årsak kan være rutiner og avtaler de ulike tjenestene har generelt, men også for saker som omhandler vold.

Samarbeid mellom barnevernet og politiet kan forekomme på ulike områder. Barnevernet kan for eksempel rådføre seg med politiet før et vanskelig hjemmebesøk og be om bistand for å forhindre utagering eller de kan bistå hverandre i akutte saker (Sturla, 2010). I saker hvor det er mistanke om vold kan barnevernet ringe og drøfte saken med politiet. Barnevernet kan også ringe anonymt ved behov. Når en anmeldelse vurderes er det etter ulike faktorer som: risiko, alvorlighetsgraden, det juridiske samt skjønnsvurdering som ligger til grunn (Keila & Mossige, 2008). Barnets beste er også en faktor, hvor en anmeldelse kan vise støtte ovenfor barnet og at saken blir tatt på alvor. På den andre siden kan en anmeldelse ødelegge barnevernets relasjonsarbeid med foreldre. «Dersom en anmeldelse med sannsynlighet vil føre til at en familie går i stykker er det også et forhold som bør vurderes» (Keila & Mossige, 2008:42). Hva som er barnets beste må dermed vurderes etter mulige utfall som videre bør ha betydning for beslutning om anmeldelse.

Barnevernet kan ikke anmelde et forhold hvor barnet selv ikke blir utsatt. Dette fordi det ikke er straffbart at barn er vitne til vold, men med samtykke fra den utsatte forelder kan barnevernet anmelde saken. Kan andre tiltak avverge at barnet fortsatt blir utsatt for straffbare handlinger er ikke anmeldelse nødvendig.

Det stilles strenge krav til dokumentasjon og bevis i straffesaker. Barnevernstjenesten må derfor ha gode bevis og kunne vise til dokumentasjon ved en anmeldelse. Hvis ikke dette foreligger kan barnevernet risikere at saken blir henlagt. Et samarbeid med politiet eller andre instanser innebærer også at ting kan ta lengre tid grunnet ulike rutiner, vurderinger og oppgaver. Det er derfor viktig for barnevernet å vurdere barnets trygghet opp mot den ekstra tidsbruk som kan bli et resultat av en anmeldelse. Alvorlighetsgraden vil være en faktor for anmeldelse, men dilemmaet ligger i om barnevernet skal bruke tid på undersøkelsen eller vente på politiets avgjørelse. Barnevernet må i mange tilfeller handle før politiet blir innblandet, men i andre tilfeller skjer et samarbeid hvor barnevernet må avvente sine tiltak. Dette kan være krevende da et samarbeid kan ta tid og kompetansen rundt konsekvensene for barn som blir utsatt for vold kan være svake (Solberg & Søreide, 2007). Helsetilsynet (2017) sin rapport viser eksempler på at barnevernet ventet på politiet, dette mener Helsetilsynet (2017) barnevernet ikke skulle gjort fordi det var mistanke om vold. En god praksis kan vise til god skjønnsutøvelse i samarbeid med blant annet politiet (samt andre instanser) og forankres i lovbestemmelsen (Keila & Mossige, 2008).

4.4 INDIVIDUELLE FAKTORER

Barnevernsarbeidere står ovenfor komplekse vurderinger i deres beslutningsarbeid. Hvor de navigerer mellom å sikre og beskytte barn, de organisatoriske faktorene, loven og egen skjønnsutøvelse. Skjønn i barnevernssammenheng er kliniske vurderinger som befester seg på intuitive vurderinger basert på kunnskap og tidligere erfaringer (Ellingsen, 2014). Hvordan dette tolkes og forstås vil handle om de ulike barnevernsarbeiderne og deres erfaring, kunnskap og kompetanse.

Det er alltid en risiko i den faglige skjønnsvurderingen. Barnevernsarbeidere prioriterer ulikt etter deres forståelse, verdier, moral, kunnskap, kompetanse og erfaringer. Dette medfører at saker blir håndtert ulikt blant barnevernsarbeidere. Graham et al. (2015) viser til andre innvirkninger i en beslutningsprosess som for eksempel hvilken informasjon barnevernsarbeidere velger å bruke, samt erfaring og reaksjoner på etnisitet, kjønn og fattigdom. Hvordan hver enkelt saksbehandler velger å vektlegge informasjonen rundt saken vil påvirke utfallet. I studien til Platt (2006) kommer det frem at det var uenigheter mellom barnevernsarbeidere i tvetydige saker, de følte seg dradd mellom forskjellige retninger av politiske og populære meninger. Faktoren for vurderingen av saken var risiko og informasjonen. I terskelen for første vurdering og undersøkelse handlet det om innholdet i bekymringsmeldingen og barnevernsarbeiderens tolkning av alvorlighetsgraden (Platt, 2006).

Det kom frem at bekreftelse av informasjon var viktig for barnevernsarbeidernes beslutning (Platt, 2006), samt faktorer som foreldre og bekreftelse fra kollegaer rundt vurderingen og beslutningen.

Ved begrenset informasjonsgrunnlag blandet med tidsfrister og mangel på ressurser kan beslutningene også påvirkes av tidligere erfaringer (også med familien). Rutiner og meldingens innhold gjør at mange barnevernsarbeidere vurderer saker likt eller kommer til samme beslutning. Slik kan det bli en stereotypisk oppfatning av meldingers innhold som videre kan føre til feile beslutninger og tiltak. Studien til Iversen and Heggen (2016) viser at den mest brukte kunnskapskilden barnevernsarbeidere bruker er kollegaer og veiledning etterfulgt av personlig erfaring. Studien viser videre at barnevernsarbeiderne bruker minst tidsskrifter, lærebøker og eksterne kilder i sitt daglige arbeid. Selv om de vil forbedre sin praksis kommer det frem at de ikke har tid til å utvikle sin praksis eller få nok informasjon i sakene de jobber med (Iversen & Heggen, 2016). Dette kan tyde på et tidspress og effektivitetsarbeid i barnevernsarbeidernes travle hverdag, hvor beslutninger fattes gjennom usikkerhet og press.

Et annet problem rundt den skjønnsbaserte vurderingen kan være hvordan risikofaktorer blir vektlagt og hvordan ny informasjon kan endre vurderingen. Som Munro (2008:71) skriver, «dersom du (barnevernsarbeideren) allerede legger til grunn at det foreligger en høy risiko for fare, så vil ny og overbevisende informasjon kun øke den forventningen i liten grad: er forventningen lav risiko for fare, slik vil informasjon øke forventningene for risiko kraftig» (min oversettelse). Sagt med andre ord vil den daværende risikovurderingen påvirke vurderingen av ny informasjon. Slik kan man se at det ikke handler om hvordan informasjonen er innsamlet, men hvordan de ulike risikofaktorene blir vektlagt (Munro, 2008). Det kan være vanskelig å bedømme risiko med lite informasjon, men på den andre siden kan det også være vanskelig hvis man har mye informasjon. Dette fordi med mer informasjon vet mer hva man risikerer og slik kan en beslutning være vanskelig.

Selv om vurderinger og prioriteringer kan gjøres individuelt er barnevernsarbeidere styrt av lovens- og politiske føringer som regulerer barnevernets virksomhet (Ellingsen, 2014). Barnevernsarbeideres frihet til faglig skjønn står dermed ikke helt fritt grunnet hensyn til disse føringene. Det kommer frem fra flere rapporter og studier at det er en mangel mellom barnevernets faglige argumentasjon og beslutningene (Backe-Hansen, 2004; Munro, 2008; Rød, 2014). Det gjelder også dokumentasjon av vurderinger som er tatt underveis i prosessen.

Helsetilsynet (2017) fant i sin rapport at det var uklart hvordan en faglig vurdering var tatt og hva begrunnelsene bygget på. De fant også en rekke lovbrudd på barnevernets dokumentasjon i vurderinger av ulike saker.

5 RELEVANT FORSKNING

Dette kapittelet tar for seg relevante studier for å belyse denne oppgavens problemstilling: hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold. Norsk barnevernforskning publiseres i stor grad som rapporter. For å kunne gi en oversikt over hva vi vet om undersøkelser og beslutninger i det norske barnevern, velger jeg å vise til en av disse. Jeg viser også til studier ikke bare fra Norge og nordiske land, men også USA grunnet flertall av studier fra andre land.

Den første delen viser til Helsetilsynet (2017) sin rapport om barnevernets arbeid med meldinger. Videre vises det til en norsk studie som handler om hvordan barnevernet har kommet frem til å plassere barn utenfor hjemmet. Deretter viser jeg til nordisk forskning som ser på hvordan forskjellige land kan komme til ulike beslutninger selv om saksfaktorene er like jfr. Graham et al. (2015), og tilslutt forskning fra USA som også handler om ulike vurderingskriterier i barnevernet.

Helsetilsynet (2017) sin rapport fra det landsomfattende tilsynet 2015-2016 i den kommunale barnevernstjenesten, gikk igjennom hvordan barnevernet jobber med vurdering av meldinger og tilbakemelding til melder. Fordi tilbakemelding ikke er relevant for denne oppgaven vil ikke disse funnene fra rapporten presenteres.

Rapporten baserer seg på tilsyn og egenvurderinger fra totalt 225 kommuner eller bydeler i Norge. Utvalget ble plukket ut etter en risikovurdering.

Funnene viser store svikt på mange områder i barnevernstjenestene. Svikten starter i mottagelsen av meldinger, hvordan de blir tatt imot og vurdert. Det svikter også i vurderingen om iverksetting av akuttiltak. Det kommer frem fra rapporten at mange saker som omhandlet vold, seksuelle overgrep eller psykisk sykdom ble henlagt. Dette var meldinger som fylkesmennene mente burde ført til undersøkelse. Fylkesmennene mener videre at terskelen for tiltak i mange tilfeller vurderes som for høy. Det var flere lovbrudd rundt vurdering av bekymringsmeldingenes innhold. Mange barn hadde ikke fått en forsvarlig vurdering, det kommer også frem at avklaring av alvorlige forhold ikke ble avdekket før saken ble henlagt.

Dette var i saker hvor det forelå vold og seksuelle overgrep hvor det gjerne skulle vært en vurdering om akuttiltak.

Fylkesmennene fant også barnevernstjenester som ikke alltid vurderte midlertidige tiltak som omsorgsovertakelse, akuttiltak eller å starte undersøkelsesprosessen fordi de ventet på politiets avgjørelse, selv om meldingen krevde en umiddelbar reaksjon. Videre kommer det frem fra rapporten at fylkesmennene ikke kunne dokumentere at barnevernsfaglige vurderinger i beslutningsarbeidet ble gjennomført.

Rapporten fant også svikt i ledelsen. Mange barnevernsansatte var ikke kjent med kravene som gjelder for barnevernssaker, noe ledelsen ikke fanget opp. Rapporten viser også svikt fra ledelsens kontroll av praksis.

I tvetydige saker viser undersøkelsen til Skotte (2016) at sakene blir liggende i barnevernets system uten en endelig beslutning. Undersøkelsen viser til en sak fra et barnevernkontor i Norge. Skotte (2016) fulgte saken i ett år hvor hun kombinerte observasjon, intervju, semistrukturerte intervju og dokumentanalyse for å finne ut hvordan barnevernet vurderte en nybakt mor og far som hadde fått tvillinger. I sakens forløp var det seks barnevernsarbeidere som jobbet med saken.

Funnene viser at selv om det var stor bekymring for foreldrenes egenskaper, mors helse og deres sårbare nettverk klarte ikke barnevernsarbeiderne å foreta en beslutning, selv om de mente at saken ville medføre en omsorgsovertakelse. Årsaken til dette var at det ikke lå et trumfkort i saken, barnevernet ventet på en «katapult» som ville ført til en endelige beslutningen og tiltak kunne iverksettes. Gjennom hele beslutningsprosessen lå det en stor usikkerhet grunnet mangel på tydelige bevis.

Gjennom året var mange barnevernsarbeidere innblandet grunnet sykemeldinger. På grunn av manglende dokumentasjon måtte de sette seg inn i saken i tillegg til sine egne saker, noe som førte til at det tok lenger tid og økte arbeidsmengden. Undersøkelsen viser at selv om det var to som jobbet med samme sak var det ingen samarbeid, men de jobbet som om de var fra to ulike kontorer. Det var også lite veiledning fra leder og en uenighet i konklusjon av omsorgsovertakelse. Dette fordi leder var usikker på om barnevernet hadde nok bevis til at den ville blitt godkjent av fylkesnemnda.

Undersøkelsen viser at barnevernsarbeiderne ikke stolte på de observerte indikasjonene i bevisene, men søkte etter trumfkortet som ville gitt de en tydelig forklaring og som videre hadde gitt de det de trengte av bevis for å konkludere med en omsorgsovertakelse.

Skotte (2016) analyserte dette som en blanding mellom barnevernsarbeidernes erfaring av personlig forpliktelse og ansvar, som kan påvirke egenskapen til å tyde problemet og interaksjonsprosessen og videre forlenget tiden til å ta en beslutning.

I Christiansen and Anderssen (2010) sin artikkel «From concerned to convinced: reaching decisions about out - of - home care in Norwegian Child Welfare Services», studeres det på hvorfor barnevernet i Norge har kommet til beslutningen om å plassere barn utenfor hjemmet. Dette gjør de ved å bruke 109 saker hvor barn har blitt omplassert og analyserer intervjuer av 83 sosialarbeidere som har vært innblandet i sakene. Tre elementer ble identifisert rundt årsaker til hvorfor barn blir plassert utenfor hjemmet: «beskrivelse av bekymringsmelding, sosialarbeiderens beslutningsprosess som omhandlet erfaring i saken og da spesielt interaksjonen med foreldre og et triggerpunkt som utløste omplasseringen av barnet» (Christiansen & Anderssen, 2010:1) Det kom frem at barnevernet hadde større fokus på foreldre enn barna og at vurderingene var preget av usikkerhet, og slik ble beslutningene gjerne støttet mot den ansattes moralske oppfatning. Når sosialarbeiderne skulle begrunne hvorfor de kom frem til beslutningen ble det ofte svart i en fortellerform istedenfor en redegjørelse og vurdering av saken. Denne studien kan tilsvare den individuelle faktoren som presenteres av Graham et al. (2015) fordi begrunnelsene for valg baseres på usikkerhet og den enkelte barnevernsarbeiders moralske oppfatning.

Det er gjort flere studier på barnevernets beslutninger i nordiske land. I artikkelen til Blomberg, Kroll, and Meeuwisse (2013) undersøkes barneverntjenesten i nordiske land (Sverige, Norge, Danmark og Finland) og deres vurderingskriterier. Dette gjorde de gjennom bruk av vignettstudie. Noen faktorer som kan kjennetegne de nordiske barnevern modellene er barnets beste, tidlig innblanding og støtte til familien (Blomberg et al., 2013). Gjennom fokusgruppeintervju fikk de nordiske landene tre historier, for å undersøke forskningsspørsmålet gjennom ulike saker og slik undersøke beslutningene fra flere vinkler. Selv om landene gjerne hadde ulike fremgangsmåter var det en høy likhet rundt det å understreke barns rett til beskyttelse.

En av vignettene handlet om et barn som ble utsatt for vold. Alle ville åpnet saken, men det var ulike valg av tiltak. Noen hadde et mer pedagogisk syn hvor de ville lære foreldrene at

voldsutøvelse mot barn er forbudt, mens andre ville omplassere barnet med en gang. En felles faktor var at deres egen oppfattelse og moral rundt vold og voldsutøvelse ble fremtredende. Tre av landene (Norge, Sverige og Danmark) ville anmeldt saken til politiet, til forskjell fra Finland. En årsak til dette kan være lovbestemmelsene i de ulike landene, hvor det i landene som ville anmeldt har lovbestemmelser for å melde til politiet, noe Finland ikke har. Ut fra Graham et al. (2015) sin modell kan denne studien vise at selv om saksfaktorene er lik er de individuelle vurderingene ulik ikke bare etter egen oppfattelse, men også de organisatoriske og eksterne faktorene.

Vignett som metode i barnevernforskning er også brukt i Grinde (2006) sin undersøkelse av nordiske barnevern (Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige). Hvor det studeres på hvorfor det er så stor variasjon mellom skjønn i enkeltsaker selv om inngrepskriteriene er tilnærmet like. Det ble brukt fire vignetter for å skape en diskusjon rundt tersklene i beslutninger om tiltak. Resultatene viser at danske barnevernsarbeidere hadde store variasjoner i vurderingene av vignettene, mens det i Norge og Island var mindre variasjon. Dette viser til forskjeller ikke bare mellom landene, men også innad i landene. Vignettstudien viser også at alle land ikke var opptatt av familiens hverdagsliv, som igjen kan forklare de forskjellige utfallene fra land til land. I alle land er det sterke verdier for at barn skal vokse opp hos sine foreldre. Dette var spesielt tungtveiende for islandske og danske barnevernsarbeidere. I alle land var det et stort fokus på foreldre, men i Norge ble fokuset i større grad rettet mot barna.

Når det gjelder bruk av tvang er det vist gjennom tidligere nordiske prosjekter at Danmark er tilbakeholdene med å gripe inn og fatte tvangstiltak, men i denne vignettstudien var det barnevernsarbeidere som valgte dette. Norge var landet med flest tvangstiltak i denne studien, til forskjell fra Island som sjeldent brukte tvangstiltak, fordi de fleste foreldre og ungdommer aksepterte vedtakene fra barnevernet (Grinde, 2006). En årsak til at Norge hadde flest tvangsvedtak kan handle om aksepten med tvangsvedtak for å sikre risikoutsatte barn.

Studien viser at selv om saksfaktorene er lik foretas det det ulike vurderinger. Disse vurderingene er etter rammevilkår fra lovgivningene i de ulike landene, men også kultur, holdninger og oppfatning av samfunn jfr. Graham et al. (2015). «Sentralt i de nasjonale variasjoner er hvordan hensynet til foreldre og barna vektlegges, og holdninger til samarbeid, frivillighet og tvang» (Grinde, 2006:1142). Slik vil det være forskjeller i praktiske løsninger ut fra nasjonale forutsetninger.

I Skivenes and Stenberg (2015) sin studie undersøkte de hvordan Norge, England og USA (California) vurderte risiko i voldssaker og hvordan de argumenterte for sine beslutninger. Utvalget av landene har ulike barnevernssystem som bruker forskjellige risikovurderingsverktøy og fremgangsmåte. Det ble brukt en kvantitativ metode med bruk av vignett, hvor respondentene svarte på åpne spørsmål rundt risikovurdering i saken om en 5 år gammel jente. Vignetten handlet en mor som brakte datteren på 5 år til sykehuset grunnet bekymring for datterens pust. Jenten 5 år var kraftig forkjølet og ble innlagt på sykehuset uten andre tegn på helse eller kroppsskader. Sykepleieren observerte blåmerker på mors armer og ansikt, og mor fortalte at hun ble slått av sin partner. Det kom ikke frem om jenten 5 år var blitt utsatt for vold. Sykehusets CYPS (children and young people service) ble deretter kontaktet (Skivenes & Stenberg, 2015).

Alle landene så erkjennelsen om vold som fremtredende. Selv om barnet selv ikke hadde blitt utsatt for vold, mente 4 av 5 barnevernsarbeidere i Norge at risikoen var høy. De andre landene vurderte ikke risikoen som like høy, men brukte faktoren som en begrunnelse for å rettferdiggjøre vurderingen. 15% av det totale utvalget viste til politiets intervensjon, bevisene på vold og mors erkjennelse. 31% av dette utvalget ville brukt en av disse faktorene i sin vurdering av beslutningen. Av Norges barnevernsarbeidere var politiet en dominerende faktor, til forskjell fra de andre landene som viste til bevis på volden.

Fordi de amerikanske barnevernsarbeiderne har alder som en risikofaktor gjennom deres vurderingsverktøy var dette en faktor de nevnte i motsetning til de norske barnevernsarbeiderne hvor bare 4,9% tok opp barnets alder. Foreldrenes sosiale nettverk og miljø var også en faktor de amerikanske barnevernsarbeiderne var mer opptatt av enn de andre landene. Av foreldreegenskaper vurderte 60% av utvalget de negative aspektene ved foreldrenes kapasitet.

Det ble konkludert med at det ikke er store forskjeller for hvilke faktorer (foreldrekapasitet, barnet, nettverk og miljø) som blir tatt opp i vurderingen, men det var forskjell på hvordan kunnskapen rundt emnet ble brukt. USA (California) viste mindre kunnskap om konsekvensene for barn som erfarer vold, mens Norge og England viste til forskningsbasert kunnskap.

Skivenes and Stenberg (2015) skriver at årsaken til hvorfor sosialarbeiderne i Norge mente det var en høy risiko, kan ha med den sosialdemokratiske velferdsmodellen til Norge å gjøre. Modellen gir blant annet en lavere terskel for når og hvilke typer problemer staten skal være

ansvarlig for (Skivenes & Stenberg, 2015). Slik kan de ulike barnevernssystemene i England, Norge og USA (California) utgjøre ulike fremgangsmåter i vurderingen av risiko og hvordan den redegjøres. Dette er eksempler på hvordan eksterne faktorer påvirker vurderinger og beslutninger i barnevernet jfr. Graham et al. (2015).

6 METODE

I dette kapittelet vil jeg starte med å gi en kort beskrivelse av vitenskapsteori knyttet til relevant forskning. Deretter presenterer jeg mitt valg av metode for å kunne besvare problemstillingen: hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold. Videre beskriver jeg bruk av vignett som forskningsmetode og litt om hvordan det tidligere har blitt brukt i forskning rundt barnevernet. Fokusgrupper som forskningsmetode, utvalg, troverdighet, reliabilitet og overføringsverdien av studien presenteres tilslutt sammen med forskningsetiske vurderinger.

6.1 VITENSKAPELIG TILNÆRMING

Samfunnsvitenskap handler om systematiske og planmessige framgangsmåter og kjennetegnes av søken etter sannhet. Selve ordet vitenskap kan beskrives som å være en kritisk utforskning av virkeligheten som «søker *viten* om virkeligheten» (Thomassen, 2006:71). Slik kan søken for ny kunnskap tydeliggjøre et fenomen (Ponterotto, 2005), og kan utvikle ens egen forståelse av et spesifikt fenomen (Grønmo, 2004). For at kunnskap skal kunne kalles vitenskapelig er det noen kriterier som: systematikk, pålitelighet og etterprøvbarehet som må være oppfylt (Thomassen, 2006).

Innenfor vitenskap er det ulike forskningsparadigmer. Paradigmebegrepet ble presentert av Thomas Kuhn (1970) hvor han i sin bok «*The structure of scientific Revolutions*», argumenterte for at paradigmebegrepet har vært igjennom ulike kriser og blitt erstattet av nye konkurrerende paradigmer (Hatch, 2002). Eksempler på disse paradigmebegrepene er positivismen, konstruktivisme eller postpositivisme. Paradigmene handler om hvordan man tilnærmer seg undersøkelsen. Fordi denne masteroppgaven vil undersøke barnevernsarbeideres vurderinger og meninger vil et sosialkonstruktivistisk perspektiv brukes.

Et sosialkonstruktivistisk perspektiv handler om å betrakte menneskers virkelighetsforståelse som kontinuerlig formes av opplevelser og kontekster man befinner seg i (Aksel, 2016; Creswell, 2014). Slik dannes en virkelighetsoppfatning i samspill med andre gjennom

påvirkning av kontekst, kultur, normer, verdier og historie (Creswell, 2014). Dette kunnskapssynet er vanlig innenfor samfunnsvitenskapelig forskning.

Innenfor det sosialkonstruktivistiske perspektivet har jeg en hermeneutisk tilnærming. Et hermeneutisk perspektiv handler om å fortolke menneskers handlinger gjennom å dypere utforske et meningsinnhold (Thagaard, 2013), og «bygger på prinsippet om at mening bare kan forstås i lys av den sammenheng det vi studerer, er en del av» (Thagaard, 2013:41). Det handler om hvordan fenomener fortolkes og hvordan man ser helheten. Fordi jeg vil undersøke og tolke teksten i fra en vignettstudie vil det være en dialog mellom teksten og meg da jeg undersøker hva den formidler. Det er opprinnelig slik hermeneutikk er benyttet, hvor «[m]ålet er å oppnå en gyldig forståelse av meningen i teksten» (Thagaard, 2013:41) som igjen vil kunne gi meg kunnskap rundt fenomenet.

Man har alltid en forforståelse av noe man vil undersøke, og dette er et «nødvendig vilkår for at forståelse overhodet skal være mulig» (Gilje & Grimen, 1995:148). Synliggjøring av min forforståelse vil derfor være viktig da den kan prege denne masteroppgaven. Slik vil jeg også være bevisst i mine fortolkninger og mulige svakheter, som vil styrke studiens troverdighet og reliabilitet. Fremstilling av min forforståelse kommer senere i kapittelet (se avsnitt 6.6 Min forforståelse).

6.2 PRESENTASJON AV METODE

For å kunne belyse hvilken metode som egner seg best for masteroppgaven er problemstillingen og temaet viktige faktorer. De to hovedretningene som er vanlig å skille mellom er kvalitativ og kvantitativ metode. Jeg vil nevne den kvantitative metoden, men vektlegge mitt valg av metode, den kvalitative metoden.

6.2.1 Kvalitativ forskningsmetode

Kvalitativ forskningsmetode og sosialkonstruktivisme kan knyttes sammen da tilnærmingen er å få kunnskap om meninger og erfaring for å få en større forståelse av fenomenet. Den kvalitative metoden viser til en dypere forståelse av sosiale fenomener gjennom enten intervjuer, observasjoner eller analyser av tekster, mens den kvantitative metoden handler om målbare statistikker, analyser og spørreskjemaer for slik å beskrive et fenomens omfang (Creswell, 2014). Eksempler på målbare statistikker kan vises ut fra SSB (2016) som viser antall meldinger barnevernet mottok i 2015 i ulike regioner i Norge, for eksempel mottok region vest 11040 meldinger, region øst 12448 meldinger, mens region nord mottok 5788 meldinger (SSB, 2016). Slik kan en kvantitativ metode måle og analysere og måle antall

meldinger. Den kvalitative metoden har en mer fleksibel struktur da undersøkelsen kan endres underveis, i motsetning til den kvantitative metoden som har en streng strukturering (Creswell, 2014; Silverman, 2013). Begge metoder er like gode, men vil kunne frembringe ulik type kunnskap.

Fordi jeg vil undersøke hvordan barnevernsarbeidere vurderer en sak som omhandler vold med bruk av Graham et al. (2015) sin økologiske modell med vekt på saks-, organisasjons- og eksterne faktorer, vil jeg bruke en kvalitativ metode. Metoden egner seg for denne studien da den kan frembringe meningsinnhold i sosiale fenomen. I denne undersøkelsen kan den gi et inntrykk i hvilke vurderinger barnevernsarbeidere gjør og hvordan barnevernet kommer frem til sine beslutninger.

Da den kvalitative metoden er regnet som en fleksibel metode, kan man underveis i forskningsprosessen oppdage at forskningsspørsmål og gjerne retning på hva som må undersøkes endres. Slik er metoden en interaktiv prosess. Ettersom mitt empiriske grunnlag vil være fra ferdige transkriberte fokusgruppeintervjuer har jeg ikke hatt muligheten til å påvirke forskningsspørsmål eller retning. Metoden kan dermed beskrives som en sekundæranalyse. En sekundæranalyse viser til at man bruker data fra studier som allerede er gjennomført og kan brukes til å undersøke nye eller ytterlige forskningsspørsmål (Heaton, 2008). Studien jeg knyttet meg til ble gjennomført i 2014 og var delt i to deler. Jeg har valgt å undersøke den siste delen som handler om barnevernets vurderinger og beslutninger. Madsen (2015) sin studie, som refereres til i denne masteroppgaven, hadde fokus på den første delen som omhandlet barnevernets kunnskap og praksis. Slik har jeg brukt datamateriale fra en allerede gjennomført undersøkelse, men bruker andre deler av dataene til å undersøke et forskningsspørsmål som ikke er belyst tidligere i denne studien.

Fordelene med å bruke en sekundæranalyse er at den kan være tids- og ressurs sparende. Ved å knytte meg til en eksisterende studie kan jeg bruke den innsamlede dataen og få mer tid til å sette meg inn i aktuell teori og forskning samt analysen. Å bruke eksisterende studier kan også være en fordel da de gjerne er gjennomført av erfarne forskere som vil kunne styrke reliabiliteten og dataen som er innsamlet.

På den andre siden er sekundæranalysens svakhet selve data og datainnsamlingsprosessen. Hvor det handler om å jobbe med informantene og ha bedre kjennskap til data. I kvalitativ forskning er det karakteristisk «at de ulike aspektene i prosessen overlapper hverandre» skriver Thagaard (2013:32). Gjennom tolkning og analyse reflekteres det over betydningen av

den innsamlede data og hvordan de kan forstås. Det handler også om at man gjennom intervjuer jobber tett med informantene, men i tolkningen jobbes det med teksten. Dette har ikke vært mulig for meg da jeg ikke deltok i datainnsamlingsprosessen. En fordel ved å bruke sekundæranalyse er at jeg ikke har opptatt tiden til barnevernsarbeidere i en travel hverdag. Fordi barnevernsarbeidere har dedikert tiden sin til å delta i studien er det viktig at data ikke bare blir innsamlet, men også analysert og formidlet. Fordi det allerede eksisterte materialet som egner seg til å belyse mine forskningsspørsmål ville det ikke vært formålstjenlig å gjennomføre nye fokusgrupper.

En annen svakhet ved den kvalitative metoden er de komplekse dataene man jobber med. Selv om forskeren får rikelig med informasjon kan denne være vanskelig å forholde seg til. Det blir da også et spørsmål om forskeren klarer å være åpen for alle detaljer og nyanser av den innsamlede data. Jacobsen (2003:41) skriver at: «Mennesker er lært opp til å se noe og overse noe annet», det er derfor mulig at man ubevisst overser relevant informasjon. Mengden av informasjon kan gjøre det vanskelig for meg å få et godt nok overblikk og overseelser av relevant informasjon kan forekomme. Det er derfor viktig at jeg jobber systematisk og noterer godt underveis for å unngå slike forseelser.

6.3 VIGNETT

Denne studien ble gjennomført gjennom en metode kalt vignett. Vignetter kan forstås som simuleringer av realistiske mulige hendelser gjennom hypoteser (Wilks, 2004) og blir brukt som et tilretteleggelsesverktøy i utforskning av informanternes respons i en hypotetisk situasjon. Denne hypotesen kan vises gjennom tekst, bilde eller andre former (Hughes & Huby, 2002). Ved å bruke vignetter rundt et spesifikt tema kan man få synliggjort vurderinger og handlingsforslag til det valgte tema.

Vignetten i denne studien var todelt og bestod av a) en hypotetisk bekymringsmelding fra barnehagen hvor det var mistanke om at mor utøvde vold mot en fem år gammel gutt og b) oppsummering av resultat av barnevernstjenestens undersøkelse.

Det er nettopp slik Finch (1987:105) definerer vignetter, «korte historier om hypotetiske tegn i spesifikke situasjoner hvor intervjuobjektet er invitert til å svare».

Vignett som forskningsmetode har lenge blitt brukt som metode i kvalitativ forskning. Et eksempel på dette er innenfor helse hvor man forsket på ulike behandlingsmetoder og hvordan beslutninger ble tatt (Grinde, 2006; Hughes & Huby, 2002). I min studie vil jeg

undersøke hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold og slik vil denne metoden være egnet til å få økt kunnskap og forståelse for dette tema.

Selv om teknikken i vignettmetoden kan være lik andre metoder skiller den seg ut ved at den retter seg mot spesifikke kontekster og situasjoner (Finch, 1987). Slik kan deltakerne få komme med sine normative meninger rundt dette tema, i motsetning til generelt å ytre sine oppfatninger.

I et vignettstudie får alle deltakerne tildelt samme vignett, innenfor et spesielt tema. For denne studien var temaet hvordan barnevernsarbeidere tar sine beslutninger etter en bekymringsmelding hvor et barn blir utsatt for vold. Etter de ble presentert for den hypotetiske bekymringsmeldingen skulle alle diskutere og legge frem sine vurderinger om valg av handlingsplan og tiltak. Slik undersøkes menneskers meninger, holdninger og tolkninger av en situasjon. Selv om deltakerne i min studie fikk presentert en hypotetisk bekymringsmelding var det åpent i hvordan de ville undersøkt og vurdert meldingen. Slik fikk de diskutere og komme med sine meninger uten andre føringer.

Faktorer som kan gjøre det vanskelig å bruke vignetter i undersøkelser er ifølge Finch (1987) hvordan respondentene vil tolke spørsmålene og hvordan respondentene skal tolkes. Et av punktene her er hvilken informasjon i hypotesen som vil kunne trigge respondentens svar, om respondenten drar inn konklusjoner ut fra egne erfaringer eller fyller inn egne detaljer. En måte man kan unngå eller forebygge dette er ved å fylle inn alder, kjønn, etnisitet, yrke og andre faktorer i vignetten. For denne studiens hypotese var kjønn og yrke oppgitt, i tillegg til barnas alder. Andre faktorer som etnisitet, kunne også blitt lagt til, etnisitet kan medføre at vurderinger av barneoppdragelse hadde blitt tatt med, da det kan være forskjellig syn på dette avhengig av etnisitet (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Killén, 2009). Vignetter kan brukes både i kvantitative og kvalitative studier, i dette prosjektet ble fokusgruppeintervju valg som metode

6.4 FOKUSGRUPPEINTERVJU

Vignetten ble fremlagt i fokusgrupper bestående av saksbehandlere i barnevernet. Morgan (1997) oppfatter fokusgrupper som samhandling mellom en gruppe hvor det samhandles mellom et tema som er bestemt av forskeren. Ved bruk av fokusgrupper får man empiriske data, da deltakernes betydningsdannelse blir gjort eksplisitte (Halkier & Gjerpe, 2010). Gjennom bruk av fokusgrupper kan taus kunnskap bli eksplisitt ved at de får uttrykke betydningsdannelsen som gjerne ellers kan bli tatt for gitt (Halkier & Gjerpe, 2010).

Dette gjøres ved at man får mulighet til å snakke åpent i fokusgruppen når man forhandler med hverandre. «Fokusgrupper er derfor spesielt egnet til å produsere data om innholdsmessige betydningsmønstre i fortellinger, vurderinger og forhandlinger i en gruppe, [og] [m]an får vite noe om hva en gruppe mennesker kan bli enig om (eller uenig)» (Halkier & Gjerpe, 2010:10). Fokusgruppeintervju egner seg for min problemstilling fordi jeg er ute etter å få en større forståelse av barnevernets vurderinger av bekymringsmeldinger som omhandler vold. Fokusgrupper som metode vil derfor egne seg da man gjør informantenes meninger og vurderinger eksplisitte.

I en fokusgruppe kalles forskeren gjerne for moderator (Halkier & Gjerpe, 2010), som stiller spørsmål rundt tema og inviterer så til diskusjon, og på denne måten samler datamaterialet. Fordi det handler om samspillet mellom intervjupersonene i gruppen er fokusgrupper noe annet enn et gruppeintervju som gjerne har fokus rundt direkte stilte spørsmål og svar mellom intervjuer og den intervjuede.

Det finnes styrker og svakheter ved bruk av fokusgrupper. Til dette prosjektet vil jeg som tidligere skrevet ha fokus på barnevernsarbeideres vurderinger i bekymringsmeldinger som omhandler vold, å bruke fokusgrupper vil derfor være en god metode da den er «egnet til å produsere data om sosiale gruppers fortolkninger, samhandlinger og normer» (Halkier & Gjerpe, 2010:11). En annen styrke ved bruk av fokusgrupper er diskusjonene gruppemedlemmene har seg imellom. De kan stille spørsmål rundt hverandres uttalelser og forståelser «ut fra en kontekstuell forståelse som man ikke har som forsker» (Halkier & Gjerpe, 2010:15). Bruk av fokusgrupper egner seg også fordi beslutninger i barnevernet som regel tas i fellesskap med kollegaer og leder. En svakhet ved å bruke fokusgrupper kan ligge i det frie spillerommet deltakerne har hvor diskusjonen rundt det angitte tema kan føres vekk fra studiens spørsmål. Moderator kan da hente inn igjen diskusjonen, men slike tangenter kan medføre økt tidsbruk og resultere i mer styring enn hva som er ønsket.

6.5 BAKGRUNN FOR STUDIEN

Vignettstudien jeg skal bruke ble gjennomført i 2014, og var et tverrfaglig samarbeid mellom barnevernsforskere ved Universitetet i Bergen, Høgskolen i Bergen, Høgskolen i Volda og Høgskolen i Sogn og Fjordane. Formålet med studien var å undersøke de ansattes kjernekompetanse og kjernepraksis i det kommunale barnevernet (Madsen, 2015). Det ble brukt en kvalitativ studie for å få en dypere innsikt i saksbehandlernes subjektive erfaringer, og holdninger knyttet til kunnskap og kompetanse i det kommunale barnevernet (Madsen,

2015). Studie var som tidligere skrevet delt i to. Første del som Madsen (2015) hentet data fra, handlet om kunnskap og kjernekompetanse for barnevernet. Datamaterialet mitt er hentet fra den andre delen av studien. Her ble det brukt en to delt vignett, hvor del a) handlet om plan for undersøkelse og b) valg av tiltak. Fokuset var på informantenes vurdering av den hypotetiske bekymringsmeldingens innhold, og hvordan de ville valgt fremgangsmåte på bakgrunn av barnevernsfaglige vurderinger.

6.6 REKRUTTERING OG UTVALG

Gjennom en strategisk rekruttering av utvalg fra Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal ble det utvalgt informanter. Rekruttering av informanter skjedde gjennom kontaktpersoner (barnevernlederne ved barneverntjenestene) (Madsen, 2015). Et strategisk utvalg er benyttet i kvalitative studier da hensikten er å kunne knytte egenskapene eller kvalifikasjonene til informantene til undersøkelsens teoretiske perspektiv (Thagaard, 2013), slik kan man sikre at egnede informanter rekrutteres. Ved å ha et strategisk utvalg som fremgangsmåte ble både store, mellomstore og små kommuner representert i studien.

Som skrevet innledningsvis ble informantene kontaktet gjennom barnevernslederne ved de ulike barnevernstjenestene. Det ble først sendt ut en e-post til lederne med informasjon rundt studiens formål, hensikt, bruksområdet og praktiske avklaringer og hensyn (Madsen, 2015). Deretter ble de barnevernslederne som var interessert kontaktet via telefon for mer utdypende informasjon, før barnevernslederne startet rekruttering av aktuelle barnevernsarbeidere, som da også fikk tilsendt en e-post (Madsen, 2015). Totalt ble ti barnevernstjenester kontaktet, hvor fem var positive til å delta, i tillegg ble to større barnevernstjeneste rekruttert. Etter det syvende fokusgruppeintervjuet var det ikke noe informasjon som tilførte forskningsprosjektet ny informasjon og rekrutteringen ble derfor stoppet, dette kalles studiens metningspunkt (Thagaard, 2013).

Utvalget av deltakere skal vise til at «viktige karakteristika ved problemstillingen blir representert» (Halkier & Gjerpe, 2010:30). Min master benytter kun datamaterialet innhentet fra saksbehandlere i Hordaland. Jeg vil derfor videre kun referere til disse.

Totalt var det syv fokusgrupper med trettini informanter fra Hordaland, hvor tre var menn og trettitre kvinner (Madsen, 2015). Utvalget av barnevernsarbeidere hadde ulike utdanningsbakgrunn. Sosionomer (21) og barnevernspedagoger (13) var mest representert. Også førskolelærere, adjunker, vernepleiere og sosialpedagoger var representert (fem)

(Madsen, 2015). Flertallet av utvalget hadde i tillegg en eller flere relevante videreutdanningsprogram (22) og noen hadde fullført et masterstudium (fem) (Madsen, 2015).

Jeg vil bruke tre av fokusgruppeintervjuene med totalt 19 informanter i min studie. Jeg har valgt disse gruppene fordi jeg ikke skal studere betydningen av etnisitets i barnevernets vurderinger, som de andre fokusgruppeintervjuene handlet om, men hvordan de vurderer meldinger som omhandler vold. Utdannelsesbakgrunnen for mitt utvalg var sosionomer (ti), barnevernspedagoger (syv) og førskolelærere (to). Her hadde tre videreutdanning i form av en master i ledelse, jus og barnevern. En hadde grunnfag i jus og to hadde spesialpedagogikk, det var også andre videreutdanninger som veiledning, familierapi og vold og overgrep.

To av fokusgruppene bestod av åtte informanter og den tredje av tre informanter. Det er ikke en enighet rundt hva som er det korrekte antall informanter som bør delta i en fokusgruppe for at den skal bli god, men ved mindre antall personer i fokusgruppene kan man enklere gå mer i dybden i analysen. Dette skriver også Thagaard (2013:65): «en retningslinje for omfanget av kvalitative utvalg er at antall deltakere ikke bør være større enn at det er mulig å gjennomføre omfattende analyser. Morgan (1997) skriver også om antall deltakere og mener blant annet at en mindre forskningsgruppe med tre til fem deltakere, kan gjøre det lettere for forskeren å få en god analyse av informantenes meninger da de gjerne får mer tid til å uttrykke seg og det er lettere for forskeren å lede gruppen. Slik vurderer vi «utvalgets utforming og størrelse i forhold til de analytiske mål vi har med prosjektet» (Thagaard, 2013:65).

6.7 TEMATISK ANALYSE

«Data analysis is a systematic search for meaning» (Hatch, 2002:148). Hvor man gjennom analyserinsprosessen organiserer og søker etter mønstre, tema og forklaringer av materialet. Dette kan gjøres gjennom ulike kodemetoder, men ens egen refleksjon er med å gi et helhetlig meningsinnhold (Hatch, 2002).

Det finnes ulike analysemetoder av kvalitative data, blant annet språkanalyse, diskursanalyse og narrativanalyse. Språkanalyse har fokus på deltakernes språkform, hvordan bruk av pronomen, referanser og metaforer brukes (Kvale, Brinkmann, Anderssen, & Rygge, 2015). En diskursanalyse ser på hvordan personer skaper mening av sin virkelighet gjennom samtaler. «Samtaler mellom individer gir samtidig et utgangspunkt for å forstå forholdet mellom individ og kultur» (Thagaard, 2013:124). Fordi personers oppfatning av verden dannes gjennom interaksjonen man befinner seg i kan ikke utsagnene regnes som virkelige, skriver Thagaard (2013). Den narrative analysemetoden «fokuserer på teksters mening og

språklige form» (Kvale et al., 2015:251) hvor man foretar en analyse av historien deltakerne forteller. Det er da den underliggende logikken «som gir mening til de begivenheter personen beskriver» (Thagaard, 2013:134).

Felles for analysemetodene er at de veksler mellom å analysere og se delene i helhet (Jacobsen, 2003). Jeg har valgt å gjøre en tematisk analyse. Dette er en velkjent metode i kvalitative undersøkelser. En tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere, og gjennom systematisering og beskrivelse av data, gi en rik informasjon rundt et fenomen (Boyatzis, 1998; Braun & Clarke, 2006). Dette gjøres ved å kode informasjonen gjennom for eksempel tema eller ulike indikatorer som er relatert til tema. Slik vil ulike mønstre (tema) bli synliggjort i datamaterialet.

Selv om kvalitativ metode er mye brukt er det ingen klar enighet i hvordan man skal gjennomføre analysen (Braun & Clarke, 2006). Fordeler med tematisk analyse er at den er enkel å bruke for lite erfarne forskere og samt dens fleksibilitet (Braun & Clarke, 2006). Dette gjennom den teoretiske friheten, den tematiske analysemetoden gir som et forskningsverktøy, og som kan gi en rikt detaljert, men kompleks redegjørelse for data (Braun & Clarke, 2006).

Braun and Clarke (2006) viser til seks trinn i analyseprosessen: bli kjent med dataen, skape koder, søke etter tema, gjennomgang av tema, definere og navngi tema og produsere rapporten. Med utgangspunkt til Braun and Clarke (2006) sin analyseprosess vil jeg presentere min fremgangsmåte. Det er også viktig å presisere at selve prosessen ikke er lineær, men at man som forsker beveger seg frem og tilbake mellom trinnene. Dette kan være en ulempe ved metoden, da det kan gi vage beskrivelser av hvordan metoden ble brukt på dataen. Det er derfor viktig med detaljerte beskrivelser og gjøre egne notater av fremgangsmåten underveis slik at man kan redegjøre for valgene man tar.

Jeg startet med å gjøre meg kjent med bakgrunnen for studien, vignetten og de tre fokusgruppetranskripsjonene. Jeg leste gjentatte ganger gjennom dataen. Dette gjorde jeg for å få en oversikt over datamaterialet og for å oppdage mulige mønstre. Jeg lagde meg videre notater i form av stikkord. Dette ble gjort i flere faser hvor jeg startet med å dele transkripsjonene i flere deler. Jeg leste først om hvordan de ulike gruppene ville håndtert bekymringsmeldingen og skrev så et notat for hver enkelt gruppe. Jeg skrev så et felles notat over fellestrekk og ulike vinklinger gruppene hadde. Slik så jeg ikke på for mye informasjon på en gang, men fikk mer oversikt over de ulike fokusgruppene. En slik oversikt av informasjon kan «gi en dyptgående forståelse av hvert enkelt tema» (Thagaard, 2013:181). En

kritikk mot å dele opp og fokusere på de enkelte transkriberingene, er at man kan stå i fare for å miste helhetsperspektivet og den opprinnelige sammenhengen (Thagaard, 2013). I dette tilfelle er delingen gjort etter et større sammenhengende tema som gir meningsinnhold fra hver fokusgruppe, og slik vil ikke verken helhetsperspektivet eller den opprinnelige sammenhengen bli påvirket.

Deretter startet jeg med å kode datamaterialet ved å bruke dataprogrammet Nvivo (et analyseprogram tilpasset kvalitativ data). Gjennom meningskodning knyttet jeg flere nøkkelord til fokusgruppeintervjuene. Jeg valgte en deduktiv tilnærming og tok utgangspunkt i Graham et al. (2015) sin teoretisk modell (se figur 1 *økolokisk beslutningsmodell* (Risøy, 2015:16)). Gjennom en deduktiv tilnærming eller «top down» (Graham et al., 2015:83) brukes teorien som et utgangspunkt for perspektivet i analysen. En annen tilnærmingstype er induktiv, hvor man har et «bottom up» tilnærming (Braun & Clarke, 2006:83), som vil si at temaet blir dannet gjennom datamaterialet og ikke er teoristyrte.

Alt datamaterialet ble kodet på tvers av fokusgruppeintervjuene gjennom hele prosessen. Jeg kodet først de ulike temaene og leste gjennom for å finne mulige underkategorier. Dette fordi det ble utarbeidet mange koder, og underkategorisering gjorde det dermed lettere for meg å kode i Nvivo. Dette er en mer induktiv måte å analysere.

De ulike faktorene fra den teoretiske modellen ble hovedtemaene i kodingen (saksfaktorer, organisasjonsfaktorer, (individuelle faktorer) og eksterne faktorer). Selv om modellen har fire faktorer har jeg valgt å kode tre (saksfaktorer, organisasjonsfaktorer og eksterne faktorer), dette fordi barnevernets beslutningene dannes i fellesskap. Mitt materiale inneholder ikke individuelle intervju, jeg har derfor ikke analysert individuelle faktorer.

Jeg lagde så figurer (se figur 2: Undertema utfra de ulike faktorer i vurdering av undersøkelse og figur 3: undertema utfra de ulike faktorer i begrunnelse for valg av tiltak) for å gi en enkel oversikt over de endelige analyse resultatene. Etter å ha gjentatt hele prosessen en gang til og sammenlignet de to resultatene, så jeg de var tilnærmet like. Dette kan være med på å styrke studiens troverdighet. Fordi en slik form for analysering var nytt for meg diskuterte jeg med veileder rundt min forståelse av kodene, fokus og fremgangsmåte.

En fordel med å bruke Nvivo, var at selv om kodingen skjedde på tvers, var det en oversikt over hvilket intervju som var representert med de ulike sitatene i de ulike kodene. Slik så jeg også antall koder og dermed hvilke temaer som var mest sentral i forhold til mitt forskningsspørsmål.

6.8 EGEN FORFORSTÅELSE

Alle mennesker har en forforståelse av for eksempel et fenomen, og ifølge Gilje and Grimen (1995) er en forforståelse et nødvendig vilkår for forståelse. Noen av faktorene som vil kunne prege undersøkelsen av min forforståelse er min bakgrunn, erfaring, kunnskap og mine personlige verdier. Jeg vil derfor kort presentere noen av de relevante forholdene ved min forforståelse.

Jeg har bakgrunn i bachelor som førskolelærer og jobber per dags dato som dette. Slik har jeg kunnskap og erfaring med både barn og foreldre, men ingen erfaring rundt arbeidet i barnevernstjenesten. Likevel kan min oppfatning av barnevernstjenesten være preget av medias fremstilling av barnevernet samt erfaringer som kollegaer har hatt med barnevernet. Dette vil jeg håndtere ved å prøve å se bort fra mine antagelser og forforståelse for å kunne utvikle en ny forståelse og danne min egen mening rundt fenomenet. Dette vil jeg gjøre ved å ha fokus på hva vignetten gir av informasjon og slik få en forståelse fra informantenes perspektiv, som vil gi meg et syn fra barnevernsarbeideres ståsted og jeg kan utvikle økt kunnskap rundt fenomenet.

6.9 TROVERDIGHET, PÅLITELIGHET OG OVERFØRINGSVERDI

I denne masteroppgaven vil jeg belyse hvilke vurderinger barnevernsarbeidere foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold. For å kunne undersøke dette er det nødvendig med en systematisk innhenting av data fra virkeligheten: empiri. Et vesentlig poeng er at empirien som er innsamlet faktisk er troverdig, pålitelig og overførbar, at den har relevans, og kan være gjeldende for flere i andre sammenhenger (Jacobsen, 2003).

Troverdighet refererer til studiens kvalitet og pålitelighet i form av selve forskningsprosessen (fremgangsmåten for utvikling av data) som: rekrutteringsprosessen, utvalget, fokusgruppeintervjuene, dataanalysen, transkripsjonene og utformingen av funn (Creswell, 2014; Kvale et al., 2015; Thagaard, 2013). Det handler om at undersøkelsen er gjennomført og presentert på en tillitsvekkende måte (Thagaard, 2013). Ovenfor har jeg presentert fremgangsmåte i forskningsprosessen ved tydeliggjøring av metode med styrker og svakheter, samt valg av fremgangsmåte for innsamling av data, utvalg og valg av analyse. Dette i tillegg til presentasjon av funn og analyse vil gi leseren kjennskap til bakgrunn og fremgangsmåte som er benyttet som er med i å styrke studiens troverdighet samt pålitelighet (Thagaard, 2013) I alle metoder og forskningsprosesser er det muligheter for feil og svakheter, men gjennom systematisk innsamling, behandling av forskningens data og presentasjon kan jeg bli bevisst

på valg som er tatt, og eventuelle konsekvenser valgene har. En slik bevisstgjøring samt tydeliggjøring av forskningsprosessen er også med å styrke studiens troverdighet og pålitelighet (Jacobsen, 2003). Kvaliteten på studiens pålitelighet kan også gjøres rede for gjennom valg av teori, tidligere forskning og empiri. Leserne kan slik selv være kritisk og reflektere over studien.

Gjennom hele undersøkelsesprosessen kan validiteten vurderes etter blant annet metode, fremstilling av fremgangsmåte og funn. Vignett er valg som metode for min studie, alternative metoder kunne vært observasjon av behandlingen av reelle voldssaker eller intervju av saksbehandlere om deres håndtering av voldssaker. Slike metoder ville imidlertid hatt den svakhet at jeg ikke kunne sammenligne sakene grunnet deres ulikheter. Ved å bruke vignett derimot er alle sakene like og utgangspunktet er derfor likt for alle fokusgruppene. Dette medfører at man kan fokusere på hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold, uten å måtte korrigere for ulikheter i saksfaktum. Ulempen ved bruk av vignett som metode er at man ikke kan gå god for resultatenes validitet i en reell situasjon, da deltakerne vet at det ikke vil være konsekvenser og kan derfor på grunn av tidspress eller andre årsaker ikke følge opp tanker eller valg av handlinger fullt ut. Deltakernes troverdighet i vignetten kan også problematiseres ved at det er en ideell situasjon i motsetning til en reell situasjon, noe som også kommer også frem i flere studier blant annet Wilson and While (1998), Spalding and Phillips (2007), (Blomberg et al., 2013) og Grinde (2006).

Validiteten i studien handler også om fortolkningene jeg har kommet frem til vil kunne representere hva barnevernsarbeiderne ville gjort i en virkelig situasjon. For å styrke validiteten gir jeg en detaljert beskrivelse av fremgangsmåten samt å begrunne mine konklusjoner.

Overførbarheten handler om hvordan prosjektet kan knyttes til andre situasjoner (Thagaard, 2013). De presenterte funnene er ikke statisk kunnskap, men kan gi en forståelse for barnevernets valg og vurderinger i saker som omhandler vold i denne studien. Gjennom mine tolkninger med bruk av Graham et al. (2015) sine faktorer: saks-, organisatoriske, og eksterne faktorer, kan det skapes en gjenkjennelse hos lesere med kunnskap rundt temaene og videre inspirere til ytterligere undersøkelser. Om funnene kan overføres til barnevernstjenester er vanskelig å avgjøre. Studien gir et innblikk i hvilke vurderinger barnevernsarbeidere foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold, som kan være en verdi for kunnskap rundt tema

og gjøre det mer eksplisitt. Dette vil også være med å styrke validiteten da funnene kan støttes opp mot relevant forskning og sentral teori rundt fenomenet.

6.10 FORSKNINGSETISKE VURDERINGER OG HENSYN

Prosjektet ble meldt til Norsk vitenskapelig datatjeneste (NSD) med «registreringsnummer 37541» (Madsen, 2015:44). Det er laget flere forskningsetiske retningslinjer av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2016) som gir beskrivelse av flere forskningsetiske hensyn innenfor forskning i samfunnsvitenskapen. I arbeidet med denne undersøkelsen har jeg som Madsen (2015) hatt et bevisst forhold til disse etiske retningslinjene og annen relevant litteratur om forskningsetikk og litteratur rettet mot fokusgruppeintervju. Jeg vil nå vise til noen av de etiske hensyn som er tatt.

Da forskningen direkte berører mennesker og deres deltakelse oppstår det noen etiske problemstillinger (Halkier & Gjerpe, 2010). Jeg har ikke hatt noe direkte kontakt med deltakerne, men vil referere til Madsen (2015) hvor de, som tidligere skrevet, informerte deltakerne tilstrekkelig rundt undersøkelsens tema og framgangsmåte. Kravet om konfidensialitet og taushetsplikt ble også presisert. Det ble brukt lydbånd for å ta opp og transkribere fokusgruppeintervjuet, men disse ble deretter slettet og slik vil ikke enkeltindividene eller kommunene kunne gjenkjennes (Madsen, 2015). Informantene vil heller ikke kunne gjenkjennes da de ble anonymisert gjennom transkriberingen. Videre refererer Madsen (2015) til hensynet som ble tatt i forhold til barnevernsarbeideres travle hverdag, hvor rommet og andre materialer som skulle bli brukt, ble klargjort før deltakerne kom.

I tillegg til Madsen (2015) sine etiske overveielser av informantene har jeg tatt hensyn til, og vært bevisst på å vektlegge teori og informasjon korrekt, og redegjøre for mine tolkninger og vurderinger. Gjennom fremstillingen av analytiske funn vektlegger jeg mitt ansvar for å fremstille sannheten. Fordi jeg har gjennomført en tematisk analyse har jeg også tatt hensyn til å bevare integriteten til deltakerne. Dette gjøres gjennom anonymitet, noe som allerede var gjennomført gjennom transkriberingen.

7 VIGNETT DEL 1

I dette kapittelet presenterer jeg analysen og funn i fokusgruppene rundt håndteringen av bekymringsmeldingen. Jeg vil gjøre dette ved bruke de ulike faktorene som har vært relevant for problemstillingen: hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som

omhandler vold, og dele faktorene inn i underavsnitt. Graham et al. (2015) sin økologiske modell ble brukt for kategoriseringen av analysen. Faktorene som er fremstilt er saksfaktorer, organisasjonsfaktorer og eksterne faktorer.

Først presenterer jeg den fiktive bekymringsmeldingen deltakerne fikk og diskusjonsoppgavene som ble gjennomført. Deretter presenterer jeg selve analysen og funnene. Dette gjør jeg gjennom å vise til undertemaene og direkte sitater. For å synliggjøre sitatene vil de stå i kursiv.

Underveis i presentasjonene vil funnene bli drøftet i lys av relevant teori og forskning. Tilslutt oppsummerer jeg funnene og diskuterer dem samlet.

7.1 FRAMSTILLING AV ANALYSE OG FUNN

Under viser jeg til den fiktive bekymringsmeldingen fokusgruppene fikk utlevert (se også vedlegg), hvor fokusgruppene skulle vurdere bekymringsmeldingens innhold og danne en handlingsplan. Dette skulle de gjøre på samme måte som de pleide på barnevernskontoret. Samtidig skulle de legge grunnlaget for valg av metode og omfanget av undersøkelsen.

Meldingen lød slik:

Barneverntjenesten mottok i dag denne bekymringsmeldingen fra barnehagen:

«En gutt på 5 år med tre eldre søsken fortalte i går til en av de ansatte i barnehagen at han blir slått av mamma og stengt inne på rommet når han var slem. Vi melder bekymring til barneverntjenesten, fordi vi også ved to anledninger tidligere har observert store blåmerker på guttens lår og rumpe. Pga. usikkerhet om rutiner ved mistanke om vold og overgrep, har ikke personalet spurt hverken gutten eller mor hva som har skjedd de gangene blåmerkene observert. Mor er alene om omsorgen for de fire barna. De tre andre barna er en jente på 8 år og to gutter på 17 og 19 år. Mor virker ofte sliten og trist, men hun har alltid hentet og levert etter avtale. Vi oppfatter mor som ressurssterk og omsorgsfull».

7.2 BESLUTNING AV UNDERSØKELSE AV MELDING

I beslutningen om bekymringsmeldingen skulle føre til at sak skulle åpnes var det en enighet i alle fokusgruppene, det var en sak for barnevernet og den ville bli åpnet, på grunnlag av at det gjaldt mistanke om vold.

«Ja det kan vi, meldingen ville i alle fall kommet inn i barneverntjenesten, det hadde blitt en melding for å si det sånn» (F5).

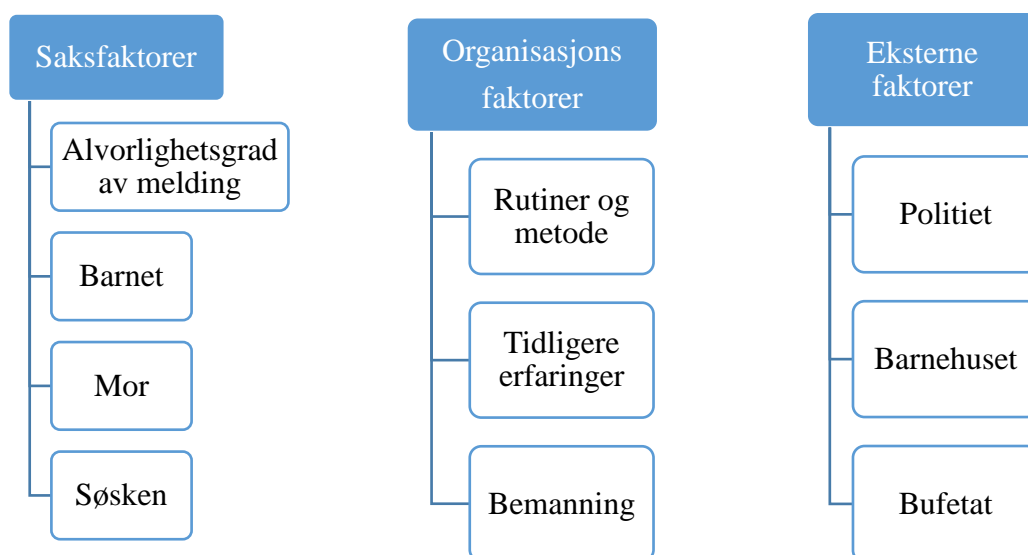
«Det er jo mistanke om vold» (F1).

Diskusjonen rundt fremgangsmåte i undersøkelsesprosessen, ulike vurderinger ut fra hvert enkelt tema vil bli vist gjennom saks-, organisasjons- og eksterne faktorer i punktene under.

7.3 SAKSFAKTORER

Gjennom å analysere transkripsjonene fra diskusjonene fant jeg undertema som viser de mest sentrale saksfaktorene i de ulike fokusgruppene, disse er: vurdering av barnet, mor og søsken. Analysen viste også at saksfaktorer er svært sentrale gjennom fokusgruppeintervjuene.

Undertema av hva som ble vurdert er vist i figuren under (se figur 2: Undertema utfra de ulike faktorer i vurdering av undersøkelse). Jeg vil først presentere vurderingene som ble tatt i forhold til barnet, og deretter de andre undertemaene for å gi innsikt i hva barnevernsarbeiderne vurderer.

Figur 2: Undertema utfra de ulike faktorer i vurdering av undersøkelse.

Barnet

Når det gjaldt informasjonen i bekymringsmeldingen, var alle gruppene fokusert på å innhente mer informasjon fra barnehagen rundt hva barnet har sagt. «*Mmm. Det vi gjør er jo, det vi ville ha gjort var jo å invitert inn barnehagen med en gang for en utdyping av melding. Meldingsutdyping ville vi ha gjort med en gang*» (F3). I samtalen med barnehagen ville de også ha opplysninger om de hadde snakket med mor eller fått en forklaring på barnets blåmerker.

«Vi burde snakke med barnehagen igjen også, få mer informasjon i forhold til når så de tidligere blåmerkene, litt hvilke tanker de har gjort seg om det er... eller om mor har gitt noen forklaring selv. For eksempel på de merkene ...[...]» (F1).

De ønsket også å ha en avdekkende samtale med barnet, men det var i alle fokusgruppene usikkerhet rundt hvem som skulle gjennomføre en slik samtale: om det kun skulle være representanter fra barnevernet, en barnet var trygg på fra barnehagen eller om det skulle være en part fra begge sider.

I forhold til denne saken var barnets alder et argument for at det burde være en som barnet kjenner som var med i samtalen: *«Han er jo bare fem år, så det er kanskje greit at noen som kjenner han snakker med ham og gjerne helst den som har fått den informasjonen» (F3).*

Barnets initiativ til å fortelle det til en av barnehageansatte kom også frem som et argument i en av de andre fokusgruppene:

«Ja, jeg tenker også at i forhold til det å snakke med den gutten så er det kanskje greit å ha med den barnehageansatte, i og med at den gutten fortalte selv til den. Det virker som han fortalte det på eget initiativ at han blir slått» (F1).

En siste vurdering alle fokusgruppene tok var alvorlighetsgraden av barnets situasjon, og om denne tilsa at barnet skulle akutt plasseres, om eventuelt tilsyn ville være tilstrekkelig eller om ordning med beredskapshjem skulle være en mulighet. Det kommer frem i flere av fokusgruppene at denne vurderingen er fremtredende:

«Ja.. men jeg tenker at det er jo de der vurderingene er det akutt er det ikke akutt, hvor vi raskt må få en avklaring på det. Så må vi gjøre en forsvarlighetsvurdering. I forhold til om det er forsvarlig å vente.. eller om vi må handle med en gang» (F3).

«[...] Også vurdere sikkerheten i forhold til hva som kommer. Om det er trygt at den gutten skal gå hjem den dagen. Det må vi vurdere, eller om han skal plasseres i beredskapshjem.[...]» (F5).

Mor

Når barnevernsarbeiderne så på mors situasjon kom det frem flere underkategorier som ble vurdert: mors helse, hvordan de ville tatt hensyn til mor og nettverket hennes.

I vurderingen av mors helse ble det blant annet diskutert forståelsen av at det er tøft å være alenemor til fire. *«Men det tegner jo også et bilde av en kanskje sliten alenemor, som kan*

bruke vold i oppdragelsen eller? Ja, .. som vet hvordan hun skal stoppe uønsket oppførsel» (F3). «Vi vet vel noe om det å være sliten og trist og i forhold til det med depresjoner og risiko for vold» (F1).

Sammen med dette ble mors helse vurdert i alle fokusgrupper, blant annet om mor hadde god nok omsorgsevne og hennes psykiske tilstand. *«Det kan være psykisk sykdom her hos mor, psykiske vansker» (F5). Barnehagen mener mor kan være omsorgsfull, dette stiller flere spørsmål som må besvares for å kunne vurdere hennes omsorgsegenskaper, «[...] hva de mener at mor er sliten og trist. Få litt mer info om det også, dette med at hun viket også resurssterk og omsorgsfull. Få litt mer om mor.. rett og slett» (F1).*

Gjennom fokusgruppene var det fokus på hvordan de ville gått frem i samtale med mor. En av deltakerne sier for eksempel; *«Og innkalt moren parallelt, og at hun kom inn her parallelt eller altså samme dag, ikke sant? Mens vi snakket med gutten» (F5). I en av de andre gruppene ble det vurdert om man skulle gjøre parallelle samtaler med barn og mor; «Så må vi jo nå, etter at vi har snakket med barna, nå snakke med mor. Det må vi gjøre samme dag» (F1).*

En av fokusgruppene vurderer hva de eventuelt kunne gjøre før samtale med mor som for eksempel å snakket med legen,

«Ja, det er litt greit å vite før en går inn i en samtale med mor, det blir jo veldig voldsomt for mor, hun bare får en telefon om at hun må komme hit også .. så det er liksom greit å vite hvis hun har noe ekstra... så vet en litt hvordan .. hvor langt en kan pushe også» (F1).

Det er imidlertid også viktig å ivareta mor i prosessen: *«Sånn at barna og foreldrene blir ivaretatt på best mulig måte, uansett hva som kommer. For hvis det ikke er noen ting så er det jo en veldig påkjenning å få den .. på seg for mor» (F1).*

Det siste jeg vil presentere av hva fokusgruppene gikk igjennom rundt mor, er nettverket hennes, som bare en av fokusgruppene vurderte. Her ble det tatt opp at de nettopp hadde flyttet og hva mor hadde rundt seg av nettverk.

«[...] Det er... vi vet jo ikke så mye ut i fra det som står her. Hun har jo nettopp flyttet til byen, fra Fredrikstad. Og har nok ikke det store nettverket nødvendigvis. En kan tenke seg at hun kanskje ikke har det heller, så hennes reaksjon her om barna skulle bli plassert i alle fall..» (F5).

Undersøkelse av hva som var av nettverk ville de gjort gjennom dialog med mor; «*Og om de ikke kunne være hjemme, så kunne vil jo kanskje hatt en dialog på om det var noen i nettverket som de kunne være hos, så de slipper å reise helt til.....*» (F5).

Søsken

I forhold til søsken, så fokusgruppene på alder, hjemmesituasjon og hvordan de skulle gå frem i undersøkelsesprosessen.

I den fiktive bekymringsmeldingen har barnet en eldre søster. Alle fokusgruppene ville kontakte søsterens skole og vurdere samtaler med henne. «*[...] Og også i forhold til den åtte åringen da. Ta kontakt med skolen der som hun går, samme dag tenker jeg [...]*» (F5).

Bekymringen var at jenten også kunne ha opplevd det samme som gutten: «*Ja.. Også tenkte jeg at selvfølgelig.. altså når den her fem år gamle gutten forteller det han gjør, så... er det jo en viss mulighet for at hun kan ha opplevd noe av det samme (pause) Må gå på skolen da..*» (F3).

Når det gjaldt de eldre søsknene var det litt større usikkerhet i alle fokusgruppene rundt fremgangsmåten: «*Men det var jo to til da, sytten og nitten, men vi vet jo lite om hvordan de befinner seg i verden, det hadde jo gått an å snakke med dem [for å få mer informasjon rundt hjemmesituasjonen]*» (F1): «*Ja, hjemmesituasjonen, store barn... som også sliter med noen greier her [...]*» (F5).

7.4 ORGANISASJONSFAKTORER

Det andre temaet som er brukt fra Graham et al. (2015) sin modell er organisasjonsfaktor. Her ble undertemaene: rutiner og metode, tidligere erfaringer og bemanning vurdert (se figur 2: Undertema utfra de ulike faktorer i vurdering av undersøkelse).

Rutiner og metoder

Barnevernet i Norge har som tidligere skrevet ingen nasjonale retningslinjer for fremgangsmåter i undersøkelsesprosesser (Samsonsen & Willumsen, 2014). Valg av fremgangsmåte og tiltak kan derfor være ulike. I fokusgruppene jeg har studert kom det frem at det gjerne ikke forelå noen spesielle retningslinjer for hvordan slike saker skulle håndteres. Andre grupper hadde egne rutiner eller benyttet seg av eksterne modeller.

En av fokusgruppene ville jobbet systematisk; «*[...] Det er jo... vi skal være systematisk da. Sånn at det skal bli lettere å forstå hva vi tenker [...]*» (F3). En annen fokusgruppe nevner at de har rutiner for hva de skal gjøre når de får bekymringsmeldinger om vold; «*Det er jo de*

rutinene vi har for vold, vi følger jo dem» (F1). Den siste fokusgruppen bruker «Klemmetsrudmodellen» (F5) på sitt barnevernkontor. Dette er en erfaringsbasert modell for arbeid med vold i nære relasjoner og er ment som et hjelpemiddel for barnevernsansatte (Arnesen & Diesen, 2008).

Felles for alle fokusgruppene var at de alle ville først snakket med barnehagen som tidligere nevnt. Spørsmålet om barnehagen hadde snakket med mor kom også frem, da fokusgruppene har rutiner på samtale med foresatte i voldssaker; *«Og Så må vi jo få frem om de har snakket med mor om det. Eh.. fordi vi har jo rutiner på at man ikke skal gjøre det med mistanke om vold» (F3).*

Vurdering av beredskapsplan var også i fokus hos en av gruppene, på grunn av at bekymringsmeldingen handlet om mistanke om vold: *«Men i forkant av det igjen så har vi laget en beredskapsplan. På hva skjer hvis det blir akutt plassering, og ja..litt sånne ting» (F1). En annen vurdering var barnets sikkerhet hvis det ikke ble en akutt plassering: «Mmm, og hvis gutten eventuelt skal hjem igjen må det settes inn tilsyn.... ja. Om kvelden, og frem til vi får undersøkt mer» (F5).*

Tidligere erfaringer

Alle gruppene snakket også om tidligere erfaringer og hvordan de kunne brukes i denne saken:

«Jeg tenker litt sånn tilsvarende det vi gjorde i den ene saken. Det var jo tilsvarende. Der og kom det jo melding på det ene barnet fra en barnehage. På vold. Da åpnet vi jo sak på alle barna under atten år med en gang [...]» (F3).

«Vi har jo hatt lignende saker som vi har hatt en fremgangsmåte som kanskje har vært grei?» (F1). «Ja vi kan bare ta den og hva gjorde vi der.. egentlig da..» (F3). Selv om de viste til tidligere saker var det også usikkerhet rundt om det de gjorde var rett: «Jeg vet ikke om det vil gjøre der nødvendig vi var rett da men..» (F3).

Bemanning

Under kategorien bemanning drøftet to av fokusgruppene fremgangsmåte og selve undersøkelsesprosessen. I en av fokusgruppene sa en deltaker; *«Da kan jo dere begynne med meldingsmøte da (ler og nikker mot leder, BODIL)» (F5). Her ser vi at barnevernkontoret har et fellesmøte hvor bekymringsmeldingen blir diskutert. Videre i fokusgruppene så de på ressurser og hvem som skulle gjøre hva:*

«[...] Men så henter vi, og kobler på hvem kan vi koble på dette? Hvem er her i dag? Hvor mange må vi ha, og så videre. Når, og i hvilken rekkefølge, disse tingene må en tenke på. Også henter vi folk også legger vi en plan sammen med dem som skal gå, hjem eller i barnehagen, på skolen.. og hvem skal snakke med mor og, de samme eller ikke. Hvis vi må plassere hvem kan da, altså vi begynner ganske tidlig med mange lange tanker» (F5).

Her ble hele kontoret inkludert for å være i beredskap hvis noe skulle oppstå; *«Ja, mmm. Det er jo sånn at når vi får en alvorlig sak her på kontoret hos oss så er jo hele kontoret involvert det, ja da jobber vi med den. Og lager en plan på hvem som gjør hva, noen er alltid på kontoret og kan ta imot telefoner og sånt» (F1).*

Interne metoder som hjelp fra kollegaer med mer kompetanse var noe én fokusgruppe så som en mulighet: *«[...] Også har vi jo to eksperter på dette området her på kontoret og det er jo (NN) og HEDDA. Ikke sant HEDDA? Så vi hadde løpt inn der og fått veiledning» (F5).* Ut fra transkripsjonene kan det tolkes at hele barnevernskontoret hadde lært og hadde kompetanse i barnesamtale.

Tidspunkt for når meldingen kom inn var en faktor i vurderingen for en av fokusgruppene, grunnet hvor mye tid de hadde på å undersøke saken, og i forhold til om det var en akuttsak. Fordi bekymringsmeldingen kom inn tidlig en tirsdag ble det mer tid til å undersøke saken også i forhold til sikkerhetsvurdering, *«Ja jeg tenker på hvor mye vi rekker i løpet av dagen, med søsken som er åtte år ...og sant?» (F5).* *«[...] det er ikke like kjekt å få dem på fredag» (F5).*

7.5 EKSTERNE FAKTORER

Eksterne faktorer som: politiet, Barnehuset og Bufetat ble også vurdert.

Det var spørsmål om barnehagen hadde meldt til politiet og vurderingen rundt selv å melde til politiet kom også frem i to av fokusgruppene: *«Ja, det spørs jo litt hva som kommer fra barna. For jeg tenker jo Barnehuset, og ringe og drøfte med politiet, er dette.. skal vi anmelde, skal vi ikke anmelde[...]» (F1).* Her vises også til tidligere erfaringer med politiet angående informasjonen barnevernet har tilgjengelig:

«[...] Det er også noe som viser seg i mange av disse Barnehussakene våre, er at veldig ofte så ender det med henleggelse fra politiet sin side fordi at det er for tynt når vi sender det til politiet [...]» (F3).

Utdypende samtaler var en vurdering for å forsterke saken. Det var også en usikkerhet om politiet skulle kontaktes for to av fokusgruppene: «[...] Også vet vi at det går uhorvelig lang tid om vi skal vente på politiet, Barnehuset» (F3).

Når det gjaldt samtaler med barna drøftet alle fokusgruppene om Barnehuset skulle kontaktes: «Barnehuset har jo en god kompetanse på å snakke med barna også» (F1). Her var det også diskusjon rundt hva som eventuelt skulle komme frem i samtalene med barnet og hvordan barnevernet skulle være beredt:

«Vi burde vel også ha varslet Bufetat i forhold til berdskapshjem, så vi ikke risikerer at vi avdekker grov vold og ikke har noe sted og gjøre av gutten hvis det blir sent på dagen før vi får avklaringene på plass» (F1).

8 DRØFTING AV FUNN FRA VIGNETT DEL 1

Jeg vil i de neste avsnittene drøfte fokusgruppenes vurderinger rundt valg av fremgangsmåte i planen for undersøkelse av bekymringsmeldingen med teori fra Graham et al. (2015) sin økologiske modell, relevant forskning samt føringer fra lovverket.

Rundt åpning av saken viser funnene at informantene vurderer dette som en sak for barnevernet fordi det var mistanke om vold. En årsak til dette kan være innholdet i meldingen samt hver enkelt informants syn på mishandling. Fordi meldingen tydelig beskriver barnets utsagn kan det være en saksfaktor som har trigget vurderingen om åpning av melding. Det er også i henholdt til Barnevernloven (1992 §1-1) og barnevernets mandat, hvor de skal fange opp og sette i gang tiltak for risikoutsatte barn. Fokusgruppenes vurderinger er også i tråd med studien til Skivenes and Stenberg (2015) hvor norske barnevernsarbeidere vurderte risikoen som høy for barn som har blitt utsatt for vold i tillegg til at utøvelse av vold mot barn er straffbart i Norge. I Helsetilsynet (2017:13) sin rapport kommer det på den andre siden frem at mange saker med samme tema ble henlagt. Rapporten viste videre at meldingene ikke ble vurdert grundig nok. For informantene i denne vignetten var det i motsetning til rapporten (Helsetilsynet, 2017) og Brandon et al. (2008) sin studie ingen usikkerhet om det var en sak for barnevernet eller hva problemet var.

Informantene begrunnet åpningen av saken på bakgrunn av mistanke om vold. Vold er et trumfkort (Backe-Hansen, 2004) for barnevernet. Ut fra studien til Rød et al. (2013) kommer det frem at saker som inneholdt bekymring eller at et barn ble utsatt for vold førte til undersøkelse.

8.1 SAKSFAKTORER

Etter endt beslutning om å åpne saken begynner vurderingen om undersøkelse av saken, som er i tråd med Barnevernloven (1992 §6-4). En kobling mellom loven og begrunnelse for åpning av undersøkelse ble derimot ikke gjort av fokusgruppene. Fokusgruppene ville startet med å få en utdypelse av meldingen fra barnehagen som meldte, de ønsket å kontakte melder først for å få en avklaring av meldingen. Barnehagen har dagligkontakt med barnet og mor, og således vil kunnskapen barnehagen har kunne være til nytte for barnevernstjenesten.

Utdypelse av informasjon fra melder vil derfor være av relevant informasjon i vurderingen av valg av tiltak. Slik påvirker ikke bare saksfaktorene informantenes vurdering av tiltak, men også eksterne faktorer har en betydning (Graham et al., 2015).

En annen årsak til å innhente opplysninger fra relevante parter er å gjennomføre undersøkelsen «slik at den minst mulig skader noen som den berører» Barnevernloven (1992 §4-3 2. avsnitt). Bekymringsmeldingens innhold er om vold. Barnevernet skal gripe inn dersom barnet er skadelidende av å bli boende i hjemmet. Vold mot barn er ulovlig i Norge (Barnekonvensjonen, 1989; Straffeloven, 2005) og barnevernet kunne derfor gripe inn uten å innhente utdypende informasjon (Sommerfeldt & Øverlien, 2016). Imidlertid må barnevernet ha nok grunnlag (gjennom relevant informasjon) for å sette inn tiltak i samsvar med loven og regler. Fordi det her er mistanke om vold og barnehagen ikke gir noe utdypende informasjon i meldingen vil en avklaring være nødvendig.

Etter å ha snakket med barnehagen ville alle fokusgruppene gjennomføre en avdekkende samtale med barnet. Her var det usikkerhet rundt hvem som skulle delta, men de kom frem til at barnevernet skulle være med på samtalen sammen med en fra barnehagen som barnet var trygg på. En annen årsak til vurdering av tilstedeværelse fra begge organ var barnets alder. Grunnlaget for å snakke med barnet var å få barnets syn på situasjonen og undersøke hvordan barnet har det. Dette støttes av loven som ifølge Barnevernloven (1992 §6-3 første ledd) sier at barn fylt 7 år og yngre barn skal «gis anledning til å uttale seg [...] i sak[er] som berører ham eller henne». Uttalelsen skal vektlegges «i samsvar med barnets alder og modenhet» jfr. Barnevernloven (1992 §6-3 første ledd).

Et av argumentene for at også barnevernet skulle delta i samtalen var kompetansegrunnlaget. Barnevernet har kompetanse til å utføre avdekkende samtaler og vet gjerne hva de skal se etter. På et personlignivå kan de takle det bedre da de ikke står barnet så nært som en eventuelt barnehageansatt gjør. Slik kan barnevernsarbeideren være relasjonelt upåvirket av

barnet og i dette tilfelle, mor. Dette kan også være en ulempe ved at de kan mistolke hva barnet mener og kan stille seg for upersonlig til barnet og i verste tilfelle stereotypisere saken å fatte beslutninger deretter.

Som ansatt i barnehagen har man mulighet til å følge med barn som lever i utsatte situasjoner gjennom kommunikasjon og observasjon (Gamst, 2011). En barnehageansatt som barnet har relasjoner til og føler seg trygg på kan gjøre at barnet åpner seg mer og gjøre det lettere å snakke om situasjonen. På den andre siden kommer det frem fra Solberg and Søreide (2007) sin studie at barnehageansatte ikke har nok kompetanse rundt tema voldsutøvelse mot barn.

En avdekkende samtale med bare en barnehageansatt føre til mangelfull informasjon og en usikker barnehageansatt. Praktiske årsaker som bemanning i en travel barnehagehverdag kan gjøre det vanskelig å få den trygge barnehageansatte med på en samtale med barnet. Videre må det også vurderes hvilke relasjoner den barnehageansatte har til både barnet og mor. Slike relasjoner kan være med å svekke den ansattes dømmekraft av hva barnet forteller. Slik kan det være hensiktsmessig at en part fra begge organ deltar i samtalen med barnet. I motsetning til barnevernsarbeideren kan den barnehageansatte takle situasjonen dårligere, men ved veiledning og tilstedeværelse av en barnevernsarbeider kan det forhindres.

En nærmere undersøkelse av meldingen ville ført til mer utfyllende informasjon om barnets omsorgssituasjon og en mer korrekt beslutning kunne fattes samt begrunnes på bakgrunn av informasjonen (Backe-Hansen, 2004; Kvello, 2007). Ved behov skal barnevernet midlertidig sikre barn i uheldige omsorgssituasjoner som er skadelig for dem. Vedtak om akutt plassering kan derfor være nødvendig i noen saker noe som også kom frem i Helsetilsynet (2017:13) sin rapport.

Før prosessen rundt innhenting av informasjon ble det diskutert om de skulle ha en beredskapsplan. En slik plan ville ført til at barnevernet var forberedt i tilfelle barnet ikke kunne reise hjem den dagen. Fokusgruppene vurderte å kontakte Bufetat, men dette kommer videre ikke frem som en tydelig faktor. Fordi det ikke ble besluttet å ta kontakt med Bufetat eller lage en videre beredskapsplan, kan det gjerne tolkes som at nødvendigheten av å flytte barnet ut av hjemmet ikke ble vurdert som stor nok eller at alvorlighetsgraden av meldingen ikke ble sett som alvorlig nok. På den andre siden kan det være vurderingen ville kommet igjen ved en senere anledning, og fordi dette var en diskusjon kom ikke argumentet godt nok frem. Likevel var fokusgruppene oppgave å lage en plan for fremgangsmåte i undersøkelsen man kan sette spørsmål ved om barnets beste ble tatt hensyn til, og om kontakt av Bufetat

burde vært mer fremtredende, noe som også ville vist at barnevernet var beredt på hva som eventuelt ville komme.

I tillegg til en beredskapsplan kom det frem i fokusgruppene diskusjon at en forsvarlighetsvurdering ville vært nødvendig. Forsvarlighetsvurderingen skal bygge på tiltak som ikke skal være mer omfattende enn nødvendig og være så skånsomt som mulig (Barnevernloven, 1992 §4-3 andre ledd). Fokusgruppene burde gjerne også foreta en risikoavveining, hvor konsekvensene av å flytte barnet i beredskapshjem, eller la barnet bli værende i hjemmet, veies opp mot hverandre. En slik faglig argumentasjon av risikoavveining ble ikke utført. Det var ingen faglig drøfting av de ulike tiltakenes utfall. Dette kan tyde på en svikt i planleggingen og strukturen til fokusgruppene, en slik svikt kom også frem i Helsetilsynet (2017) sin rapport og gjennom andre studier (Backe-Hansen, 2004; Munro, 2008; Rød, 2014).

Fordi det er snakk om en risiko for barnets helse og trygghet kan det indikere at et hastevedtak kan iverksettes fordi barnevernet skal sikre barn trygg hverdag, utvikling og helse jfr. Barnevernloven (1992) §1-1. Ut fra meldingen blir barnet utsatt for vold. Dette krever at barnevernet griper inn som skrevet. Bekymringsmeldingen sier at barnet har uttalt at han blir utsatt for vold. Hva barn forteller skal bli tatt på alvor, og når det i tillegg er bevis i form av blåmerker flere steder på kroppen må fokusgruppene risikovurdering også baseres på alvorlighetsgraden av mishandlingen. Fordi barnet har påviste skader kan graden av vold vurderes som grov. Det handler også om områdene blåmerkene er. Barn kan få blåmerker i hverdagen grunnet uhell gjennom for eksempel lek, men fordi barnets blåmerker er på lår og rumpe er dette områder som ikke gir like stor sannsynlighet for tilfeldig uhell. Fokusgruppene tok ikke i vurderingen en kobling mellom beskrivelsen i meldingen og vurderingen av hvorfor en akutt plassering var et aktuelt tiltak. Fokusgruppene viste usikkerhet rundt hvordan de skulle gripe inn, dette kommer også frem i Skotte (2016) sin undersøkelse. Her ventet barnevernsarbeiderne på tydelige bevis, et trumfkort, for at de skulle gripe inn med tiltak om omsorgsovertakelse. I tråd med Skotte (2016) sin undersøkelse konkluderte heller ikke fokusgruppene med akutt plassering, men ventet på en avklaring. Christiansen and Anderssen (2010) fant i sin studie årsaker til plassering utenfor hjemmet blant annet handlet om innholdet i bekymringsmeldingen og usikkerhet rundt vurderingene av saken. Selv om fokusgruppene nevnte akutt plassering som et valg av tiltak førte ikke det til en beslutning av tiltaket. Det som ble diskutert var om det var en mulighet for å plassere barnet etter forsvarlighetsvurderingen, men diskusjonen stoppet der. Ut fra Helsetilsynet (2017) sin

rapport var det saker hvor ikke akutt plassering ble vurdert. I dette tilfellet ble det ikke faglig vurdert, men tiltaket ble nevnt som en mulighet.

Det kommer frem ulike vurderinger rundt mor. I meldingen står det at barnehagen oppfatter mor som ressurssterk og omsorgsfull. Dette blir sett som positive egenskaper. I motsetning til Skivenes and Stenberg (2015:431) sin studie hvor 60% av utvalget vurderte de negative foreldreegenskapene vurderte fokusgruppene her også beskyttelsesfaktorer.

Det kommer frem at informantene har kunnskap om økt risiko for voldsutøvelse som aleneforeldre, men kunnskapen blir ikke utdypet. Videre blir heller ikke disse risikofaktorene drøftet. På grunnlag av barnehagens vurdering av mor og barnets alder kan meldingen vurderes som tvetydig. Det kan være snakk om en enkelt episode. På den andre siden har barnehagen observert blåmerker på barnets lår og rumpe, i tillegg til faktoren om at mor er alene med fire barn og også oppleves som trist og sliten. Fokusgruppene stiller spørsmål om mor er deprimert eller har en psykisk sykdom. Informantene presiserer at de vil undersøke mors omsorgsevne. Venta et al. (2016) viser i sin studie at risikoen for voldsutøvelse øker hvis en av foreldrene er deprimert eller psykisk syk, som videre kan påvirke mors kapasitet til å gi barnet den nødvendige omsorgen. Disse saksfaktorene kan videre øke risikoen fordi mor er i en sårbar situasjon som aleneforelder til fire barn, og kan bli overveldet av foreldreansvaret som igjen kan føre til at mor utøver vold (Bunkholdt & Sandbæk, 2008).

En av fokusgruppene tar også hensyn til hvordan kontakte mor i undersøkelsen. Det ble diskutert at de ville gått skånsomt frem. En årsak kan være måten bekymringsmeldingen beskriver mor, trist, sliten og alene. En slik fremstilling kan gi en følelse av sympati. Hadde meldingen derimot beskrevet mor som likegyldig ovenfor barnet og aggressiv ville gjerne ikke mor fått like mye sympati. Å få en slik sympati for mor kan gjøre at fokuset blir på hvordan ivareta mor og hennes mangler i foreldreegenskapene og omsorgsevne. Dette kommer også frem i studien til Christiansen (2011).

Barnevernets fokus rundt hensyn til mor kan imidlertid handle om at de vil ha et godt samarbeid, noe som er viktig for barnevernets kvalitet i arbeidet (Killén, 2009). Et fiendtlig samarbeid kan i verste tilfelle føre til at barnevernsarbeiderne paralyseres i vurderings og beslutningsarbeid (Brandon et al., 2008). Likevel er det viktig at fokuset på barnets beste ikke faller bort.

Samtidig som alle fokusgruppene ville gjennomføre en samtale med barnet ville de parallelt foreta en samtale med mor. Denne fremgangsmåten er spesielt bruk i saker hvor det er

bekymring for vold eller overgrep. I parallelle samtaler informeres, i dette tilfelle, mor, om samtalen med barnet og mor kan uttale seg. Etter lovverket skal alle parter i en barnevernssak trekkes inn, i tråd med Barnelova (1981) §30 hvor den som har foreldreansvaret for barnet er pålagt å beskytte det. Å ikke informere eller kontakte foreldre kan virke provoserende og videre påvirke det videre samarbeidet. Foreldre er viktige informanter som kan belyse problemet og situasjonen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006; Killén, 2009).

En årsak til at fokusgruppene vurderte en parallell samtale er konfliktene som kan oppstå for barnet hvis mor hadde vært tilstede. Barnet kan bli påvirket, komme i lojalitetskonflikt hvor det unnlater å fortelle hva som har hendt (Gamst, 2011). Videre kommer det frem fra Jensen et al. (2005) sin studie at det vanskelig for et barn å snakke om dramatiske hendelser. Å ha en parallell samtale med mor kan dermed også være en vurdering av ivaretagelse og beskytte barnet, samt legge til rette for en så god samtale som mulig. Selv etter disse vurderingene og faktorene kom det frem fra Helsetilsynet (2012) sin rapport at det i liten grad ble lagt til rette for samtaler med barn alene.

Før en samtale med mor vurderte en av fokusgruppene hva som kunne innhentes av informasjon slik at fokusgruppene hadde litt bakgrunnsinformasjon. Innhenting av informasjon kan gjennomføres i tråd med lovens §6-4 (Barnevernloven, 1992).

Fokusgruppenes vurdering om å kontakte legen kan indikere hensynet rundt innhenting av relevant informasjon som er i tråd med loven (Barnevernloven, 1992 §4-3 2. avsnitt).

Helsepersonells opplysningsplikt til barnevernet hindrer ikke legen fra å informere om mor grunnet sakens innhold om vold. Opplysninger rundt mor fra legen kan også gi en bedre forståelse av mors helse og situasjon. En annen årsak til å innhente informasjon er for å styrke barnevernets grunnlag for iverksetting av tiltak.

Vurderingen av innhenting av informasjon fra legen er også relevant for fokusgruppene fordi det er en metode å ivareta mor og barn på en forsvarlig måte. På den andre siden kan det gjennom vignetten tyde på at fokusgruppene er mer opptatt av ivaretagelsen av mor enn barnet. Imidlertid viser funnene i Grinde (2006) sin studie at norske barnevernsarbeidere har større fokus på barn enn de andre nordiske landene.

Fokusgruppene får ikke mye informasjon om mors nettverk i bekymringsmeldingen. De ville derfor undersøkt denne faktoren nærmere. Nettverket kan gi et bilde av familiens stabilitet, funksjon, belastning og ressurser (Killén, 2009). Grunnlaget som blir lagt frem for vurdering av nettverk er at familien nettopp har flyttet til en ny by. Fokusgruppenes holdning til mors

nettverk kan gi et inntrykk av at de vurderer nettverket som lite, noe som kan være en risiko (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Et lite eller isolert nettverk kan påvirke både mor og barn gjennom isolering, at kriser blir løst på en uhensiktsmessig måte eller at tilknytning og stabile forhold til andre voksne og barn påvirker barnet (Killén, 2009). På den andre siden kan faktoren at de nettopp har flyttet til en ny by føre til at mor ikke har fått etablert et nettverk. Slik trenger nødvendigvis ikke flytting utgjøre en risiko, men krever kunnskap for fokusgruppene vurdering rundt familiens situasjon. For å få kunnskap om mors nettverk ville de hatt en dialog med mor, men det kommer ikke videre frem hva eller hvordan de ville lagt opp samtalen.

Vurdering om plan for undersøkelse inneholdt også vurderinger rundt søsken. Fokusgruppene ville kontakte og snakke med alle tre søsken, men det var ulike vurderinger for bekymring. Årsaken til dette kan være grunnet barnas alder. Fokusgruppene var enig i at de ville kontakte søsteren på 8 år og ha en samtale med henne. Dette ville de gjøre ved å kontakte skolen og gjennomføre samtalen med henne samme dag. Slik viser informantene den samme fremgangsmåten som med barnet bekymringsmeldingen omhandler, men fokusgruppene vurderer ikke her hvor eller hvem som skal delta i samtalen. Dette kan tyde på dårlig planlegging, noe som også kommer frem i Helsetilsynet (2012) sin rapport.

En årsak til at søsteren på 8 år blir vurdert som en relevant part kan være alderen hvor hun har rett på hjelp og beskyttelse etter loven (Barnevernloven, 1992 § 1-1). Igjen viser informantene til at barnets alder har betydning for saken i motsetning til Skivenes and Stenberg (2015) sin studie.

Rundt vurderingen av de eldre søsknene viser fokusgruppene usikkerhet i om de skal kontaktes, men som skrevet konkluderte de at de ville snakke med dem. En årsak til usikkerheten kan være deres alder, 17 og 19 år, alderen er nær lovens bestemmelser om hvem barnevernet har ansvar for. Faktoren som virker avgjørende for fokusgruppene er at søsknene kan være relevante parter for innhenting av informasjon rundt hjemmesituasjonen. Det kommer ikke videre frem at de vil ha informasjon rundt hvordan søsknene opplever situasjonen eller hvordan de har det, selv om det nevnes at de har problemer.

8.2 ORGANISASJONSFAKTORER

Hvordan barnevernkontorene jobber med mottakelser av meldinger kommer frem som et funn i analysen av vignettene. Ut fra en av fokusgruppene kommer det frem at de ville hatt et meldingsmøte hvor leder var tilstede. Helsetilsynet (2017) rapporterte at selv om leder har

ansvar for en forsvarlig tjeneste og sørge for god planlegging kommer det frem at det er en rekke lovbrudd i ledelsens arbeid. I denne vignetten kommer det likevel frem at lederen var tilstede. Tilstedeværelse fra leder kommer også frem som viktig i Brandon et al. (2008) sin studie og begrunner dette med at leder hjelper de ansatte til å tenke kritisk.

Det kan indikere at meldingsmøter forekommer på barnevernskontorene til fokusgruppene, men det kommer ikke mer informasjon rundt hvor ofte eller lederens tilstedeværelse. Andre funn fra Helsetilsynet (2017) viser at mange barnevernskontor ikke har rutiner for håndtering av meldinger med alvorlige innhold. Rutiner og hvordan organisasjonen er strukturert har en stor innvirkning på barnevernets beslutninger (Christiansen & Kojan, 2016) fordi det blant annet handler om forholdet mellom bemanning og oppgave.

To av fokusgruppene vurderte ressursene og bemanningen på kontoret gjennom fortellerform hvor de nevner vurdering av hvem som skal kobles på av eksterne og bemanning på kontoret. Dette kan tyde på at fokusgruppene har rutiner på kontoret. På den andre siden går de ikke dypere inn i vurderingen. Det kan være ulike årsaker til dette. For det første var dette en muntlig drøfting av en vignett, for en utdypelse av fokusgruppens vurdering kunne det blitt stilt spørsmål til fokusgruppene. For det andre kan det være fokusgruppene viser til at de har kunnskap rundt hva som må vurderes og planlegges, men fordi dette var en fiktiv melding stoppet vurderingen. Dette gjør det vanskelig å vurdere fokusgruppens vurderinger rundt bemanning i fremgangsmåten av undersøkelsen. Helsetilsynet (2012:15) sine funn viser at det var en rekke lovbrudd blant barnevernskontorers gjennomføring av planlegging. Den nyeste rapporten fra Helsetilsynet (2017) viser også at det er en usikkerhet blant barnevernsarbeidere rundt kravene som gjelder.

På den andre siden forteller en av fokusgruppene at i alvorlige saker blir hele kontoret involvert, for å være i beredskap. Slik kan det tolkes at kontoret er strukturert gjennom systemfaktorer (Christiansen & Kojan, 2016). Å være i beredskap kan tydeliggjøre arbeidsoppgavene til barnevernsarbeiderne.

En av fokusgruppene viser til at de ville ha benyttet seg av kollegaer med kompetanse i den videre behandlingen. Dette kommer også frem i Iversen and Heggen (2016) sin studie hvor den mest brukte kunnskapskilden er kollegaer. Fokusgruppene ville slik benyttet seg av kontorenes interne ressurser som har en stor påvirkning for beslutningen (Christiansen & Kojan, 2016). Støtte og veiledning fra kollegaer kommer også frem som en viktig faktor gjennom Skotte (2016) sin studie, som viste at hvis barnevernsarbeidere var i tvil rundt en

beslutning kunne hjelp fra kollegaer samt leder, hjelpe å fatte en beslutning. På den andre siden er barnevernet nødt til å handle og fatte beslutninger raskt i enkelte saker. Det kan dermed ikke alltid være tid til en slik rådgøring. Det kan også være at kollegaen med denne kompetansen ikke var tilgjengelig. Barnevernsarbeiderne bør derfor også bruke forskning, tidsskrifter, lærebøker og eksterne faktorer. Iversen and Heggen (2016) viser til at bruk av andre kunnskapskilder er noe barnevernsarbeiderne gjerne vil bli bedre på, men som de grunnet tids- og arbeidspress ikke har anledning til.

Tid for når bekymringsmeldingen kom inn var en faktor for vurderingen til en av fokusgruppene. En årsak til denne vurderingen kan tolkes som at fokusgruppen var opptatt av tiden de ville hatt til rådighet for å vurdere og undersøke meldingen. Det foreligger flere forhold som sier at barnevernet jobber under økt tidspress. SSB (2016) sin statistikk viser at barnevernet mottok 54396 meldinger i 2015, som er en økning med 3% fra 2014. Økt arbeidspress i barnevernet kommer også frem gjennom rapporter og studier (Arbeidstilsynet, 2013; Iversen & Heggen, 2016). Samtidig som barnevernet skal utføre en grundig utredning samt vurdering av barnets situasjon og vurdere relevante tiltak, må de forholde seg til de lovpålagte regler og tidsfrister (Backe-Hansen, 2004; Barnevernloven, 1992). Disse tidsfristene kan påvirke barnevernets kvalitet i arbeidet (Berrick et al., 2016). Tidspresset kan også føre til at barnevernsarbeidere føler seg tvunget til å fatte en beslutning, noe som kan føre til at barnet og familien ikke får den hjelpen de trenger. Studien fra Berrick et al. (2016) viser at barnevernsarbeidere i de to nordiske landene (Norge og Finland) føler de ikke har nok tid til å forberede sak om omsorgsovertakelse. Beslutning om omsorgsovertakelse kommer ikke her frem som en konklusjon i fokusgruppene, men studien er likevel relevant å nevne fordi den viser til tidspresset i barnevernet.

Det er ingen nasjonale retningslinjer for hvordan barnevernet skal utføre undersøkelsesarbeidet sitt i Norge (Samsonsen & Willumsen, 2014). Dette kommer frem i fokusgruppene hvor det nevnes ulike tilnæringsmetoder. To av fokusgruppene nevner modeller eller rutiner de bruker i voldssaker. Å ha rutiner og modeller for fremgangsmåter i voldssaker eller generelt kan gjøre fasen mer oversiktlig samt gjøre at barnevernsarbeideren er mer trygg i sitt arbeid (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Hvilke rutiner som blir brukt i fokusgruppens kontor kommer ikke frem, men et eksempel er «rutinehåndboken for barnevernstjenesten i kommunene» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006). Den andre fokusgruppen sier at de jobber ut fra «Klemmetsrudmodellen». Denne modellen er rettet mot

barnevernets arbeid med vold. Fokusgruppene viser her til kunnskap rundt hvordan de ville gått frem i undersøkelsen av saken.

I motsetning til de andre fokusgruppene nevner den tredje gruppen at de vil jobbe systematisk, slik at tankegangen skal bli lettere å forstå. Dette kan tolkes som at de ikke har rutiner eller modeller implementert på kontoret i arbeidet med voldssaker. I Helsetilsynet (2012) sin rapport kommer det frem mangler på rutiner i mange kommuner. Dette kan svekke de ansattes kunnskap rundt hvordan de skal gjennomføre en undersøkelse i saker som omhandler vold. Videre kan en slik mangel på kunnskap svekke kvaliteten og utfall av tiltak. Dette kan også vises gjennom Solberg and Søreide (2007) sin studie, hvor det kommer frem at det er mangel på kompetanse rundt voldstematikken. Mangel på rutiner innad i barnevernstjenesters kontor samt kompetanse mangel kan føre til at barnevernsarbeidere jobber under en enda større usikkerhet i hvordan arbeidet skal utføres. I verste tilfelle kan saken bli liggende i systemet, noe som kommer frem i Skotte (2016) sin studie. Tilslutt vil også mangel på rutiner og metoder være en rettssvikt for barn.

Tidligere erfaringer kom frem som en vurdering for valg av fremgangsmåte i to av fokusgruppene. Å velge fremgangsmåte etter tidligere saker kan føre til en standardisert prosedyre, som gjerne ikke passer for den enkelte sak. På den andre siden kan gjenkjennelige mønstre i saker gjøre det lettere å vurdere fremgangsmåten og hva som må gjøres først (Munro, 2008). Å se på tidligere erfaringer kan også gjøre at man av erfaring vet hva som ikke fungerer. Barnevernsarbeidere skal imidlertid utføre kliniske vurderinger (Backe-Hansen, 2004), hvor de skal bearbeide informasjonen de besitter. Informasjonen vil være ulik fra sak til sak, slik som alle saker er ulik fordi det innebærer ulike individer med ulike behov. Å gå for samme fremgangsmåte i alle saker vil dermed ikke være hensiktsmessig, men kan gi barnevernsarbeideren et tunnelsyn. Videre kan det føre til en manglende nøyaktighet rundt utførelsen av arbeidet (Backe-Hansen, 2004). En av informantene i fokusgruppene påpeker at de tidligere erfaringene nødvendigvis ikke er rett i dette tilfelle. Ut fra dette kan det virke som informanten er påpasselig med å bruke tidligere erfaringer.

En annen årsak til at barnevernsarbeidere bruker tidligere erfaringer i saker kan være grunnet den store arbeidsmengden og presset de har i sitt arbeid (Arbeidstilsynet, 2013; Berrick et al., 2016; Iversen & Heggen, 2016). Det kan også være grunnet den store usikkerheten rundt beslutninger de jobber med, som tidligere nevnt viser Skotte (2016) sin studie at saker med tydelige bevis kan gjøre det lettere for barnevernsarbeidere å fatte beslutninger, som gjerne

kan gjenspeile seg i at de ikke “trenger” å se på tidligere saker. Fokusgruppene i denne vignetten konkluderte ikke med at de ville brukt en fremgangsmåte fra en tidligere sak, kun som en vurdering.

8.3 EKSTERNE FAKTORER

Fordi dette var en voldssak vil den omfattes av Straffeloven (2005) og et samarbeid med politiet vil kunne være nødvendig (Veileder, 2005). To av fokusgruppene viste usikkerhet rundt vurderingen om anmeldelse til politiet, den tredje fokusgruppen nevner ikke politiet i sin vurdering. Det kommer frem fra Blomberg et al. (2013) sin studie at norske barnevernsarbeidere ville anmeldt voldssaker, som er i tråd med loven (Straffeloven, 2005). En årsak til usikkerheten rundt anmeldelse kommer frem i fokusgruppens diskusjon hvor de viser til erfaring rundt henleggelse grunnet for tynt grunnlag. Årsaker til hvorfor saker fra barnevernstjenesten blir henlagt er etter kravene som stilles i Straffeloven (2005) § 224. Når barnevernet anmelder en sak må det etter loven (Straffeloven, 2005 §224) foreligge krav til sannsynlighet, saklighet og rimelig grunn til å iverksette en etterforskning. Barnevernet og politiet har ulike kriterier for bevis, men begge er opptatt av hva som faktisk har skjedd. Kunnskap om hvordan politiet vurderer straffesaker er derfor nødvendig for barnevernet. Videre vil hvordan barnevernstjenesten tilrettelegger for samarbeid med politiet eller andre instanser påvirke kunnskapen om hverandres arbeidsmetode, som igjen vil påvirke samarbeidet. Det kommer det frem fra Helsetilsynet (2009:13) at tilrettelegging for samarbeid ikke var gjennomført i 60 av de 114 undersøkte kommuner.

Et samarbeid med politiet kommer også frem som en tvil i hos av fokusgruppene fordi erfaringene er at det tar lang tid. Helsetilsynet (2017) gir eksempler på barnevernstjenester som har ventet på politiet sin avgjørelse, men etter fylkesmennenes vurdering burde barnevernstjenesten handlet. Slik er ikke bare et samarbeid problematisk, men også krevende (Fauske et al., 2016) grunnet de ulike instanser formål og oppgaver. Likevel er et tverrfaglig samarbeid med instanser som politiet viktig i barnevernets arbeid (Barne likestillings- og inkluderingsdepartement, 2013). Fokusgruppene er som sagt usikre på om de skal anmelde saken grunnet bevisgrunnlag og tid. Er barnevernet usikre kan de ringe (anonymt) til politiet å drøfte saken (Sturla, 2010).

To av fokusgruppene vurderer videre om de skal kontakte Barnehuset grunnet deres kompetanse i samtale med barn. Barnehusene vurderer saker hvor det foreligger en anmeldelse, men kan også hjelpe i andre tilfeller. Barnehusene har tilrettelagte avhør og kan

bistå med hjelp i barnevernets vurdering av behov. Slik er også Barnehuset en viktig samarbeidspartner. Årsaken til at fokusgruppen vil kontakte Barnehuset kan være deres kunnskap og kompetanse i barneavhør. Som tidligere nevnt viser studien til Solberg and Søreide (2007) at det er en mangel på kunnskap og kompetanse rundt tematikken vold, noe som kan påvirke kompetansen til å gjennomføre et avhør med barn. Vurderingen om å kontakte Barnehuset eller en mer begrunnet uttalelse fra fokusgruppen rundt Barnehuset kommer videre ikke frem i vignetten. På den andre siden viser en annen fokusgruppe til at de bruker Barnehuset i slike saker, men om de ville brukt de i denne saken blir ikke mer utdypet. Siste fokusgruppe nevner ikke Barnehuset.

9 VIGNETT DEL 2

Etter diskusjon av handlingsplan fikk fokusgruppene utlevert del to av bekymringsmeldingen som var en oppsummering av undersøkelsen. Den er oppsummert under (se også vedlegg). Fokusgruppene skulle her konkludere med en beslutning og begrunne hvorfor og hvordan tiltaket kunne hjelpe barnet.

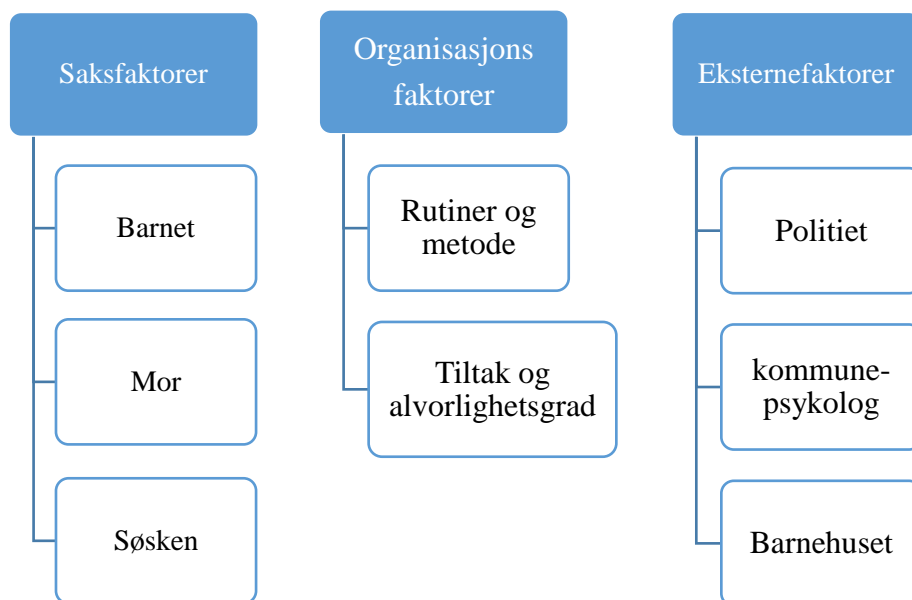
Oppsummeringen lød som følger: «Mor forteller at hun har hatt en tøff periode etter at hun mistet sin mann i en bilulykke for ca. 2,5 år siden. Mor forteller om mange konflikter med sine to eldste sønner, som har begynt å vanke i et dårlig miljø. Hun forteller at hun er avhengig av at de hjelper til hjemme og tar seg av småøsknene, når hun har kveldsvakt. Hun arbeider fulltid som hotellresepsjonist. Hun er ofte veldig sliten, og fikk nylig foreskrevet antidepressiva. I brevet fra fastlegen, står det at dette er tredje perioden han har vurdert mor til å være deprimert, og gitt resept på antidepressiva i løpet av de tre siste årene. Mor forteller at medisinen gir god hjelp, men at hun ikke hadde klart hverdagen uten å ha jobben og kollegaene å gå til. Familien har lite nettverk og ingen familie i nærheten.

Gutten på 5 forteller i barnesamtaler at både mor og eldste bror slår ham og søsteren med flat hånd, eller stenger dem inne på rommet om de oppfører seg dårlig. Gutten virker troverdig i sine fortellinger. Den medisinske undersøkelsen finner ingen synlige tegn på at gutten er blitt utsatt for vold. Jenta på 8 år vil ikke snakke med barneverntjenesten på tross av flere forsøk. Mor fremstår svært opprørt og vantro når barneverntjenesten konfronterer henne med hva sønnen har fortalt, og benekter all form for fysisk avstraffelse både fra seg selv og den eldste sønnen. De forklarer guttens fortellinger med livlig fantasi og at det har vært tøft for ham også å miste sin far. Den eldste sønnen bekrefter at han ofte må være hjemme for å passe søsknene, og at det ikke alltid passer like godt inn i hans egne planer. Han sier at han

selvfølgelig er glad i søsknene og aldri ville finne på å skade dem. Han forteller at han gjerne skulle flyttet for seg selv. Mor har vært samarbeidsvillig i møte med barnevernet, men virket redd og på vakt. Hun sier at hun vil ta i mot hjelp, om barnevernet mener hun har behov for det».

9.1 FREMSTILLING AV ANALYSE OG FUNN

Jeg vil nå vise til del 2 i fokusgruppene, hvor det diskuteres barnevernsfaglige vurderinger som de legger til grunne for valg av metode etter de fikk lese oppsummeringen av undersøkelsen. De ulike underkategoriene som blir vurdert er vist i figur 3 (se figur 3: Undertema utfra de ulike faktorer i begrunnelse for valg av tiltak).

Figur 3: Undertema utfra de ulike faktorer i begrunnelse for valg av tiltak.

9.2 SAKSFAKTORER

Når fokusgruppene skulle vurdere del 2 av vignetten kommer det frem andre underkategorier enn i del 1. Disse er fremstilt i figur 3 (Figur 3: Undertema utfra de ulike faktorer i begrunnelse for valg av tiltak). Jeg starter her, som i del 1 å vise til saksfaktorer og dens underkategorier.

Barnet

Når to av fokusgruppene begrunnet valg av metode i forhold til barnet var det flere elementer de vurderte. En av dem var barnets troverdighet, hvor en av deltakerne sa: «[...] Dette er jo en gutt som står ved, og forteller igjen at han blir slått og av broren [...]» (F5). Barnets

troverdighet kommer her frem ved at han har fortalt gjentagende ganger at han blir slått. Dette begrunnes videre med at det også kommer frem i selve bekymringsmeldingen fra barnehagen, «[...] Også står det jo at han virker troverdig da» (F3).

Hvordan de kunne sikre barnet og hans beste vurderes videre etter bosituasjon, om barnet skulle fortsette å bo hjemme, «Men, men det måtte jo vurderes om disse barna skal bo med denne moren i, underveis og, tenker jeg [...]» (F5). Hvis barnet ikke kunne bo hjemme ble det drøftet om hvem barnet skulle bo hos: «Ja da hadde det jo vert veldig kjekt for dette barnet hvis det var noen som barnet kjente som det kunne være hos» (F5).

Videre vurderer en annen fokusgruppe om barnet vil sikres ved at mor får hjelpetiltak gjennom veiledning. Denne usikkerheten kommer frem i en av fokusgruppene hvor en deltaker sier: «[...] Også er jeg veldig usikker på om denne gutten blir hjulpet ved at mor får veiledning? For han har opplevd noe, [...]» (F5). Om barnet blir sikret kommer også frem i en av de andre fokusgruppene: «Men sikrer du barnet om det ikke er mistanke om volden fra mor [...]» (F3). En årsak til at barnet blir sikret kommer frem ved at de kan bruke interne og eksterne metoder som for eksempel barnehuset og familieråd, en deltaker sier: «[...] Så da åpner en på en måte opp saken og gjør det veldig grundig, også sikrer en barnet parallelt, sant? Jeg vet ikke?» (F5).

Bekymringen for at barnet skal bli glemt i prosessen grunnet fokus på veiledning til mor kommer frem hvor en deltaker sier: «Altså, jeg sitter og tenker på, altså vi må ikke glemme denne gutten og det han har fortalt» (F5). Det kommer også frem at barnevernet ikke vet hvordan barnet har det etter krisen familien har vært gjennom, og om barnet eventuelt hadde trengt en annen form for hjelp: «Ja, mmm også vet vi jo lite hvordan gutt... hvordan har barna hatt det etter den krisen som har vært i familien. Om barna trenger noen form for mer hjelp, sånn som dere sa i forhold til kommunepsykolog» (F1).

Mor

Det var mange elementer rundt begrunnelsen for metode rundt mor. Felles for alle gruppene var at de så mors erkjennelse som en bekymring, en deltaker legger det frem slik:

«Ja, Ja, og det som jeg kjenner på er mest alvorlig da. Er at det er ikke noen erkjennelse på noen ting her...og vi vet jo av forskning og sånt at det er ikke så ofte de lyver om slike ting [...]» (F3).

Fordi mor benekter hva som har skjedd, ser enkelte av fokusgruppene det som problematisk at mor skal gå med på et tiltak, men det kommer frem at mor er villig til å ta imot hjelp;

«Nei...nei på en måte så benekter hun, men likevel så vil hun jo ta i mot hjelp. Og det er jo positivt, for da har en jo noe å jobbe med. Det er jo ikke helt stengt» (F1). Det er likevel en usikkerhet rundt om mor faktisk er villig til å ta imot hjelp eller som en deltaker legger frem, om det kan være en forsvarsstrategi. Mors benektelse sees også som en bekymring ovenfor gutten og hans ivaretagelse. Dette fordi *«[n]år en mor benekter vold, [...] blir [det] en sånn dobbel straff på ungen det, at du faktisk ikke blir trodd av dine nærmeste. Som du egentlig skal stole mest på» (F5).*

Mors psykiske helse var en annen bekymring som vurderes av alle fokusgruppene. Her ser de hennes helse opp mot omsorgsevne og hva hun trenger av egenbehandling: *«Ja... også er det jo mors psykiske helse da. Legen opplever mor som deprimert og foreskriver antidepressiva. Får mor den behandlingen hun trenger eller er det...?» (F3).* Det stilles mange spørsmål rundt mors medisinerings. Selv om det kommer frem at det ikke er barnevernets sak å vurdere er det relevant: *«Nei..., det tenkte jeg ikke, men det er jo relevant, fordi at det har jo noe å si for hvordan mor utøver sin omsorg, og hennes frustrasjonsterskel. Hvor den ligger. Det er vel vesentlig?» (F3).*

Videre vurderes forhold rundt mors egenbehandling, skal barna være hos mor eller skal hun få egen tid: *«Og i forhold til mor og hennes sykdom. Om hun kommer i behandling og får hjelp, og klarer å komme seg opp igjen. Og at hun trenger en periode der hun har fullt fokus på seg selv. Så går det jo an å tenke... litt på det da» (F1).* *«Og hva trenger hun av egenbehandling? [...]» (F5).*

Nettverkskartlegging rundt mor var en vesentlig faktor for alle fokusgrupper. Det kommer frem at mor ikke hadde klart seg uten jobb og kollegaer: *«Ja. Ja så eventuelt, så hvis en tenker nettverk her så er det vel mulig at en kunne ha fått disse arbeidskollegaene til å hjelpe... til å støtte henne da?» (F3).* *«Kanskje til noe avlastning eller noe sånt [...]» (F5).*

Fordi barnas besteforeldrenes helse ikke var optimal var ikke de et alternativ fokusgruppene vurderte.

Et familieråd var et tiltak en fokusgruppe ville gjennomført.

«Jeg tenker at familieråd eller nettverksmøte det er et sånt, signaliserer til de nærmeste at det er en krise og kan dere hjelpe til. Og da mobiliserer folk seg veldig masse og bretter opp ermene. Fordi de vil gjøre alt for å sikre at både... kanskje for så

sikre at både mor og alle barna skal komme ut av dette på en ok måte. Og jeg tror at det dem da stiller opp med kan en stole på. Fordi man vil så veldig gjerne...» (F5).

Søsken

Når det gjaldt søsken så alle fokusgruppene på hjemmesituasjonen. De vurderte da om de to eldste brødrene skulle flyttes ut med hjelp fra barnevernet. Å flytte de to brødrene var også en vurdering i å lette mors belastning, da det også kommer frem at det var konflikter i hjemmet mellom mor og de eldste barna, «*Mmm, jeg skrev også det, "hjelpet gutt 17 til egen bolig med oppfølging". Jeg tenker at det blir en sånn, også måtte vi hjulpet gutt 19 til riktige instanser, NAV eller eventuelt boligoppfølgingen. Som kan hjelpe» (F1). «Ja, og spesielt han eldste siden han på fem sier at den eldste broren har slått ham også. Det er jo ikke så bra begynnende tendenser» (F1). Ønske om egen bolig kommer også frem fra den eldste broren.*

Samtidig viste en fokusgruppe til en konferanse hvor barnevernstjenesten kunne være for rask med å ta ungdom ut av hjemmet. Her viste en deltaker fra konferansen at ungdommen hadde mistet kontakten med familien og nettverket, men hadde de fått veiledning og hjelpetiltak mens de bodde hjemmet kunne det vært unngått.

«[...] Sånn at en kan kanskje tenke... her har vi jo på en måte ikke bevist noe, eller avdekket noe hundre prosent heller, sånn at med massive hjelpetiltak så kan man kanskje gjøre det beste for barna ved å hjelpe dem der de er [...]» (F1).

Det kommer frem at de eldste brødrene hadde begynt å vanke i dårlig miljø. Likevel vurderes det om det var tilfelle i deres tidligere hjemby og om det var noe endring nå: «*Det står jo barna at de begynte å vanke i dårlig miljø når de bodde i Fredrikstad, det er ikke sikkert det er det dem gjør nå» (F3). I diskusjonen om barnevernet skulle holde et øye med de eldste barna etter en eventuell flytting, ble eldste brors alder vurdert i en av fokusgruppene: «Ja.. men han er jo nitten år så det må han jo ta ansvar for selv. .. (latter)» (F3).*

Når det gjaldt barnets søster var det en bekymring hos alle fokusgrupper at hun ikke ville snakke med noen om hva som hadde hendt: «*[...] For han har opplevd noe, og stor sannsynlighet for at det har også jenten, men hun vil ikke si det noen og hun vil gjemme på det. Også tenker hun kanskje at hun får litt... ja, mor synes hun er grei hvis hun ikke sier noe» (F5). Det diskuteres rundt om jenten er redd for å miste moren og bare prøver å være snill og god på skolen eller om hun har fått beskjed av mor om å ikke si noe.*

Det vurderes om et lignende tiltak skal settes inn for henne som for barnet, men i samtalen med jenten vurderes det om det skal være en fra barnevernet eller fra skolen som skal snakke med henne. «*Ja, men jeg bare tenker at det ikke er sikkert det er vi som skal snakke med henne siden hun er så... at vi kan veilede noen på skolen til å gjøre det*» (F3). Et alternativ ble å instruere en fra skolen som søsteren var trygg på til å gjennomføre samtalen og slik forhåpentligvis få informasjon rundt hvordan søsteren har det.

9.3 ORGANISASJONS FAKTORER

Som tidligere skrevet kommer barnevernskontorer frem til ulike beslutninger. En årsak til dette kan være ulike rutiner og metoder. For dette utvalget av barnevernskontorer kommer det frem at enkelte av de sitter sammen i slike kompliserte saker: «*Vi konkluderer jo i team møtet da*» (F3).

En av gruppene viser til metoden «signs of safety», hvor fokuset er å forhindre at de får inn en slik bekymringsmelding igjen og ikke gå inn i en diskusjon om det faktisk har skjedd: «*[...] det er jo sånn som på "signs og safty" at mor nekter jo for alt her, og det er ikke vår jobb og finne ut om mor har slått, det vil hun kanskje nekte. Men å sikre ho at ho ikke vil få nye mistanker om... noe som helst da.. At vi da kanskje kan få mor med*» (F3).

Å jobbe ut fra en sikkerhetsplan er noe som blir lagt frem. Her ville fokusgruppene snakke med mor om nettverket og involvere alle parter, samt skole, barnehage, lege. Ved å involvere alle parter håper de at sikkerheten økes og gjerne at saken kan avsluttes innen et år, de vil også være lettere å fange opp da det er flere som er engasjert. Gjennom nettverksmøte vil de si hva de er bekymret for og hva de har avtalt med mor: «*[...] og dette vil vi jobber for å få på plass og så blir de en del av sikkerhetsplanen rundt barna. Og hva skal de følge opp videre, skole og barnehage da, for å sikre barna*» (F3). Slik mener de også at sikkerheten rundt barna kan hjelpe de ikke, bare i hjemmet, men også i andre arenaer. De konkluderer dermed at: «*[...] sikkerhetsplanene [går] over 6. mnd. da, også er det bare å gjøre en endring på de 6. månedene*» (F3).

Sikkerhetsplanarbeid brukes også i andre land, en av deltakerne sier: «*Ja for i Danmark så brukte de jo sikkerhetsplanene som alternativ til plassering, sant? Sånn at det var liksom det som var... men vi kan jo gjøre det annerledes, selvfølgelig. Men, men... vi må jo vurdere alvorlighetsgraden her*» (F3).

En av fokusgruppene viser også til kurs. Her er en metode å kartlegge hva mor får til og hva som fungerer. Som tidligere vist var de bekymret for mors erkjennelse, men gjennom SOS-

kurset de hadde hatt, pratet de om at fokuset ikke skulle ligge på erkjennelsen «*men vi er bekymret for at hun skal, for dette er sagt. Men vi regner med at mor også vil sikre seg at det ikke kommer nye mistanker på henne [...]*» (F3).

En annen fokusgruppe viser til interne metoder de ville brukt som tiltak. Hovedfokuset var å gi råd og veiledning til mor. Her vises til ulike metoder som kan brukes; familiesenteret, COS, Marte Meo og PMTO. Målet var å gi mor råd og andre verktøy til å håndtere en vanskelig hverdag. Det var flere meninger om dette: «*Jeg tenker ikke COS, jeg tenker ikke COS som tiltak. Altså COS som tiltak tenker jeg at Er alt for mildt tiltak i denne familien. Jeg tenker noen hjem, noen (avbrutt)*» (F1).

«Et vanlig tiltak er jo å sette inn veiledning til mor, men her kjente jeg at jeg ble litt usikker på akkurat det, hun benekter og hun har liksom ikke noen sammenhengende... forståelse på en måte som.. på det gutten beskriver [...] Også er jeg veldig usikker på om denne gutten blir hjulpet ved at mor får veiledning? [...] (F5).

Familieråd var en annen metode som en av fokusgruppene vurderte, i sammenheng med nettverket som tidligere nevnt. Ved å se på ressursene mor trengte istedenfor å ha fokus på volden kunne det få en positiv vinkling. Gjennom familierådet kunne det også dannes en handlingsplan. Et familieråd er også en metode for å forhindre akutt plassering: «*[...] og at vi heller finner et alternativ til hvor barnet kan plasseres i litt sånn nettverk, så det slipper å flytte inn på institusjon eller... at dette er et bedre alternativ på en måte*» (F5).

Istedenfor akutt plassering ble besøkshjem og avlastningshjem vurdert. Beste scenario her var at begge barna kom i samme hjem hvor: «*[...] de kunne ha tatt omsorgen for barna, hvis mor hadde gått med på en frivillig plassering. Eller hvis de kunne kvalifisert som et fosterhjem. Hvis ting ikke hadde gått slik vi hadde håpet på og trodd*» (F1).

Tiltak og alvorlighetsgrad

Sikring av barnet og dets beste var høye vurderinger for alle fokusgruppene. Fordi mor benekter økte bekymringen til fokusgruppene. Likevel ble tiltak til mor gjennom råd og veiledning gjennom §4-4. Tanken bak dette tiltaket var å få mor til å slutte å slå og minske konfliktene i hjemmet.

Diskusjonen rundt konsekvensen av hva som ville skje hvis mor ikke sluttet å slå eller ikke tok til seg veiledningen var en omsorgsovertakelse. Før det eventuelle tiltaket ble ikke saken «*[...] vurdert så alvorlig at han vil gå gjennom som noen 4-12 sak. Han kan jo ikke*

En kan ikke bruke det som trussel ovenfor mor i forhold til å få henne med på å samarbeide i forhold til dette her..?» (F3).

Gjennom oppfølging og evaluering av saken ville det sikres om det var en endring: *«[...] hvis vi kommer etter tre måneder og gutt på fem forteller at han fremdeles blir slått og at han blir stengt inne og eh.. og tiltakene ikke virker... så tenker jo jeg at vi hadde prøvd saken i fylkesnemnda» (F1).*

9.4 EKSTERNE FAKTORER

Ut fra undersøkelsen kommer det frem at saken ikke er meldt til politiet. For alle fokusgruppene var det diskusjoner rundt om dette skulle gjøres. En deltaker sa: *«Nei.. men det burde det jo ha blitt da. For da tenker jeg at da får politiet ta den biten også får vi jobbe med den andre delen» (F3).* Fordi de kommer frem at eldste bror også utøver vold vurderes også en anmeldelse av han. Det var ulike meninger rundt anmeldelse:

«Jeg tenkte ikke umiddelbart på det, men... jeg tenker det er et godt innspill på at det i denne saken bør bli vurdert. Og at det ville få se en annen side på det, den koblet ikke jeg sånn med en gang, men jeg det var godt... tenkt» (F5).

Her diskutere også en fokusgruppe kompetansen barnevernet har og hva deres jobb er:

«[...] fordi de sitter med en annen type kompetanse og en annen måte og jobbe på og politiet blir involvert. Som også gjør at foreldrene kan bli renvasket, sant? Et blikk som barnevernet kanskje ikke skal ha, ett etterforskningsblikk. (pause)» (F5).

En annen vurdering når det gjaldt anmeldelse var tiden politiet bruker. Det var da en frykt for at barnet ville bli glemt fordi fokuset ville gått til mor, og erfaringen at politiet jobber senere enn barnevernet. Det diskuteres da at sikringen av barnet skjer ved å åpne saken grundig gjennom både anmeldes, familieråd og barnehuset:

«Men, hvis hun blir anmeldt, avhør, barnehuset. Familieråd, og der er det en tante som flytter inn i det. Jeg tenker alt.. det er noe med å sikre dette barnet, og det kan man kanskje gjøre på mange måter, hvis en.. hvis det hadde vært.. et barnehus og en anmeldelse og Så da åpner en på en måte opp saken og gjør det veldig grundig, også sikrer en barnet parallelt, sant? Jeg vet ikke?» (F5).

Barnehuset

Før et eventuelt familieråd diskuteres det om Barnehuset skulle kontaktes. Her kom erfaring

med Barnehuset frem, hvor barnevernet gjerne bør ha en annen løsning til plassering av barnet hvis Barnehuset ikke kan hjelpe. «[...] så vi måtte nok ha laget noen midlertidige løsninger og tenkt litt på en annen måte» (F5). Ved å koble inn Barnehuset ville det blitt et annet etterforskningsblikk.

Kommunepsykolog

En annen ekstern faktor som ble diskutert i en av fokusgruppene var kommunepsykologen. Her kunne både barna og mor få snakket om krisen de har vært igjennom med flytting, far og mor: «Ja, mmm også vet vi jo lite hvordan gutt... hvordan har barna har hatt det etter den krisen som har vært i familien. Om barna trenger noen form for mer hjelp, sånn som dere sa i forhold til kommunepsykolog» (F1). Fokusgruppene viser til at de har en lav terskel for henvisning til kommunepsykologen og at de eventuelt kan henvise de videre hvis det er behov for det.

10 DRØFTING AV FUNN FRA VIGNETT DEL 2

I andre del ble fokusdeltagerne forelagt resultater fra undersøkelsen og ble bedt om å begrunne valg av tiltak. I de neste avsnittene drøftes funn fra vignetten rundt fokusgruppens begrunnelse for valg av tiltak. Dette gjøres med teori fra Graham et al. (2015) sin økologiske modell, relevant forskning samt føringer fra lovverket, som i drøftingen av del 1.

10.1 SAKSFAKTORER

I begrunnelsen for valg av fremgangsmåte belyste to av fokusgruppene barnets troverdighet. Det kommer ingen barnevernsfaglig begrunnelse frem, men faktoren at barnet har gjentatte ganger fortalt at han blir utsatt for vold. I motsetning til Skivenes and Stenberg (2015) sin studie hvor bare 4,9% av barnevernsarbeiderne tok opp barnets alder, er dette en faktor fokusgruppene tar hensyn til. Selv om en faglig vurdering ikke kommer frem viser fokusgruppene viktigheten rundt det å ta barnet på alvor. I saker hvor det er snakk om vold kommer ofte problemet rundt barnets troverdighet og pålitelighet frem og om de klarer å skille løgn fra sannhet. De fleste barn som er 5 år klarer å skille mellom løgn og sannhet (Gamst, 2011). Bortsett fra barnets kognitive utvikling kan barnets troverdighet styrkes ved at det frivillig har fortalt det til en av de ansatte i barnehagen. Påliteligheten til barnets utsagn styrkes også ved bevisene som er observert på barnets kropp. Blåmerkene kan tolkes som bekreftelse på at barnets utsagn stemte og kan slik etter Platt (2006) sees som en viktig vurdering i informantenes beslutning om å åpne saken. I vurdering om alder og troverdigheten

av barnet kan den også styrkes ved barnets ordforråd samt at blåmerker er tegn på fysisk mishandling (M. C. Myhre, 2016). Selv om det er vanskelig å vurdere ut fra en bekymringsmelding kan den tyde på at barnet har et godt utviklet språk og snakker nesten som en voksen fordi barnet kan fortelle årsaken til å bli sendt på rommet (Gamst, 2011). Barnehagen skriver også at barnet virker troverdig. Barnehagen er en viktig samarbeidspartner for barnevernet (Barne likestillings- og inkluderingsdepartement, 2013) da de tilbringer mye tid sammen med barnet og har mulighet til å skape relasjon til foreldre og ikke minst barnet (Gamst, 2011). Dette virker som en faktor fokusgruppene vurderer, men igjen kommer ikke dette tydelig frem i drøftingen.

Vurderingen av barnets bosted under undersøkelsen eller om det skulle vurderes som et akuttiltak konkluderes ikke videre her i drøftingen heller, som i del 1. Selv om fokusgruppene hadde fått informasjon fra endt undersøkelse klarer de ikke fatte en beslutning. Dette kan tyde på en beslutningsvegring for fokusgruppene. En slik vegring kommer også frem i Skotte (2016) sin studie grunnet ingen tydelige bevis som tippet barnevernet til en plassering eller hjelp i hjemmet. Denne studien kan trekke sammenhenger mellom vignetten hvor det heller ikke her foreligger klare bevis som tipper fokusgruppene. Andre studier som viser til at barnevernet ikke flyttet barnet før en utløsende faktor kom er fra Christiansen and Anderssen (2010) eller Dickens (2007) sin studie. Årsaken til at barnevernet har ventet med å flytte barnet er gjerne grunnet prinsippet om minst mulig inngrep. Flytting av barn er det mest krevende og uønskede tiltaket barnevernet vedtar, barnevernet venter derfor gjerne på en katapult eller trumfkort (Backe-Hansen, 2004; Lippe et al., 2005) som vist gjennom studiene over.

Fokusgruppene vurderer hvem barnet kan bo hos midlertidig hvis tiltak om omplassering skulle vedtas. De ville sett på nettverket om barnet kan bo hos noen det kjenner. Dette kan tyde på at fokusgruppene vil bruke mors ressurser og gjøre flyttingen lettere for barnet ved å flytte det til noen barnet kjenner. Slik kan det også argumenteres for at fokusgruppene vurderer hva som er det beste for barnet som er i tråd med Barnevernloven (1992).

Alle fokusgruppene har konkludert med å gi hjelpetiltak til mor, men usikkerheten rundt barnet kommer frem som en bekymring. Usikkerheten handler om barnet sikres og hjelpes gjennom mors hjelpetiltak. Å tolke fokusgruppenes vurdering kan sees utfra at de har vedtatt et tiltak som er foreldrerettet. Fokusgruppene tar hensyn til mor. Barnevernsarbeideres fokus på foreldre kommer frem i Christiansen and Anderssen (2010) sin studiet hvor

barnevernsarbeiderne var mer opptatt av samarbeidet og hensynet til foreldre enn barnet. Både studien og fokusgruppene kan sette spørsmål om dette truer barnets rettsikkerhet. Det kan også være barnevernsarbeiderne er klar over viktigheten rundt et godt foreldresamarbeid. Ut fra Brandon et al. (2008) sin studiet kommer det frem at et dårlig eller fiendtlig samarbeid med foreldre kan føre til paralysering av barnevernsarbeideres refleksjons og beslutningsevne.

En av fokusgruppene stiller imidlertid spørsmål om ikke barnet sikres gjennom barnehuset og familierådet. Barnehuset er ment som hjelp både for barnevernet og barnet til å fortelle om hendelsen(e) og videre belyse behov for videre tiltak. Barneavhøret kan hjelpe barnet å snakke om hva det har opplevd og slik starte en bearbeidingsprosess, men trenger gjerne likevel mer oppfølging. Denne oppfølgingen er for eksempel gjennom å sikre at barnet ikke opplever det samme igjen.

Selv om barnet hadde fått delta i familierådet er det ikke gitt at barnet hadde blitt sikret hjelp. Hensikten med et familieråd er å engasjere relevante parter som gjennom å være bevisst på familiens situasjon kan hjelpe hvis det trengs. Relevante parter som fokusgruppene vurderte var mors nettverk.

Det kan stilles spørsmål ved om barnet skal delta i familierådet, ikke bare grunnet alder, men også grunnet temaet, vold. Barns deltakelse i familieråd er en måte å sikre at barnet får tale sin sak og medvirke i beslutningene som tas, på den andre siden kan det være en følelsesmessig påkjenning for barnet (Skivenes & Strandbu, 2004). Selv om barn har rett og skal gis mulighet for deltakelse er det også hensyn om beskyttelse som må vurderes. En måte å la barn delta i familieråd er gjennom en indirekte måte hvor barnet kan deltatt på forberedelsene av foreksempel rommet eller laget invitasjonen til familierådet.

I vurderingen om barnet skal delta bør vurderes etter alvorlighetsgraden av volden. Dette vurderte ikke fokusgruppene, selv om de vurderte saken som alvorlig. En slik manglende vurdering kan handle om et effektivitetshensyn eller at dette var en vignett som ikke var et reelt tilfelle fokusgruppene videre skulle ta hensyn til.

Fokusgruppene vurderte mors manglende erkjennelse som en risikofaktor. For at barnets situasjon skal kunne endres er det avgjørende at mor erkjenner problemet (Killén, 2009). Skivenes and Stenberg (2015) viser i sin studie at erkjennelse fra mor var en fremtredende faktor i vurderingen. Mangel på erkjennelse kan handle om at mor ikke forstår alvorligheten rundt utøvelsen og hva det kan bety for barnets utvikling, det kan også hende at mor har brukt vold som en del av oppdragelsen og dermed bagatelliserer problemet. Gjennom ulike studier

(Fergusson et al., 2008; Gilbert et al., 2009; Glad et al., 2010) vet man derimot mulige konsekvenser for barns fysiske og psykiske utvikling som for eksempel tilknytningsvansker og utvikling av andre helseplager som astma eller PTSD.

En siste faktor jeg vil nevne som kan være et hinder for mors erkjennelse kan være at mor gjerne ikke vil definere den fysiske avstraffelsen mot barnet som vold fordi ordet speiler noe som er galt og kan gi mor en skamfølelse.

Fokusgruppene fokus på mors erkjennelse kan handle om hvordan de vurderer mors evne til endring. En mangel på erkjennelse kan som skrevet utgjøre en større bekymring fordi mor viser mangel på refleksjon over sin egen omsorgsgiverrolle (Wejden, 2008).

På den andre siden er mor villig til å ta imot hjelp. Dette kan tolkes som at mor ønsker endring. Likevel kan det som fokusgruppene nevner, være en forsvarsstrategi.

Hvordan fokusgruppene tolker mor kan påvirke deres tilnæringsmåte og videre samarbeid med mor. Fokusgruppene ser mors ønske om hjelp som positivt noe som videre gir henne en tillit til endring. Forelders mulighet for endring er en risikovurdering fokusgruppene tar, selv om det faglig ikke kommer frem. En slik risikovurdering er relevant da det gir fokusgruppene og barnevernet generelt en retningslinje for alternativ for tiltak, om det blir frivillig eller tvang(Wejden, 2008).

Mors psykiske helse vurderes opp mot mors omsorgsevne. Mor oppleves som deprimert, noe som kan være en risikofaktor. Det vises gjennom studier (Venta et al., 2016) at foreldre med depresjoner øker sannsynligheten for dårlig oppdragelse fra foreldre og fysisk mishandling. Foreldre som er deprimert kan gjerne se hva barnet trenger, men er ikke i stand til å gi det (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Slik kan foreldrefunksjonen være avvikende og påvirke tilknytningen mellom mor og barn samt at det svekker mors omsorgsevne til å møte barnets behov (Killén, 2009). Mangler ved foreldres omsorgsevner kan også føre til omsorgssvikt. Etter Barnevernloven (1992 §4-12) kan barnevernet overta omsorgen hvis det foreligger alvorlige mangler i den daglige omsorgen eller alvorlige mangler i den personlige kontakt og trygghet som barnet trenger etter alder og modning. For å kunne vurdere alvorlighetsgraden av mors depresjon, om den er situasjonsbetinget, kronisk eller periodisk, er kunnskap om mors bakgrunn, hvordan hun fungerte tidligere og senere begivenheter være relevant (Killén, 2009). Alvorlighetsgraden eller mors omsorgsevne veid opp mot en omsorgsovertakelse var ikke noe fokusgruppene drøftet. Årsaken til at ikke en omsorgsovertakelse grunnet mors omsorgsevne ikke ble drøftet, kan ligge i det biologiske prinsipp. Mindre inngripende tiltak

skal vurderes først grunnet den rettslige reguleringen hvor barn skal få vokse opp med sine biologiske foreldre (Barnekonvensjonen, 1989; Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, 1950; NOU, 2000). Ut fra SSB (2016) sin statistikk handlet 17% av hjelpetiltakene om foreldres psykiske helse.

Fokusgruppene vurderte på den andre siden om mor trengte tid for seg selv mens hun fikk behandling. At fokusgruppene tenker mor trenger egentid kan tyde på at de ikke vil la barna bli boende hjemme for en periode, men denne vurderingen kommer ikke mer tydelig frem. Studien fra Skotte (2016) viser at selv om barnevernsarbeiderne var bekymret for barnet grunnet mors psyke ble ikke tiltak om omsorgsovertakelse iverksatt. Selv om omsorgsovertakelse ble vurdert var det en usikkerhet om den ville bli godkjent av fylkesnemnda. Både studien til Skotte (2016) og fokusgruppenes vurdering kan tyde på at de ser situasjonen som bekymringsfull, men de velger å avvente en omsorgsovertakelse.

Mors jobb og kollegaer ble vurdert som de viktigste nettverkfaktorene, fordi mors foreldre ikke hadde god helse og var gamle. Mor har selv sagt at hun ikke hadde klart seg uten jobb og kollegaer. Dette kan handle om den økonomiske tryggheten og støtte fra kollegaer. Faktoren om mors jobb kan også gi mor en tilfredsstillende og mestringsfølelse ved at hun klarer å forsørge sine barn. Som Andenæs (2004) viser i sin studie er det hensiktsmessig å se koblingen mellom mors omsorgsevne, psykiske problem og den økonomiske situasjonen til familien. En økonomisk trygghet kan være en bekymring mindre for mor. Mors økonomiske situasjon kommer ikke frem i fokusgruppenes drøfting.

I motsetning til Grinde (2006) og Skivenes and Stenberg (2015) sine studier var fokusgruppene opptatt av familiens hverdagsliv, gjennom vurderingen av hvordan mors kollegaer kunne være en ressurs for valg av tiltak. Mors positive innstilling til kollegaer kan minske risikofaktoren ved at mor sosialt ikke er alene. Det kommer imidlertid ikke frem fra vignetten eller fokusgruppene hvordan mor deltar i det sosiale utenfor jobben. Likevel kan det tolkes som at mor har et nettverk hun kan støtte seg på.

Fokusgruppene vurderer videre å flytte de eldste søsken ut av hjemmet for å minske belastningen til mor, da det kommer frem at det er konflikter mellom mor og de eldste barna. Den eldste broren er 19 år og har selv sagt at han ønsker egen bolig. Barnevernloven (1992) regulerer barnevernstjenesten til å hjelpe barn til fylte 18 år. Barnevernstjenesten kan likevel etter lovens forarbeid hjelpe barn over 18 år inn i andre tjenester som NAV, eller hjelp til å skaffe egen bolig etter sosialtjenesteloven.

Den andre broren er 17 år og faller således inn under Barnevernloven (1992). Barnevernet kan hjelpe 17-åringen gjennom boligtiltak, men dette er ikke inkludert som et hjelpetiltak. Ut fra statistikk var 1,4% av tiltakene barnevernet iverksatte i 2015 relatert til bolig hjelp (Barne ungdoms og familiedirektoratet, 2015). Fokusgruppene nevner at ved iverksetting av bolig hjelp, vil de oppfølge ungdommene. Höjer and Sjöblom (2010) viser i sin studie at det er viktig med oppfølging av barna, oppfølgingen er betydningsfull for hvordan det går med dem.

Fokusgruppene var bekymret for barnets søster (8 år). Fokusgruppene vurderte om hun ikke ville fortelle noen hva som var hendt på grunn av hensyn til mor. Barn er svært lojale ovenfor sine foreldre, kan påta seg skylden og holde det hemmelig for å beskytte sin omsorgsgiver (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Killén, 2009). Fokusgruppene bruker ikke faglige begreper i diskusjonen om hvorfor søsteren ikke forteller om hendelsene, men tolker henne som “snill pike”. At søsteren er “snill pike” kan være en overlevelsesstrategi hvor søster kan oppleve at hvis hun er “snill pike” og flink på skolen, får hun gjerne mer oppmerksomhet fra mor gjennom ros for hennes prestasjoner. Det kan også være at søsteren prøver å leve opp til mors forventninger og prøver slik å forhindre at mor utøver vold gjennom avledning i form av god prestasjon. Fokusgruppene diskuterte ikke videre årsaken til søsterens oppførsel.

Fokusgruppene diskuterte derimot hvem som skulle snakke med søsteren. Det kommer frem at de vil bruke samme tilnæringsmåte som med barnet meldingen omhandlet. I samtale med søsteren ville derimot ikke barnevernet delta, men veilede en fra skolen. Denne vurderingen og beslutningen er ulik fra hva de besluttet i barnets samtale. Årsaken til hvorfor ikke fokusgruppene ville delta i samtalen med søsteren kommer ikke tydelig frem, men begrunnelsen kan tolkes gjennom barnas reaksjoner og oppførsel. Ved å bare ha en ansatt fra skolen tilstede kan det føre til at søsteren føler seg tryggere og gjerne forteller, men som drøftet over har barnevernet mer kompetanse i samtale med barn. Ved å tilrettelegge for samtalen og sørge for en god kontaktetablering med søsteren kunne hun gjerne fortelle med barnevernet tilstede i samtalen.

10.2 ORGANISASJONS FAKTORER

En av fokusgruppene besluttet at de ville involvere alle parter (samt skole, barnehage, lege) for å øke sikkerheten rundt saken. En av informantene viser til bruk av sikkerhetsplan i andre land. Dette kan tolkes som at deltakeren er opplyst og bruker andre kilder. Om disse kildene er gjennom kurs eller lest i en artikkel kom ikke frem. Iversen and Heggen (2016) fant i motsetning i sin studie at kilder utenfor kontoret var lite brukt.

Begrunnelsen for å involvere alle parter var at det da også ville være lettere å fange opp nye hendelser. Selv om partene kjenner til situasjonen, vil det derimot ikke si at det er lettere å fange opp nye hendelser. Det vil handle om kommunikasjonen mellom barnevernet og partene.

Fokusgruppene er positive til deres beslutning om sikkerhetsplanen og håper at et slikt tiltak vil føre til at saken vil avsluttes innen et år. Dette kan hindre fokusgruppene til å ha et kritisk syn på saken. På den andre siden kommer det frem at hvis det ikke skjer noen endringer ville de vurdert en omsorgsovertakelse. Det kan slik virke som at fokusgruppene tar hensyn til barnevernets prinsipper om minste inngrep, samt det biologiske prinsipp. Denne vurderingen blir imidlertid ikke eksplisitt uttalt.

Det var uenigheter innad i fokusgruppene om valg av metode for veiledning til mor. Noen informanter mente COS var en god metode, mens andre mente dette var et for mildt tiltak i denne saken. Dette kan tolkes som at risikofaktorene og barnevernsarbeidernes personlige oppfatning av saken vurderes ulikt i den faglige skjønnsvurderingen, noe som også kommer frem i Platt (2006) sin studiet. Hvorfor valg av metode er ulik kan også handle om erfaring med bruken av de ulike metodene.

Som tidligere skrevet kommer det frem at fokusgruppene vurderer en akutt plassering i mottak på grunn av meldingen. På den andre siden etter endt undersøkelse vurderer informantene avlastning- eller besøkshjem. Helsetilsynet (2017) viser i sin rapport at akutt plasseringer ikke ble vurdert i mange saker. Det kan tolkes som at fokusgruppene ikke vurderer situasjonen som alvorlig nok til å iverksette tiltak om omsorgsovertakelse. Barnevernet skal etter loven prøve mildere tiltak hvis ikke barnet blir skadelidende av å bli boende i hjemmet.

Omsorgsovertakelse er det mest krevende tiltaket barnevernet iverksetter og kan gi store konsekvenser for barnet (Baugerud & Melinder, 2012) og familien. Fokusgruppenes vurdering om plassering av barna kommer likevel som en siste løsning. Barnevernsarbeidere fra Christiansen and Anderssen (2010) sin studiet begrunnet plassering av barn ut fra beslutningsprosessen og erfaring samt samarbeidet med foreldre og et triggerpunkt.

10.3 EKSTERNE FAKTORER

Vurderingen om fokusgruppene skulle melde saken til politiet var ulik innad i fokusgruppene. Noen informanter mente de skulle melde saken slik at de kunne løse saken fra ulike fronter. Som skrevet er politiets oppgave blant annet å forebygge og oppklare kriminelle handlinger, mens barnevernet skal sikre at barn som lever under skadelige forhold får rett hjelp til rett tid

(Veileder, 2005). Selv om barnevernet har taushetsplikt, har de også en opplysnings- og avvergingsplikt (Straffeloven, 2005 §196) til politiet dersom egne tiltak ikke avverger de kriminelle handlingene mot barnet. Fokusgruppene var positiv til at disse handlingene kunne stoppe gjennom råd og veiledning til mor. Blomberg et al. (2013) viser derimot i sin studie at informantene i tre av landene hadde anmeldt saken.

11 OPPSUMMERENDE DRØFTING OG KONKLUSJON

Formålet med denne masteroppgaven var å undersøke hvilke vurderinger barnevernet foretar i bekymringsmeldinger som omhandler vold. Hvordan barnevernet vurderer slike saker ble undersøkt ved bruk av Graham et al. (2015) sin økologiske beslutningsmodell med faktorene: saks-, organisatoriske-, og eksterne faktorer. I denne sammenheng brukte jeg underspørsmålene: hvordan barnevernet vurderer risiko og hva de vektlegger i undersøkelsesprosessen. Studien er utført med en kvalitativ metode og er basert på tre fokusgruppeintervjuer med totalt 19 informanter fra tre ulike barnevernkontorer i Hordaland hvor de fikk utdelt en vignett med norsk kontekst.

Alle fokusgruppene vurderer både sak-, organisasjons og eksterne faktorer både når det gjaldt planlegging av undersøkelsen (vignett del 1) og valg av begrunnelse av tiltak (vignett del 2). Studiens resultater viser at selv om fokusgruppene fikk samme bekymringsmelding vurderes den ulikt. Felles vurderinger for fokusgruppene var rundt saksfaktorene og de eksterne faktorer. Ulikhetene kom imidlertid frem i organisasjons faktorene, hvor vurdering av bemanning, hjelp fra kollegaer samt interne metoder og rutiner hadde en betydning for fremgangsmåte i undersøkelsesprosessen.

Slik det fremgår av funn i denne undersøkelsen konkluderer alle fokusgruppene uten tvil med at dette er en sak som ville blitt åpnet av barnevernet, på bakgrunn av temaet vold i bekymringsmeldingen. Mossige and Stefansen (2007) fant i sin studie at det gjerne er en høy terskel for å sette inn tiltak, i tillegg til at voldsbruken måtte være alvorlig og gjentakende. Dette kom ikke frem i fokusgruppenes vurdering, men vurderte risikoen og alvorlighetsgraden ble vurdert som høy selv om bekymringsmeldingen kun inneholdt *mistanke* om vold.

Resultatene fra begge vignett eler i denne studien viser at de viktigste saksfaktorene var: barnet, mor og søsken. Utfra vignett del 1 var innholdet i meldingen relevant for valg av fremgangsmåte i undersøkelsesprosessen. Likt for alle fokusgrupper var valget om å kontakte barnehagen som meldte fra og videre ha en samtale med barnet, funnene viser at alle

fokusgrupper vurderte hvem som skulle delta i samtalen med barnet. Funn rundt vurdering av barnets troverdighet kommer i del 2 av vignetten frem som en saksfaktor for to av fokusgruppene, men ble ikke vurdert i del 1 av vignetten.

I første del av vignetten drøfter alle fokusgruppene akutt plassering av barnet. Drøftelse av risikovurdering rundt konsekvensene av akutt plassering ble derimot ikke gjennomført. Dette kan tolkes som en svikt i fokusgruppene forsvarlighetsvurdering, men kan også være et resultat av at fokusgruppene diskuterte en vignett. Etter endt undersøkelse (del 2) er det et skifte av syn på akutt plassering til vurdering om frivillig plassering. En slik endring kan handle om ulike saksfaktorer som påvirket beslutningen. Det kommer frem fra undersøkelsen at mor er samarbeidsvillig og mors nettverk vurderes som en ressurs. Slik kan det tolkes at fokusgruppene vurdering av alvorlighetsgrad minsker.

Rundt vurdering av mor i valg av undersøkelse viser funnene at kun en av fokusgruppene vurderte hvem de ville innhentet bakgrunnsinformasjon fra, legen. Denne vurderingen ble ikke tatt av de to andre fokusgruppene. Mors sosiale nettverk ble også kun vurdert av en av fokusgruppene i vignett del 1, men ble på den andre siden vurdert av alle fokusgrupper i vignett del 2. Funn fra vignett del 2 viser også at alle fokusgruppene vurderte mors mangel på erkjennelse som en risiko.

Videre viser funnene fra vignett del 1 i denne studien at alle fokusgruppene ville snakket med søsteren. I funn fra del 2 av vignetten viser fokusgruppene på den andre siden en usikkerhet rundt hvem som skal snakke med søsteren. Hvorfor de er usikre blir ikke tydeliggjort, men kan tolkes ut fra informasjonen de fikk rundt søsteren etter endt undersøkelse. De eldre søsknene var det kun to av fokusgruppene som vurderte i del 1 av vignetten. I valg av tiltak etter vignett del 2 viser funnene at alle fokusgruppene vurderte tiltaket om å hjelpe de eldre søsknene ut av hjemmet og inn i egen bolig. Årsaken til dette kommer frem som hjemmesituasjonen, hvor fokusgruppene tolket det som trøblete og det faktum at de selv hadde gitt uttrykk for ønske om flytting.

Rundt funn av organisasjonsfaktorer var det ulike vurderinger fra del 1 og del 2 i vurderingen av vignetten og valg av metode. Det gjennomgående var fokuset på rutiner og metode som var tilstedeværende i begge deler. I vignett del 1 vurderte to av fokusgruppene bemanning og ressurser på kontoret. En av fokusgruppene vurderte også når klokken og hvilken dag meldingen kom inn. I vurdering av metoder og rutiner viser funn fra vignett del 1 at alle fokusgrupper opererer ulikt. En av fokusgruppene viser til metoder som

«Klemmetsrudmodellen», mens de to andre fokusgruppene viser til rutiner de har i voldssaker. Bruk av tidligere erfaringer i gjenkjennelige saker var også en vurdering som to av fokusgruppene tok i del 1 av vignetten.

I beslutning om vedtak viser funn fra del 2 av vignetten at to av fokusgruppene konkluderte med tiltak for mor gjennom råd og veiledning, mens den tredje fokusgruppen ville brukt familieråd som tiltak. Hjelpetiltaket til mor blir videre drøftet fra en deltaker om det ville sikre barnet. Dette kan tolkes som en form for risikovurdering, hvor fokusgruppene drøfter hvordan barnet ville bli sikret, gjennom et familieråd. På den andre siden drøfter ikke fokusgruppene de ulike utfallene ved å la barnet delta på et slikt møte. Det kan derfor tolkes som at det er mangler ved planleggingen samt risikovurderingen. Hensikten med et familieråd er å få mer støtte i nettverket, alle fokusgruppene ville at mors nettverk (kollegaer, lege, barnehage og skole) skulle delta.

Andre viktige faktorer er mors omsorgsevne og erkjennelse. Selv om mors ressurser blir vurdert, ser fokusgruppene på mors omsorgsevne og erkjennelse som en risiko, noe som er i samsvar med studier (Venta et al., 2016) og teorier (Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Killén, 2009). Fokusgruppene nevner at mors helse kan være en risiko, men begrunner ikke hvorfor. Selv om mors manglende erkjennelse er en risiko, har fokusgruppene et optimistisk syn på mor. Det kan tolkes som at fokusgruppene holder på det positive de har rundt mor og at fokusgruppene mangler å ha et kritisk blikk på saken. På den andre siden kommer det frem fra fokusgruppene at hvis situasjonen ikke endret seg slik de ønsket ville de på nytt vurdert en omsorgsovertakelse.

I vurderingen av de eksterne faktorene viser funn fra del 1 av vignetten at to av fokusgruppene vurderte å melde fra til politiet, mens funn fra del 2 i vignetten viser en endring hvor alle fokusgruppene vurderte å melde fra eller kontakte politiet. Fokusgruppenes usikkerhet begrunnes med erfaringen de har rundt samarbeidet med politiet, tidligere erfaringer har vist at barnevernet har brukt lenger tid på saken fordi de ventet på politiets avgjørelse. Vegringen kan også handle om kunnskapen fokusgruppene har rundt politiets arbeid og fremgangsmåter. Kunnskap om hverandre er derfor viktig i et samarbeid.

11.1 OPPGAVENS STYRKER OG BEGRENSNINGER

Funnene er basert på en allerede gjennomført studie hvor begrensningene er presentert i metode kapittelet. Utvalget i denne studien består av 19 informanter fra tre barnevernstjenester i Hordaland og kan dermed ikke generaliseres til å være gyldig for alle

barnevernstjenester i Norge. Fordi fokusgruppene oppgave var å danne en handlingsplan og begrunne valg av tiltak ble det ikke spurt om deres vurdering rundt valg av åpning av saken. Fokusgruppene bekrefter imidlertid at de ville åpnet saken.

Fordi dette var en vignett studie kan begrensningene ligge fokusgruppene ideelle vurderinger i motsetning til hva som er realiteten. Begrensningen kan også ligge i at det ikke ble observert hva de hadde gjort. Likevel gir studien en god mulighet til å studere hvordan barnevernstjenester vurderer saken fordi de tre fokusgruppene representerer tre barnevernstjenester og ble bedt om å vurdere samme bekymringsmelding. Vignett som metode kan slik være en styrke fordi metoden gir mulighet for sammenligning av data som er relatert til forskningsspørsmålet som i denne studien var: hvilke vurderinger foretar barnevernet i saker som omhandler vold.

11.2 IMPLIKASJONER FOR VIDERE UNDERSØKELSER

Barnevernets vurderinger i saker som omhandler vold er et aktuelt tema. Barn som utsettes for vold kan gi konsekvenser for kognitiv og fysisk utvikling samt helseplager. Det er derfor nødvendig med økt kunnskap rundt barnevernets vurderinger i slike saker. Denne studien har ikke studert hvordan individuelle faktorer kan påvirke beslutninger. Videre undersøkelse rundt den individuelle faktoren og hvordan beslutningen kan påvirkes av holdninger gjennom verdier og kunnskap vil kunne være interessant og relevant for fagfeltet.

Funn fra denne studien viser at saksfaktorer er viktige for barnevernets vurderinger i saker som omhandler vold. Flere elementer kom frem som relevante hvor mor var den mest fremtredende. Hvordan barn sikres hjelp gjennom å gi hjelpetiltak til foreldre kan derfor være et interessant område for videre undersøkelse og kan også gi økt kunnskap rundt rettsikring til barn.

Videre viser funn fra studien at ulike vurderinger kan handle om de organisatoriske faktorene, hvor interne rutiner, metoder, ledelse og kollegaer har en påvirkning for beslutningen. Det vil være av interesse å undersøke videre hvordan barnevernstjenesters bruk av metoder og rutiner kan påvirke beslutningstakingen.

Av de eksterne faktorene viser funn fra studien at det er stor usikkerhet rundt samarbeidet med politiet. Om dette kun handler om erfaring eller manglende kunnskap rundt hvordan etaten jobber er relevant for fagfeltet for å øke kunnskapen som videre kan styrke samarbeidet mellom barnevernet og politiet.

12 LITTERATURLISTE

- Aksel, T. (2016). Sosialkonstruktivisme. snl.no: Det store norske leksikon.
- Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? ; fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk sosialt arbeid*, 24(1), 19-33.
- Annerbäck, E.-M., Sahlqvist, L., Svedin, C. G., Wingren, G., & Gustafsson, P. (2012). Child Physical Abuse and concurrence of other types of Child Abuse: associations with health and risk behaviors. *International Journal of Child Abuse & Neglect*, 36(7-8), 585-595. doi:10.1016/j.chiabu.2012.05.006
- Arbeidstilsynet, Arbeid for helse: Forebygging av uheldige psykiske belastninger. Hovedfunn 2010 – 2012, 2013, Statens hus, Trondheim, <http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=244248>
- Arnesen, R., & Diesen, L. (2008). *Klemmetsrudmodellen En erfaringsbasert metode for barneverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner*. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Retrieved from <https://www.bufdir.no/global/nbbf/Barnevern/Klemmetsrudmodellen.pdf>
- Backe-Hansen, E. (2003). Rettferdiggjøring av omsorgsovertakelse. Oslo: Gyldendal akademisk, 2003.
- Backe-Hansen, E. (2004). *God nok omsorg : riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforl.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2006). *Rutinehåndbok for barnevernstjenestene i kommunene*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bld/bro/2006/0007/ddd/pdfv/284439-q-1101.pdf>
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2014). *Rapport akuttarbeid i kommunalt barnevern*. Retrieved from https://www.bufdir.no/global/nbbf/Barnevern/Akuttarbeid_kommunalt_barnevern.pdf
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, *Barn utsatt for vold i familien*, 2015, www.bufdir.no, https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Vold_og_overgrep_mot_barn/Barn_utsatt_for_vold_i_familien/
- Barne likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Prop. 106L (2012-2013) Endringer i barnevernloven*. www.regjeringen.no: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>
- Barne og likestillingsdepartementet. (2005). *Formidling av opplysninger og samarbeid der barn utsettes for vold i familien*. regjeringen.no: Barne- og likestillingsdepartementet. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2005/0002/ddd/pdfv/250231-veileder2.pdf>
- Barne ungdoms og familiedirektoratet, *Barn og unge med hjelpetiltak i hjemmet*, 2015, www.bufdir.no, https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fr_a_barnevernet/Barn_og_unge_med_hjelpetiltak_i_hjemmet/
- Barnekonvensjonen. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. FN. Retrieved from <http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-barnekonvensjonen>
- Barnelova, b. (1981). *Lov om barn og foreldre (barnelova) LOV-1981-04-08-7*. Lovdata. Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

- Barnevernloven, b. (1992). *Lov om barneverntjenester LOV-2015-09-04-85* Lovdata. Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Baugerud, G. A., & Melinder, A. (2012). Maltreated Children's Memory of Stressful Removals from Their Biological Parents. *Applied Cognitive Psychology*, 26(2), 261-270. doi:10.1002/acp.1817
- Baumann, D. J., Fluke, J. D., Dalgleish, L., & Kern, H. (2014). The Decision-making Ecology. In A. B. I. Shlonsky, R. (ed) (Ed.), *From Evidence to Outcomes in Child Welfare: An International Reader* (pp. 24-40). New York: Oxford University Press.
- Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T., & Skivenes, M. (2016). Time, Institutional Support, and Quality of Decision Making in Child Protection: A Cross-Country Analysis. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 1-18. doi:10.1080/23303131.2016.1159637
- Blomberg, H., Kroll, C., & Meeuwisse, A. (2013). Nordic social workers' assessments of child welfare problems and interventions: a common model in child welfare? *European Journal of Social Work*, 16(3), 311-326. doi:10.1080/13691457.2012.685700
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming Qualitative Information Thematic Analysis and Code Development*. Thousand Oaks, CA: SAGE publications, Inc.
- Brandon, M., Belderson, P., Warren, C., Gardner, R., Howe, D., Dodsworth, J., & Black, J. (2008). The preoccupation with thresholds in cases of child death or serious injury through abuse and neglect. *Child Abuse Review*, 17(5), 313-330. doi:10.1002/car.1043
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bunkholdt, V., & Sandbæk, M. (2008). *Praktisk barnevernarbeid* (5. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Christiansen, Ø. (2011). *Når barn plasseres utenfor hjemmet : beslutninger, forløp og relasjoner : under barnevernets (ved)tak* Universitetet i Bergen), Bergen.
- Christiansen, Ø., & Anderssen, N. (2010). From concerned to convinced: reaching decisions about out-of-home care in Norwegian Child Welfare Services. *Child & Family Social Work*, 15(1), 31-40. doi:10.1111/j.1365-2206.2009.00635.x
- Christiansen, Ø., Iversen, O., & Kojan, B. H. (2016). Beslutninger om plassering utenfor hjemmet. In Ø. o. K. Christiansen, Bente. H. (red.), (Ed.), *Barnevernets beslutninger* (pp. 108-128). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Christiansen, Ø., & Kojan, B. H. (2016). *Beslutninger i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design : qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed. ed.). Los Angeles, Calif: SAGE.
- Dahle, R. (2008). Prosjektets bakgrunn, problemstillinger og begreper. In R. Dahle & N. r. Hennem (Eds.), *Barnevernstjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep* NOVA-rapport (online) (Vol. 5/2008, pp. 11-24). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Retrieved from <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2008/Barneverntjenestens-haandtering-av-saker-med-vold-og-seksuelle-overgrep>.
- Dahle, R., & Hennem, N. r. (2008). *Barnevernstjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA-rapport (online), Vol. 5/2008. Retrieved from <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2008/Barneverntjenestens-haandtering-av-saker-med-vold-og-seksuelle-overgrep>

- Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. (1950). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*. Lovdata. Retrieved from https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2
- Devaney, J., & Spratt, T. (2009). Child abuse as a complex and wicked problem: Reflecting on policy developments in the United Kingdom in working with children and families with multiple problems. *Children and Youth Services Review*, 31(6), 635-641. doi:10.1016/j.chilyouth.2008.12.003
- Dickens, J. (2007). Child neglect and the law: catapults, thresholds and Delay. *Child Abuse Review*, 16(2), 77-92. doi:10.1002/car.975
- Ellingsen, I. T. (2014). Beslutninger og beslutningsgrunnlag som brennpunkt i barnevernet. In I. T. o. Ø. Ellingsen, R. S. (red.), (Ed.), *Barnevernets brennpunkt beslutningsgrunnlag og beslutninger* (pp. 11-14). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Fauske, H., Lichtwarck, W., Bennin, C., & Buer, B. A. (2016). Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess. In Ø. o. K. Christiansen, Bente. H. (red.), (Ed.), *Beslutninger i barnevernet* (pp. 178-194). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Fergusson, D. M., Boden, J. M., & Horwood, L. J. (2008). Exposure to Childhood Sexual and Physical Abuse and Adjustment in Early Adulthood. *Child Abuse & Neglect: The International Journal*, 32(6), 607-619. doi:10.1016/j.chiabu.2006.12.018
- Finch, J. (1987). The vignette technique in survey research. *Sociology*, 21(1), 105-114.
- Gamst, K. T. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler : å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforl.
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Child Maltreatment 1 Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *Lancet*, 373(9657), 68-81. doi:10.1016/s0140-6736(08)61706-7
- Gilje, N., & Grimen, H. (1995). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger : innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi* (2. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- Glad, K., Alve., Øverlien, C., & Dyb, G., Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn. En kunnskapsoversikt., 2010, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress., <https://www.nkvts.no/rapport/forebygging-av-fysiske-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-en-kunnskapsoversikt/>
- Graham, J. C., Dettlaff, A. J., Baumann, D. J., & Fluke, J. D. (2015). The Decision Making Ecology of placing a child into foster care: A structural equation model. *Child Abuse & Neglect*. doi:10.1016/j.chiabu.2015.02.020
- Grinde, T. V. (2006). Nordisk barnevern ; variasjoner i normer, holdninger og praksis. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 43(11), 1140-1149.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Halkier, B., & Gjerpe, K. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hatch, J. A. (2002). *Doing Qualitative Research in Education Settings*.
- Heaton, J. (2008). Secondary Analysis of Qualitative Data: An Overview. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 33(3 (125)), 33-45.
- Helsetilsynet, Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2008 med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid (5/2009), 2009, Helsetilsynet tilsyn med sosial og helse, https://www.helsetilsynet.no/upload/publikasjoner/rapporter2009/helsetilsynetrapport5_2009.pdf
- Helsetilsynet. (2012). *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2011 med kommunalt barnevern - undersøkelse og evaluering*. Rapport fra Helsetilsynet (online), Vol. 2/2012.
- Helsetilsynet, Bekymring i skuffen. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbakemelding til den som har meldt

- (1/17), 2017, www.helsetilsynet.no,
https://www.helsetilsynet.no/upload/Publikasjoner/rapporter2017/helsetilsynetrappor1_2017.pdf
- Hughes, R., & Huby, M. (2002). The application of vignettes in social and nursing research. *Journal of Advanced Nursing*, 37(4), 382-386. doi:10.1046/j.1365-2648.2002.02100.x
- Höjer, I., & Sjöblom, Y. (2010). Young people leaving care in Sweden. *Child & Family Social Work*, 15(1), 118-127. doi:10.1111/j.1365-2206.2009.00661.x
- Isdal, P. (2011). Blinde for voldens konsekvenser ; oppdragelse med fysisk avstraffelse. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*.
- Iversen, A. C., & Heggen, K. (2016). Child welfare workers use of knowledge in their daily work. *European Journal of Social Work*, 19(2), 187-203. doi:10.1080/13691457.2015.1030365
- Jacobsen, D. I. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring : innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Jensen, T. K., Gulbrandsen, W., Mossige, S., Reichelt, S., & Tjersland, O. A. (2005). Reporting Possible Sexual Abuse: A Qualitative Study on Children's Perspectives and the Context for Disclosure. *Child Abuse & Neglect: The International Journal*, 29(12), 1395-1413. doi:10.1016/j.chiabu.2005.07.004
- Justis-og beredskapsdepartementet. (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner - Det handler om å leve St. meld. Nr 15 (2012-2013)*. www.regjeringen.no: Justis- og beredskapsdepartementet. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>
- Keila, A., & Mossige, S. (2008). Når barnevernstjenesten må forholde seg til straffeloven. In R. Dahle & N. r. Hennem (Eds.), *Barnevernstjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*NOVA-rapport (online) (Vol. 5/2008, pp. 37-57). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Killén, K. (2009). *Sveket : I : Barn i risiko- og omsorgssviktsituasjoner* (4. rev. utg. [i.e. 1. utg. av 2-bindutg.]. ed. Vol. I). Oslo: Kommuneforl.
- Kloppen, K., Mæhle, M., Kvello, Ø., Haugland, S., & Breivik, K. (2015). Prevalence of Intrafamilial Child Maltreatment in the Nordic countries: A Review. *Child Abuse Review*, 24(1), 51-66. doi:10.1002/car.2324
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M., & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvello, Ø. (2007). *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling*. Oslo: Universitetsforl.
- Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko : skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lansford, J. E., Dodge, K. A., Pettit, G. S., Bates, J. E., Crozier, J., & Kaplow, J. (2002). A 12-Year Prospective Study of the Long-term Effects of Early Child Physical Maltreatment on Psychological, Behavioral, and Academic Problems in Adolescence. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 156(8), 824-830. doi:10.1001/archpedi.156.8.824
- Lippe, A. L. v. d., Wilkinson, S. R., & Killén, K. (2005). *Risikoutvikling : tilknytning, omsorgssvikt og forebygging : et jubileumsskrift til Kari Killén*. NOVA-rapport (online), Vol. 7/2005.
- Madsen, T. H. (2015). Kunnskaps- og kompetanseutvikling i barnevernet - saksbehandlerne meninger og erfaringer: The University of Bergen.
- Mathisen, B. R. (2003). Velferdsstaten- tre modeller. *forskning.no*.

- May-Chahal, C., & Cawson, P. (2005). Measuring child maltreatment in the United Kingdom: A study of the prevalence of child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect*, 29(9), 969-984. doi:10.1016/j.chiabu.2004.05.009
- Moe, T., & Gotvassli, K.-Å. (2016). Ledelse og beslutningspraksis. In Ø. o. K. Christiansen, Bente. H. (red.), (Ed.), *Beslutninger i barnevernet* (pp. 195-213). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Morgan, D. (1997). *Focus Groups as Qualitative Research (2nd Edition)*. Los Angeles, CA, USA: SAGE Publications Inc.
- Mossige, S., & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge : en selvrapporderingsstudie blant avgangselever i videregående skole*. NOVA-rapport (online), Vol. 20/2007.
- Mossige, S., & Stefansen, K., Vold og overgrep mot barn og unge omfang og utviklingstrekk 2007-2015, 2016, Oslo, <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Vold-og-overgrep-mot-barn-og-unge>
- Munro, E. (2008). *Effective child protection* (2nd ed. ed.). London: SAGE.
- Myhre, M., Thoresen, S., & Hjemdal, O. (2015). Vold og voldtekt i oppveksten. En nasjonal intervjuundersøkelse av 16- og 17-åringer. *Rapport, 1*, 2015.
- Myhre, M. C. (2016). Helsepersonell i møte med barn og unge som har opplevd omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. In C. Øverlien, M.-I. Hauge & J.-H. r. Schultz (Eds.), *Barn, vold og traumer møter med unge i utsatte livssituasjoner* (pp. 169-183). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- NESH. (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, jus og teologi. <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/innledning-formal/>.
- NOU. (2000). *Barnevernet i Norge Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer (2000:12)*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/051e391fbb3d4ef2be97a4478dd62e86/no/pd/fa/nou200020000012000dddpdfa.pdf>
- Platt, D. (2006). Threshold decisions: how social workers prioritize referrals of child concern. *Child Abuse Review*, 15(1), 4-18. doi:10.1002/car.929
- Ponterotto, J. G. H., Jo-Ida C. Haverkamp, Beth E. Morrow, Susan L. (2005). Qualitative Research in Counseling Psychology: A Primer on Research Paradigms and Philosophy of Science. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 126-136. doi:10.1037/0022-0167.52.2.126
- Riksrevisjonen. (2012). *Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler*. Dokument ... (Norge. Stortinget : online), Vol. nr. 3:15 (2011-2012).
- Risa, E. (2015). Barnevernet gjorde feil da de skilte Maria fra sin nyfødte datter på sykehuset. *aftenbladet*.
- Risøy, S. Ø. (2015). Tannhelsetjenestens erfaringer med meldeplikten til barneverntjenesten. En kvalitativ intervjustudie: The University of Bergen.
- Rød, P. A. (2010). Konfliktfylt barnefordeling - arena for barnevernet? *Fokus på familien*, 38(2), 92-114.
- Rød, P. A. (2014). Mellom analyse og argumentasjon. In B. N. Aadnesen & E. r. Hærem (Eds.), *Barnevernets undersøkelse* (pp. s. 13-27). Oslo: Universitetsforlaget
- Rød, P. A., & Heggdalsvik, I. K. (2016). Beslutninger i undersøkelsesarbeidet. In Ø. o. K. Christiansen, Bente. H. (red.), (Ed.), *Beslutninger i barnevernet* (pp. 76- 91). Oslo: Universitetsforlaget AS.

- Rød, P. A., Iversen, A. C., & Underlid, K. (2013). The child welfare service's assessments in custody cases that involve minors. *European Journal of Social Work, 16*(4), 470-488. doi:10.1080/13691457.2012.709484
- Samsonsens, V., & Willumsen, E. (2014). Skjønnsbaserte og strukturerte undersøkelsesmodeller i barnevernet. In I. T. o. Ø. Ellingsen, R. S. (red.), (Ed.), *Barnevernets brennpunkt beslutningsgrunnlag og beslutninger* (pp. 98-114). Oslo: Universitetsforl., cop. 2014.
- Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research* (4th ed. ed.). Los Angeles, Calif: Sage.
- Skivenes, M., & Stenberg, H. (2015). Risk assessment and domestic violence – how do child welfare workers in three countries assess and substantiate the risk level of a 5-year-old girl? *Child & Family Social Work, 20*(4), 424-436. doi:10.1111/cfs.12092
- Skivenes, M., & Strandbu, A. (2004). Barn og familieråd. En analyse av det organisatoriske rammeverket for barns medvirkning i barnevernet. *Tidsskrift for Velferdsforskning, 7*(4), 213-228.
- Skotte, P. S. (2016). Colligation in child welfare work: Decision-making in a case on the tipping point. *Qualitative Social Work, 14*73325016654558. doi:10.1177/1473325016654558
- Solberg, A., & Søreide, E. B. (2007). Dilemmaer og utfordringer i arbeid med barn som har opplevd vold i familien. *Fokus på familien*.
- Sommerfeldt, M. B., & Øverlien, C. (2016). Barn, vold og traumer : møter med unge i utsatte livssituasjoner. In C. Øverlien, M.-I. Hauge & J.-H. r. Schultz (Eds.), *Barn, vold og traumer møter med unge i utsatte livssituasjoner*. Oslo: Universitetsforl.
- Spalding, N., & Phillips, T. (2007). Exploring the Use of Vignettes: From Validity to Trustworthiness. *Qualitative Health Research, 17*(7), 954. doi:10.1177/1049732307306187
- SSB, Barnevern, 2015, 2016, Statsistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/barneverng/>
- Stang, G. E. (2016). Vi bør være varsomme med å anse bruk av vold i oppdragelse som noe fremmedkulturelt. Retrieved from Aftenposten.no website: <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Vi-bor-vare-varsomme-med-a-anse-bruk-av-vold-i-oppdragelse-som-noe-fremmedkulturelt--Elisabeth-Gording-Stang-8461094.html>
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff (straffeloven) LOV-2005-05-20-28*. Lovdata. Retrieved from https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/*##
- Sturla, F. (2010). Rett hjelp til rett tid? *Tidsskriftet Norges barnevern, 87*(01), 18-30.
- Taylor, C., & White, S. (2006). Knowledge and Reasoning in Social Work: Educating for Humane Judgement. *The British Journal of Social Work, 36*(6), 937-954. doi:10.1093/bjsw/bch365
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis : innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Veileder. (2005). *Formidling av opplysninger og samarbeid når barn utsettes for vold i familien*. Oslo:: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2005/0002/ddd/pdfv/250231-veileder2.pdf>
- Venta, A., Velez, L., & Lau, J. (2016). The Role of Parental Depressive Symptoms in Predicting Dysfunctional Discipline Among Parents at High-Risk for Child Maltreatment. *Journal of Child and Family Studies, 25*(10), 3076-3082. doi:10.1007/s10826-016-0473-y

- VG. (2009). Barnevernet grep ikke inn- jente får erstatning, VG. Retrieved from <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernet-grep-ikke-inn-jente-faar-erstatning/a/596939/>
- Wejden, T. (2008). Vurdering av foreldre endringsmuligheter i voldssaker. In R. Dahle & N. r. Hennum (Eds.), *Barnevernstjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*NOVA-rapport (online) (Vol. 5/2008). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- WHO, World report on violence and health, 2002, The World Health Organization, <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>
- Wilks, T. (2004). The Use of Vignettes in Qualitative Research into Social Work Values. *Qualitative Social Work*, 3(1), 78-87. doi:10.1177/1473325004041133
- Wilson, J., & While, A. E. (1998). Methodological issues surrounding the use of vignettes in qualitative research. *Journal of Interprofessional Care*, 12(1), 79-86. doi:10.3109/13561829809014090
- Øverlien, C., & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle*. Rapport (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress : online), Vol. nr 3/2007.

TEMA 2. BARNEVERN SFAGLIGE VURDERINGER OG UTØVELSE AV SKJØNN

6. Dere får nå en fiktiv bekymringsmelding som vi ønsker at dere skal drøfte som om dere er på et gruppemøte/ barnevernsmøte her på kontoret.

Vignett del 1. Barneverntjenesten mottok i dag denne bekymringsmeldingen fra barnehagen: *«En gutt på 5 år med tre eldre søsken fortalte i går til en av de ansatte i barnehagen at han blir slått av mamma og stengt inne på rommet når han var slem. Vi melder bekymring til barneverntjenesten, fordi vi også ved to anledninger tidligere har observert store blåmerker på gutens lår og rumpe. Pga. usikkerhet om rutiner ved mistanke om vold og overgrep, har ikke personalet spurt hverken gutten eller mor hva som har skjedd de gangene blåmerkene observert. Mor er alene om omsorgen for de fire barna. De tre andre barna er en jente på 8 år og to gutter på 17 og 19 år. Mor virker ofte sliten og trist, men hun har alltid hentet og levert etter avtale. Vi oppfatter mor som ressurssterk og omsorgsfull».*

7. Gjør en vurdering av meldingens innhold og lag en plan for undersøkelsen

20 min til diskusjon

8. Hvilke barnevern sfaglige vurderinger legger dere til grunn for valg av metoder og omfang på undersøkelsen?

Vignett del 2. Oppsummering av undersøkelsen

Følgende informasjon har kommet fram gjennom undersøkelsen:

Mor forteller at hun har hatt en tøff periode etter at hun mistet sin mann i en bilulykke for ca. 2,5 år siden. Mor forteller om mange konflikter med sine to eldste sønner, som har begynt å vanke i et dårlig miljø. Hun forteller at hun er avhengig av at de hjelper til hjemme og tar seg av småsøsknene, når hun har kveldsvakt. Hun arbeider fulltid som hotellresepsjonist. Hun er ofte veldig sliten, og fikk nylig foreskrevet antidepressiva. I brevet fra fastlegen, står det at dette er tredje perioden han har vurdert mor til å være deprimert, og gitt resept på antidepressiva i løpet av de tre siste årene. Mor forteller at medisinene gir god hjelp, men at hun ikke hadde klart hverdagen uten å ha jobben og kollegaene å gå til. Familien har lite nettverk og ingen familie i nærheten.

Gutten på 5 forteller i barnesamtaler at både mor og eldste bror slår ham og søsteren med flat hånd, eller stenger dem inne på rommet om de oppfører seg dårlig. Gutten virker

troverdig i sine fortellinger. Den medisinske undersøkelsen finner ingen synlige tegn på at gutten er blitt utsatt for vold. Jenta på 8 år vil ikke snakke med barneverntjenesten på tross av flere forsøk. Mor fremstår svært opprørt og vantro når barneverntjenesten konfronterer henne med hva sønnen har fortalt, og benekter all form for fysisk avstraffelse både fra seg selv og den eldste sønnen. De forklarer guttens fortellinger med livlig fantasi og at det har vært tøft for ham også å miste sin far. Den eldste sønnen bekrefter at han ofte må være hjemme for å passe søsknene, og at det ikke alltid passer like godt inn i hans egne planer. Han sier at han selvfølgelig er glad i søsknene og aldri ville finne på å skade dem. Han forteller at han gjerne skulle flyttet for seg selv. Mor har vært samarbeidsvillig i møte med barnevernet, men virket redd og på vakt. Hun sier at hun vil ta i mot hjelp, om barnevernet mener hun har behov for det.

9. Konkluder undersøkelsen – og fatt en beslutning – hvilke tiltak mener dere kan være aktuelle? Begrunn valg av tiltak og beskriv hvordan dere tenker at disse tiltakene kan hjelpe barnet.

20 min til diskusjon

10. Opplever dere at det er spesielle utfordringer knyttet til å velge rett tiltak i saker med voldsrelatert problematikk?